

**Zborník esejí zo seminára pastorácia rozvedených v letnom semestri
2017/2018**

Výstup z riešenia projektu APVV 15–0189 „Vybrané faktory pro-rodinnej stratégie a podpora stabilnej rodiny v multikulturálnom prostredí“

Editor Ladislav Csontos SJ

**Dobrá kniha
Trnava 2018**

**Z B O R N Í K E S E J Í Z O S E M I N Á R A
P A S T O R Á C I A R O Z V E D E N Ý C H V L E T N O M
S E M E S T R I 2 0 1 7 / 2 0 1 8**

Bratislava 2018

© prof. ThDr. Ladislav Csontos SJ, PhD., Juraj Begany, Boris Kollár, Róbert Krkoška, Petr Macháček, Radovan Pavlík, Matej Reiner, Matej Sekerka, Donie Sequeira, Kristína Šmogrovičová, Peter Štipák, Martin Takács, Tomáš Vlček, Rafal Wesolowski, 2018
© Trnavská univerzita v Trnave, Teologická fakulta, 2018

Teologická fakulta Trnavskej univerzity
Kostolná 1, P. O. Box 173
814 99 Bratislava
tel.: +421 2/52 77 54 10
www.tftu.sk

Zborník esejí zo seminára pastorácia rozvedených v letnom semestri 2017/2018

Výstup z riešenia projektu APVV 15–0189 „Vybrané faktory pro-rodinnej stratégie a podpora stabilnej rodiny v multikulturálnom prostredí“

Recenzovaný zborník

Editor: prof. ThDr. Ladislav Csontos SJ, PhD.

Prvé vydanie

Vedeckí recenzenti:

prof. Dr. hab. Józef Kulisz SJ
doc. ThDr. Jozef Kyselica SJ, PhD.

Vydala Dobrá kniha
pre Teologickú fakultu Trnavskej univerzity
ako svoju 1 359. publikáciu, na Slovensku 1 101.

Dobrá kniha, P. O. Box 26
Štefánikova 44, 917 01 Trnava
tel.: 033 / 59 34 211
e-mail: dobrakniha@dobrakniha.sk
www.dobrakniha.sk

Strán 113 – AH 6,46
ISBN 978-80-8191-145-3

Obsah

Predhovor.....	7
prof. ThDr. Ladislav Csontos SJ, PhD.: Faktory ovplyvňujúce stabilitu manželstva v pohľade študentov teológie	8
Eseje študentov na tému Faktory, ktoré ovplyvňujú stabilitu manželstva v abecednom poradí autorov	23
Juraj Begany.....	24
Boris Kollár.....	34
Róbert Krkoška.....	41
Petr Macháček.....	46
Radovan Pavlík.....	55
Matej Reiner.....	62
Matej Sekerka.....	69
Donie Sequeira.....	76
Kristína Šmogrovičová.....	83
Peter Štipák.....	90
Martin Takács.....	96
Tomáš Vlček.....	101
Rafal Wesolowski.....	107

Predhovor

Otázke pastorácia rozvedených a len civilne znovu zosobášených katolíkov sme sa na Teologickej fakulte Trnavskej univerzity venovali v dvoch rozsiahlych výskumných projektoch VEGA č. 1/021/08 *Formy spirituality katolíkov, čo žijú v nesviatostnom manželstve*, VEGA č. 1/0051/12 *Nové formy pastorácie a spirituality katolíkov po Druhom vatikánskom koncile*. Na tieto práce nadviazal projekt a projekty TJ 3/2013 – *Empirické výskumy religiozity katolíkov a ich výzvy pre novú evanjelizáciu - Vybrané faktory pro-rodinnej stratégie a podpora stabilnej rodiny v multikulturálnom prostredí* sa postupne odhalili niektoré faktory, ktoré negatívne pôsobia na stabilitu manželstva, ktorý pripravil pôdu pre riešenie projektu, ktorý by z poznania negatívnych javov a faktorov, ktoré ovplyvňujú stabilitu manželstva a rodiny vytvoril pozitívny program pomoci rodine. V súčasnosti sa práce sústreďujú na riešenie projektu APVV-15-0189 *Vybrané faktory pro-rodinnej stratégie a podpora stabilnej rodiny v multikulturálnom prostredí*, ktorého riešenie je rozložené do rokov 2016 až 2020. V roku 2018 sa práce sústredili predovšetkým na empirické výskumy, z ktorých na prvom mieste je kvantitatívny výskum finančných a nefinančných stabilizátorov rodiny. Už v roku 2015 sme pripravili pre študentov študijný materiál v podobe skript na CD nosiči: *Pastoračný prístup k rozvedeným katolíkom*. V akademickom roku 2016-2017 sme sa nám podarilo zaradiť do študijného programu pre študentov Teologickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave výberový seminár Pastorácia rozvedených katolíkov, v rámci ktorého sme chceli ponúknuť študentom druhého a tretieho ročníka magisterského štúdia katolíckej teológie výsledky našich výskumov, zapojiť ich do diskusie o probléme a poskytnúť im podnety a inšpirácie pre pastoračnú prax, ktorý sa napokon prvý krát uskutočnil v letnom semestri akademického roka 2017-2018. Seminár si zapísalo trinásť študentov, ktorí vypracovali eseje na tému *Faktory, ktoré ovplyvňujú stabilitu manželstva*, ktoré v tejto publikácii predkladáme záujemcom v plnom znení s našou úvodnou štúdiou, v ktorej predkladáme syntetické spracovanie získaných podkladov. Texty môžu poslúžiť nielen nášmu riešiteľskému kolektívu, ale aj tým, ktorí sa chcú venovať sprevádzaniu rodín vo všetkých ich životných situáciách.

Editor

Ladislav Csontos SJ: **Faktory ovplyvňujúce stabilitu manželstva v pohľade študentov teológie¹**

1. Úvod

Stabilita katolíckych manželstiev v ostatných rokoch aj na Slovensku slabne a rozvody sa stávajú stále častejším javom. Mnohí katolíci sa rozvádajú preto, že nadviazali iný vzťah, ktorý chcú spečatiť uzavretím druhého už len civilného manželstva alebo sa rozhodujú pre rozličné formy kohabitácie.² Do budúcnosti sa ukazuje ešte väčšie uvoľnenie katolíckeho chápania manželstva a rodiny u mladých katolíkov.³ Už príprava projektu APVV-15-0189 *Vybrané faktory pro-rodinnej stratégie a podpora stabilnej rodiny v multikulturálnom prostredí* bola situovaná do okruhu synody biskupov o rodine v októbri 2015, ktorej priebeh a metóda sú inšpiratívne aj v procese jeho riešenia. „Cirkev chce sprevádzať ako matka všetky svoje deti bez toho, aby niekoho vylučovala, prinášajúc im Božie milosrdenstvo Božského Srdca.“⁴

Znova sa ukazuje problém desocializácie európskej spoločnosti, v ktorej sa rodina môže cítiť osamelá. „Rodina však má jednu dôležitú charakteristiku a tou je láska, ktorá umožňuje človekovi vyjsť z uzavretosti svojej samoty a ísť k druhému. Evanjelium hovorí, že rodiny sa majú spájať jedny s druhými a tak vytvárať sieť solidarity ktorá objíma svet. Takto nasledujúc biblické učenie „nie je dobre byť človekovi samotnému“ je pravdivé aj tvrdenie „Nie je dobré, keď sú rodiny osamelé“. Mnohé negatívne javy sú spojené práve s touto osamelosťou, keď po počatí dieťaťa muž nestojí pri žene, ktorú uviedol do druhého stavu, nechá ju osamelou a ona pod tlakom okolností vidí ako jediné východisko interrupciu. V pohľade na záplavu rozvodov mladý človek stále častejšie uprednostňuje životný štýl

---

¹ Štúdia je súčasťou riešenia projektu APVV 15–0189 „Vybrané faktory pro-rodinnej stratégie a podpora stabilnej rodiny v multikulturálnom prostredí“

² Porov. CSONTOS, L.: Formy spirituality katolíkov, ktorí žijú v nesviatostnom manželstve. In : *Slovo nádeje*. Trnava : Dobrá kniha, 2010, s. 153.

³ Porov. MATULNÍK, J., KRATOCHVÍLA, M.: Postoje ku kohabitáciám. In : MATULNÍK, J. a kol.: *Analýza religiozity mladých katolíkov na Slovensku, Poznatky zo sociologického výskumu*. Trnava: Dobrá kniha 2014, s. 161-170. tiež ŽUFFA, J.: Vybrané ukazovatele slovenských katolíkov. In : *Viera a život* roč. 28, 2018, č. 2, s. 65-73.

⁴ Porov. PAGLIA, V., SCIORTINO, A.: *La famiglia – Vocazione e missione nella Chiesa e nel mondo*. Milano: San Paolo, 2015. s. 45.

single, na nikoho sa trvale neviazať, prípadne mať dieťa bez manželstva. No vo svojej podstate manželstvo a rodina nie je iba súbor osôb, ktoré ju utvárajú, ale komunita (spoločenstvo) osôb. Komunita je viac ako súhrn osôb. Je to miesto, kde sa človek učí milovať, prirodzené centrum ľudského života, v čom má Cirkev ako komunita eminentné postavenie.⁵

Ako hovorí Rocco Buttiglione v duchu učenie pápeža Františka, že rozvedení ľudia často prijali krst, ale boli iba povrchne evanjelizovaní a nedospeli k osobnej viere. Môžu cítiť čaro viery, ale kresťanská formácia ich osobnosti často chýba alebo bola len povrchná. Pre všetkých takých musí byť Cirkev poľnou nemocnicou, v ktorej sa často pracuje bez potrebných prístrojov a zariadení na poskytovanie starostlivosti, ktoré sa v dobre vybavených nemocniciach a kde je nimi lekár vybavený, Kde je vyzvaný, aby urobil ťažké rozhodnutia, ktoré môžu dokonca znamenať vysoké riziko. Voľakedy sa tieto problémy vyskytovali len v misijných krajinách. Dnes ú misijnými krajinami aj krajiny, ktoré boli dávno evanjelizované, no dnes sú odkresťančené.⁶ Aj na Slovensku je potrebné týmto ľuďom pomáhať, aby znova našli vieru. Na jednej strane im treba pomáhať a na druhej strane treba urobiť strategické rozhodnutia, ktoré by týmto situáciám predchádzali. Eseje študentov na tému *Faktory, ktoré ovplyvňujú stabilitu manželstva* sme motivovali práve touto snahou odhaliť prostredníctvom analýzy stroskotaní faktory, ktoré ovplyvnili stabilitu stroskotaných manželstiev a môžu naznačovať faktory, ktoré by túto stabilitu mohli ovplyvňovať pozitívne.

2. Okruhy faktorov stabilizujúcich manželstvo a rodinu

Študenti vo svojich esejach identifikovali celý komplex vnútorných a vonkajších faktorov, ktoré vplyvajú na stabilitu manželstva a rodiny. U viacerých poukázali na ich obojakosť, alebo potrebu vyváženosti, napríklad k finančnému zaisteniu rodiny, poznamenalo, že je potrebným podkladom stability, ale môže prerásť v tvrdý materializmus,

---

⁵ Porov. PAGLIA, V., SCIORTINO, A.: *La famiglia – Vocazione e missione nella Chiesa e nel mondo*. Milano: San Paolo, 2015. s. 54-55.

⁶ Porov. BUTTIGLIONE, R.: *Risposte amichevoli ai critici di Amoris Laetitia*. Milano: Edizioni ARES 2017 s. 142-143.

ktorý prekryje osobnú a vzťahovú dimenziu manželstva, až sa stane deštruktívnym. Všímajú si základné životné skúsenosti a orientácie, ktoré si snúbenci prinášajú zo svojich rodín, čo neraz podceňujú. Ako veriaci kresťania vyzdvihujú aktívny kresťanský život modlitby, ktorá usmerňuje život manželskej trojice - manžel, manželka a Boh. Tento rozmer je istotne veľmi dôležitý, až kľúčový pre tých ľudí, ktorí svoj vzťah s Bohom budovali už pred manželstvom - jednotlivo i spoločne ako snúbenci a rovnako ho budujú a prehlbujú aj vo svojom manželskom živote. Študenti mali tvorbe svojich esejí úplnú slobodu vyjadriť svoje osobné pohľady a skúsenosti, preto aj počet faktorov, ktoré uvádzali osciloval medzi piatimi až jedenástimi. Niektoré boli podrobne opísané aj s osobnou skúsenosťou. Eseje, ktoré obsahovali najvyšší počet faktorov sa im venovali v jednotlivých odstavcoch. Faktory, ktoré študenti uvádzali sme preto zhrnuli s ich opismi tej najširšej škály, ktorú sa v esejach objavila. Uvádzame ich počnúc od toho, čo si mladí ľudia prinášajú do manželstva zo svojej pôvodnej rodiny, cez náboženstvo a hodnoty, ktoré podľa nášho predpokladu všetci študenti teológie považujú za kľúčové, až k očakávaniam.

Dedičstvo, ktoré si prinášajú snúbenci z rodiny

Deväť študentov uviedlo faktor dedičstvo, ktoré si prinášajú snúbenci z rodiny. Vo svojich esejach uvádzajú, že stretnutie a zaľúbenie dvoch mladých ľudí nie je absolútnym začiatkom, iba novým začiatkom, v ktorom sa začínajú spájať dva životné prúdy, ktoré už majú svoju históriu od narodenie cez detstvo až po dospelosť, v ktorej zvyčajne začína známosť. Dôležitým faktorom je spoznať sa navzájom s kladnými ale aj tienistými stránkami. Aký model výchovy bol v rodine, ako sa rodina pozerala na manželstvo, či zdieľala názor, aby prvý sexuálny vzťah bol až po uzatvorení manželstva, ktorého charakteristikou je nerozlučnosť a trvácnosť budúceho manželstva. Spoznať ako ten druhý človek je, ako reaguje v náročných situáciách, či sa dokáže pokoriť, alebo v prípade potreby sa aj ospravedlniť. Ak vyrastali v úplných rodinách a mali pozitívny vzor vo svojich rodičoch a manželstvo ich rodičov je stabilné tak aj oni sa budú, podľa názoru študentov viac snažiť o to, aby aj oni boli v takom manželstve. Mať vedomie toho, že na toho druhého sa môžeme spoľahnúť v každej situácii, byť si navzájom verný v láske a potrebný je aj taký vnútorný pokoj. Ďalšou pozitívnou skúsenosťou je skúsenosť viacgeneračnej rodiny, čo môže prispieť

k stabilite. Zdravie fyzické aj psychické, predovšetkým v súčasnom hektickom živote plnom stresov. Nie všetci sa dokážu vyrovnat' s rýchlymi zmenami. všichni se s rychlými změnami dokážou vyrovnat. Základným stavebným kameňom zdravého manželstva je schopnosť priznať, že nie ste dokonalí, že budete robiť chyby a že budete potrebovať odpustenie. Úspešní partneri sa naučia preukázať nepretržitú trpezlivosť a odpustenie partnerovi. Pokorne priznajú svoje vlastné chyby a neočakávajú od svojich partnerov dokonalosť. Vzory v rodine, akými sú rodičia, súrodenci či širší okruh príbuzných, majú výrazný vplyv na formovanie názorov a hodnôt, vzorov vedomého a podvedomého správania a celkového postoja k životu. Človek od svojich rodičov a príbuzných podvedome preberá spôsoby a modely správania. Najväčšie nebezpečenstvo pre stabilitu vzťahu vzniká vtedy, ak sa stretnú dva typy zamerané na kariéru. Pokiaľ si to včas neuvedomia a nedohodnú sa pravidlách fungovania, bude to viesť k častým hádkam a negatívne to ovplyvní stabilitu ich vzťahu.

Náboženstvo a hodnoty

Tento faktor uviedlo všetkých trinásť študentov. Ako základný faktor, ktorý ovplyvňujúci stabilitu manželstva uviedli rebríček hodnôt. Boh má svoje miesto v každom manželstve aj v tom uzavretom nie kresťanským spôsobom. Manželia úprimne budujúci svoj vzťah lásky napredujú v ľudskej zrelosti a konajú podľa svojho svedomia, hoc by sme ich zaradili do „kategórie neveriacich“ môžu byť plný Božej prítomnosti a požehnanie v vzájomnom vzťahu. na hodnoty, presvedčenie, dôležitých faktorov ovplyvňujúcich stabilitu vzťahu je skutočnosť či manželia majú alebo nemajú v živote spoločný cieľ. Mať spoločný cieľ, spoločnú víziu prináša do vzťahu pokoj a stabilitu. Náboženstvo spája ľudí a bohužiaľ niekedy aj rozdeľuje. Viera ich vovádza do spoločenstva cirkvi, domáca cirkev sa zapája do cirkvi farského spoločenstva či miestnej diecézy.

Podstatný je však vo vzťahu hodnotový rebríček s rovnakým alebo približne rovnakým poradím hodnôt u oboch partnerov. Spoločný cieľ i zmysel manželstva je takým stmelujúcim prvkom manželstva a ak toto majú aj manželia, majú vyjasnené svoje postoje, na veci majú aspoň približne rovnaké názory tak sa im aj v rôznych situáciách a potom aj keď prídu deti bude sa im žiť ľahšie a slobodnejšie. Mať rozdielny názor v manželstve môžu

mať manželia naozaj na všetko, na výchovu detí, dokonca i na počet detí i na to, čo si muž musí alebo má obliecť ráno do roboty. Preto sa treba bližšie poznať a treba sa vzájomne rešpektovať. Horšie je to však v prípade, ak majú manželia v manželstve úplne rozdielne záujmy a hodnoty.

Uznať, že ten druhý je pre mňa najlepší a že s ním chcem stráviť zvyšok života v dobrom i v zlom, tak je to pri cirkevnom manželstve. Život je výstupom k cieľu, ktorý môže byť ťažký, nebezpečný, vyžaduje si veľa úsilia lepšie sa zdoľáva v dvojici. Pre kresťanov je cestou živý Ježiš Kristus, s ním si treba cestu neplánovať, rozprávať s ním a dôverovať mu. Solidarita a láska sú základným predpokladom na fungovanie medziľudských vzťahov, a o to viac manželstiev. Ako uvádza v duchu sv. Bonaventúru človek v sebe samom, rovnako ako v bližnom, teda manželovi, či manželke, je neustále prítomná dispozícia, ľudská myseľ, cez ktorú môžeme adorovať Boha a jeho obraz v človeku. Manželia majú svojou „jednotou“ vzájomne a komplementárne podiel na oboch týchto Božích menách. „Jednota manželov“ prináša účasť na „Božom bytí“ formou plodenia nového života a ich „jednota“ je pre ich na vzájomné dávanie a konanie „Dobra“. Náročný šesťkrokový výstup má slúžiť k tomu, aby tá každodennosť nebola šedivá, ale obnovená skúsenosťou nazerania Boha. To je záverečný krok na ceste manželov – teda zostup s Ukrižovaným z vrchu plného blaženosti do každodennej reality s krížom na ramenách. Veď aj v evanjeliu čítame známe: „Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme každý deň svoj kríž a nasleduje ma“ (Lk 9,23). Môžu byť rozdiely v intelektuálnej úrovni manželov, vo vzdelaní a profesii, v záujmoch manželov, v názoroch na výchovu detí, v názoroch na to, ako zarábať peniaze a ako ich používať, v chápaní sexuality, s predchádzajúcimi priateľstvami, no o tom všetkom si tí dvaja majú povedať ešte pred sobášom.

Zrelosť

Zrelosť uviedlo deväť študentov, ktorých názory zhrňujeme. Podľa esejí predpokladom rovnakého alebo približne rovnakého usporiadaných hodnôt je aj ľudská zrelosť. Okrem zjavnej potreby fyzickej a právnej zrelosť, je rovnako dôležitá aj psychická (duševná) zrelosť. Tiež sociálna zrelosť, ktorou sa rozumie možnosť zamestnania sa a samotného bývania, s čím súvisí odkladanie vstupu do manželstva na vyšší vek. Jeden zo

študentov to vysvetľuje nasledovne: „Odkladanie vstupu do manželstva má aj súvis s rastúcim záujmom o vyššiu kvalitu životného štandardu. Dvaja zamilovaní si môžu kúpiť pozemok v krásnom prostredí, ktoré je v súlade s ich fantáziami. Ale to nie je dom postavený na základoch. A nakoniec, samozrejme, padá ...je potrebný istý stupeň zrelosti, aby človek mohol plnohodnotne vstúpiť do manželstva. Ak je môj manžel chorý, alebo moja manželka náhle vážne ochorie, je potrebné pochopenie a obeta, nie sa vzdať a hneď zanechať tento vzťah. Žiarlivosť, nedovoliť partnerovi nikam sa pohnúť, s nikým ho nepustiť von, a pýtať sa ho naozaj na všetko, s kým bol, s kým sa rozprávať, kde bol, vyzvedať a vyzvedať. . Manželstvá by teda nemali byť uzatvárané iba ako zlegitimizovanie sexuálneho spolužitia, malo by za tým byť omnoho viac.“ Iný zvýraznil problematiku iniciácie a zasvätenia do mužskosti a nenájdenej identity. Myslím si ale, že najväčší prínos pre mužský svet dodávali kultúry, ktoré v sebe obsahovali iniciačné rituály. Iniciačné rituály signalizovali komunitu mužov, náležitosť v tejto komunite a víziu komunity, ktorú muž prijal za svoju v smelosti toho, že táto vízia ho „strávi celého“. muž je pripravený vstúpiť do manželstva, postarať sa o rodinu (nie len v zmysle materiálnom).

Aby sme lásku získali, je potrebné vyvinúť veľké úsilie. A my sme oveľa viac zaujatí tým, byť s niečím, a nie s niekým. Skutočná láska je obetou. Matka zachráni dieťa a obetuje svoj život, vojak ide na smrť, aby zachránil vlasť, Ježiš Kristus sa nechá ukrižovať kvôli všetkým ľuďom! Strach z manželstva je tiež vyjadrením nedostatku túžby, strachu a tiež oneskoreného duševného dozrievania. Pri slove stálosť si môžeme spomenúť na tento príbeh:: Reportér sa spýtal manželov: "Ako to, že ste dokázali spolu vydržať 65 rokov? Žena odpovedala: "Narodili sme sa v časoch, v ktorých keď sa niečo pokazilo, snažili sme sa to opraviť, a nie vyhodit' preč..." Vernosť je mnohokrát spojená s trepezlivosťou, s ochotou čakať, s ochotou vytrvať. Manželia, ktorí sa snažia začleniť pozitívnosť, empatiu, odhodlanie, prijatie a vzájomnú lásku a rešpekt vo svojom vzťahu, majú väčšiu pravdepodobnosť splnenia manželstva. Trvácnosť a šťastie manželstva závisí dnes viac, ako kedykoľvek predtým od vzájomnej lásky, pocitu zodpovednosti, stretnúť svojho manželského partnera a schopnosť plniť jeho očakávania, to je od zdravej, zrelej osobnosti oboch manželov. Nebezpečný je egoizmus človeka, ktorý môže to dospieť až k tomu, že partner sa stane materiálom. Už nie je vnímaný ako druhá polovica života, ale ako predmet

potrebný pre živobytie a uspokojenie vlastných túžob. 1. človek si vystačí sám a postupne zabúda na rodinu. 2. partner sa môže stať matériou pre uspokojenie vlastných potrieb.

Práca a financie

Desať študentov opisovalo faktor práce, možnosti zamestnania a finančného zabezpečenia rodiny. Uvádzajú, že s ľudskou zrelosťou súvisí schopnosť samostatne sa postarať o svoje živobytie a o živobytie svojej rodiny. Istota v základných materiálnych potrebách vytvára akýsi pevný bod, od ktorého je ľahšie sa odraziť a budovať manželský život. Peniaze a stabilný príjem prinášajú do vzťahu isté bezpečie, že manželia nemusia žiť s hodiny na hodinu a nevedieť, čo bude ďalej, ťažko môžu mať svoje sny a túžby, keď ich nebudú môcť zrealizovať. Neraz vidina lepšie platenej práce vedie k oddeleniu manželov na týždeň i dlhšiu dobu a dôležitosť peňazí ohrozuje stabilitu manželstva, lebo sa získava na úkor času, ktorý by manželia mali tráviť spoločne. Musí tu byť určitá zdravá miera skromnosti ale i schopnosti občas si dopriať niečo nad štandard základných potrieb. Je dôležité, aby sa tí dvaja dohodli na spoločných financiách, kto a ako bude s prostriedkami nakladať. Je dobré naučiť deti, ako prežívať detstvo, školu a koníčky. U mladých rodín je na začiatku potrebné jasne si určiť, akým spôsobom sa bude kasa spravovať. Problémom môže byť ak si každý z rodičov začne spravuje svoju kasu a prichádza situácia nazhromažďovať si čím viac pre seba, vznikne neochota podeliť sa s partnerom, či financovanie rodiny... Podľa môjho názoru je cesta spoločnej kasy prejavom dôvery u partnerov a vzájomného rešpektovania sa. Zdravým faktorom pre rodinu je stred.. ani veľa, ani málo, keď sa manželia navzájom ťahajú, vedia, že si nemôžu dopriať všetko a rovnako nie všetko ani deťom. Práci nie je správne obetovať celý svoj život a rodinné šťastie. Treba poznať tú správnu hranicu medzi prácou, budovaním kariéry a starostlivosťou o svoju rodinu. Samotné zamestnanie je veľmi silným ale zároveň aj nebezpečným faktorom, pretože tam človek strávi väčšinu času dňa. Kľúčová sa mi teda zdá ochota pochopiť sa navzájom a prevziať spoločnú zodpovednosť za financie a za budovanie vzťahu a porozumenia aj v tejto oblasti. Rodinný príjem, ktorý majú vplyv na životný štandard, zabezpečovanie základných každodenných potrieb, ako je strava, bývanie, vzdelávanie, ale aj voľnočasové aktivity spoločné trávenie času, resp. voľného času. V každom prípade je pracovná dostupnosť, resp.

komplexná otázka zamestnanosti faktorom vplyvujúcim na stabilitu manželstva. Na kvalitu, stabilitu, manželstva vplyva i výška príjmov - to je spoločný prienik faktorov práce a podpory štátnych inštitúcií. Preto môže byť nápomocné naučiť sa cnosti striedmosti - ak by to pre niekoho znelo príliš kresťansky, a tým vyvolávalo isté predsudky, nech vie, že cnosť striedmosti odporúča i Aristoteles. Táto cnosť je len vyjadrením zachovania si určitého nadhľadu či slobody od i k materiálnu zabezpečeniu, teda ani ho nebagatelizovať ani mu neprikladať väčšiu váhu a pozornosť než je potrebné. Dnešné pracoviská berú mužov a väčšinou aj ženy na dlhšiu dobu z rodinného domu. Podobne sa to stáva aj so školou vo vzťahu k deťom a mládeži.

Kultúra a spoločenské trendy

Jedenásti sa venovali kultúre a spoločenským trendom. Uvádzajú, že mladý človek je často ovplyvňovaný módou spoločnosti, trendom, ktorý vládne v spoločnosti, domnieva sa, že je to dobré, veď to tak konajú mnohí. Deti sú ovplyvňované vzormi, ktoré im predkladá televízia a iné médiá, preto je dôležité, aby sa naučili rozlišovať, čo prijímať a čo nie. Nasledovanie celebrit určite nie je cestou k životnému šťastiu. Mnohí z nich žijú v manželstve, ktoré nie je šťastné, žijú s partnermi, ktorých majú len na pár rokov a potom sa dajú dokopy s niekým iným.. a stále dookola, ich život sa na prvý pohľad zdá šťastným, ale realita je žiaľ iná. Aj oni a ich mienka má vplyv na to, čo sa vo svete deje, z koho si ľudia berú príklad a hodnoty. Dôležitý je aj vplyv inej kultúry, inej rasy, prostredie, v ktorom sa rodina nachádza a z ktorého pochádzajú rodičia detí, politická situácia, vyzretosť obidvoch partnerov... Nebezpečnou je sila „rozvodovej mentality.“ Človek v nej vstupuje do manželstva s tým, že vlastne ani nemá nejaké očakávania ohľadom vernosti či zotrvania v jednom zväzku. Rozvod sa pri takejto mentalite chápe iba ako možnosť realizovať “právo na lásku” podľa momentálnej potreby a okolností. Vzdelávanie na školách, nastavovanie školských osnov a požiadaviek na žiakov, má z dlhodobého hľadiska tiež vplyv na vnímanie manželstva a stability zväzkov. Vplyv kultúry narúša jasnú identitu muža ako otca a ženy ako matky. Dnešná spoločnosť má problém prijať fakt, že hoci sú muž a žena rozdielni (z čoho vyplývajú aj ich rôzne úlohy v rodine), majú rovnakú dôstojnosť. Systematicky sa pracuje na tom, že takáto schéma ubližuje ženám, pretože musia rodiť a vychovávať deti a

nemôžu sa inak realizovať. Ak žena všetko dokáže sama, muži strácajú svoju úlohu a identitu. Ak žena všetko dokáže sama, stráca sa jej ženskosť a jej úloha matky. Vedie to k tomu, že žena, ktorá sa rozhodne ísť proti prúdu a zostať doma s deťmi, je spoločnosťou nedocenená – a to aj napriek tomu, že sa rozhodla dať spoločnosti to najlepšie, čo mohla. Najviac to pocíti vtedy, keď chce po dlhej rodičovskej dovolenke opäť nastúpiť do práce. Sexuálna sloboda vedie k predmanželským tehotenstvám a následne aj k rýchlemu manželstvu. Uprostred staršej generácii dominuje presvedčenie, že každé tehotenstvo sa musí ukončiť svadbou v kostole a vyvíja nátlak na túto mladú generáciu. Manželstvo sa uzatvára pod tlakom je zvyčajne nestále a končí rozvodom. Podstatným faktorom je aj vplyv politického a legislatívneho prostredia zákonom o rodine a inými predpismi, ktoré upravujú podporu rodín zo strany štátu, v podobe sociálnych či ekonomických nástrojov, akými sú rôzne rodičovské príspevky, daňové úľavy a podobne.

Deti v rodine

Desiati uviedli ako stabilizujúci faktor rodiny deti. V esejach čítame: Jednou z najdôležitejších otázok, ktoré musia manželia riešiť, je otázka detí. Kedy, ako a koľko. Kresťania to majú jednoduchšie, pretože sa už od malička učia, že dieťa je Boží dar. Kto to takto nevníma a snaží sa oddeliť sexuálne potešenie a plodnosť, môže si spôsobiť mnohé problémy. Založenie si rodiny, prijatie nového života,⁷ je ďalším faktorom, ktorý v nemalej miere ovplyvňuje stabilitu manželstva. Životný štýl, návyky, spôsob trávenie spoločného i individuálneho voľného času, ... nárast zodpovednosti. Vzájomná láska manželov akoby „vykvitla“ do nového života, čo je spojené s prežívaním nesmiernej radosti a šťastia. Na druhej strane sa ukazujú nové výzvy, a v niektorých prípadoch i vážne krízy, s ktorými sa manželia potrebujú vyrovnáť. Nastáva akýsi posun ich manželského života do novej dimenzie, doposiaľ nepoznanej, v ktorej spoznávajú nové rozmery radostí i starostí ich

---

⁷ Pri takejto formulácii je možné, najmä však modernej, vytknúť, že pôsobí príliš diskriminačne voči osobám homosexuálne cítiacich a žijúcich spoločne. Nedávno sa mi totiž takéhoto napomenutia dostalo, preto by som rád pripomenul, že pojem manželstvo v tomto článku je vnímaný ako spoločný vzťah jedného muža a jednej ženy cirkevne či úradne, občiansky, zosobášených. Snaha načrtnúť faktory vplyvu na rodinu v užšom zmysle - manželia a deti - bola v predchádzajúcom odstavci zameranom na prijatie nového života do rodiny, poznamenáva jeden zo študentov.

vzájomného sebadarovania a spoločného života. Dieťa v manželstve prináša stabilitu. Dieťa prináša do manželstva radosť, naplnenie a perspektívu. Otázku detí a ich počtu majú mať snúbenci navzájom preriešenú pred uzavretím manželstva. Veľká odlišnosť v rebríčku hodnôt manželov sa odráža vo výchove dieťaťa alebo detí. Manželia, rodičia, by sa mali snažiť prekonať ťažkosti, mali by deťom pomáhať v ich raste a dozrievaní a podporiť ich. Deti sú akýmsi prostriedkom, veľmi dobrým a potrebným nástrojom, ale nie najdôležitejším cieľom. Vďaka deťom sa z manželov stávajú otec a mama, čo prináša, do istej miery, i zmeny charakteru ich osobností. Vytvára sa tak priestor zdokonaľovania ľudskej zrelosti oboch manželov a prehĺbovania ich vzájomnej lásky. Ak sú však manželia psychicky zdraví a zrelí, každé dieťa, ktoré privedú na svet, upevňuje ich vzájomný vzťah. Neraz sa stáva, že manželia svoj manželský život prijatí detí odsúvajú na druhú koľaj. Rozšíreným príkladom je muž, ktorý sa cíti opustený, akosi zanedbávaný svojou manželkou, ktorá naplno žije pre deti a domácnosť až svojho manžela vytlačila na okraj svojho života, samozrejme, že nie vedome. Môže sa stať, že manželia odrazu zistia, že si nemajú čo povedať, že sa vlastne už roky nerozprávali o sebe, netrávili spolu čas ako muž a žena, ako manžel a manželka ale ako otec a matka. Aj nedostatok dieťaťa znižuje uspokojenie manželstva a mať deti, bez ohľadu na ich počet, je dôležitým faktorom manželského šťastia.

Samostatné bývanie mladých manželov

Sedem študentov považuje za dôležitý faktor samostatné bývanie a samostatnú domácnosť najmä mladých manželov. V esejach uvádzajú, ak novomanželia zostanú žiť u rodičov jedného z nich, spôsobuje to mnohé zbytočné problémy. Pre rodičov môže byť ťažké prijať fakt, že životný partner ich syna/dcéry je dôležitejší ako oni. Naopak, syn/dcéra neustále rieši dilemu, komu má vyhovieť: či svojmu partnerovi alebo svojim rodičom. Teda otázky bývania, „strechy nad hlavou“ je bazálna, žiaľ v súčasnom slovenskom trende, nie je ľahko zodpovedateľná. Finančné náklady spojené s nadobudnutím vlastného bývania bývajú enormnou záťažou pre začínajúce rodiny, chýba väčšia podpora nájomných bytov. V začiatkoch si mladí manželia vytvárajú jednotnosť a autonómiu zdieľaním a víziu toho, ako chcú stráviť svoj život a zostávajú oddaní jeden druhému. Mladá rodina sa potrebuje osamostatniť, nielen emocionálne, ale aj fyzicky. Kvôli tomu je potrebné vlastné bývanie, ak

samostatné bývanie pre mladé rodiny nebude podporované štátom, mladí manželia sa dostanú do zložitej situácie. Buď budú tvrdo pracovať, šetriť peniaze a odkladať deti na čas, kedy budú dobre zabezpečení alebo si vezmú hypotéku, ktorú budú celý život splácať a tým si „uviažu na krk slučku“ alebo zostanú bývať v podnájme. Odkladanie dieťaťa na neskôr môže ohroziť stabilitu manželstva tým, že sa manželia zamerajú iba na hmotné veci. Tým viac, že neskôr môžu mať problém počať dieťa. V niektorých prípadoch nie je nedostatok vhodných materiálnych podmienok, ale pripútanie sa k nadmernej dôležitosti, čo môže byť príčinou zlyhania manželstva. Existuje jasná súvislosť medzi dobrými podmienkami bývania a spokojnosťou s intímny životom.

Príbuzenské vzťahy a priateľstvá

Deväť študentov uviedlo príbuzenské vzťahy a priateľstvá, ako faktorom, ktorý môže vytvárať dobré zázemie pre rodinu. Podľa názoru študentov už obdobie známosti a spôsob spoločného chodenia by pár malo priviesť k rozhodnutiu sa pre manželstvo. Ak sa ich vzťah rozvíjal v jednom kresťanskom spoločenstve, mohli sa lepšie spoznať, pretože videli, ako sa „ten druhý“ správa v kolektíve ľudí. Vďaka spoločenstvu majú manželia mnohých spoločných priateľov, z ktorých viacerí sa stali ďalšími manželskými párami. Problémy, s ktorými sa stretávali v bežnom živote a manželstve, mohli teda riešiť so svojimi rovesníkmi, ktorí prežívali podobné situácie. Okruh týchto priateľov je určitým rozšírením širokej rodiny. Tento faktor môže vplývať na manželstvo pozitívne i negatívne. V pozitívnom význame je to pomoc, ktorá manželom môže byť ponúknutá v otázkach ekonomiky, bývania, práce a neskôr i rodiny. V negatívnom zmysle nastáva vtedy, kde sa jeden z manželov nevie odpojiť od svojich rodičov alebo priateľov. Manželia si nesmú nechať až veľmi hovoriť do svojho života. Dôležitou je prítomnosť staršej generácie, ktorá deťom a vnúčatám môže odovzdať množstvo svojich skúseností. Izolovaním seniorov mladí nevidia starobu, chorobu a smrť, ktoré sú prirodzenými súčasťami života. Priatelia sú v našom živote na to, aby nám pomáhali a nie na to aby za nás riešili naše problémy. Užitočné je zapojenie rodiny do farských aktivít, pri ktorých by nebolo potrebné rodinu deliť, ale ukázať aha tu sme my, sme spolu a je nám skvelo. Je tu aj možnosť pozvať do spoločenstva rodiny, ktoré nie sú praktizujúce vo viere. Pomáhajúce je spoločenstvo rodín, aby sa takto mohlo navzájom povzbudzovať a

spolupracovať. Kým manželia nemajú deti, tak sú pre nich dôležití hlavne priatelia. Po narodení prvého dieťaťa začnú viac vnímať a docieňovať aj úlohu svojich rodičov, ktorí im môžu pomôcť svojimi radami, ale aj prítomnosťou. V minulosti rodina bola takzvaná veľká rodina, pozostávajúca z troch alebo dokonca štyroch generácií - v úzkom vzťahu s príbuznými a pracovníkmi, ktorí bývali v tom istom dome, čo bolo aj pracoviskom a miestom práce. Dnes je dôležité, aby sa mladí podieľali na práci dobrovoľníckych organizácií, ktoré pomáhajú znevýhodneným osobám, čím odhaľujú, že nie všetkým sa musí dariť.

Komunikácia

Komunikácia uviedlo jedenásť študentov, pričom uviedli, že komunikácia si vyžaduje mnoho času a veľa ochoty prijať, že druhý človek mi nerozumie až pokiaľ nevysvetlím svoje city v kontexte. Podľa názoru študentov nejde tu o to akým jazykom rozpráva druhá osoba, pretože vždy je to jazyk cudzí minimálne preto, že muž a žena sú tak veľmi rozdielni vo svojom vnímaní. pomocou verbálnej komunikácie vyjadriť svoje city. Ochota pozerat' sa na svet očami druhého, schopnosť riešiť konflikt, schopnosť komunikovať svoje city a prežívanie, schopnosť odpúšťať a prosiť o odpustenie, schopnosť pýtať sa a aktívne počúvať sú podľa mňa veľmi dôležité faktory pre stabilitu manželstva. Snúbenci sa učia medzi sebou komunikovať, pri čom si prehodnocujú svoje možnosti a prostredníctvom komunikácie sa spoznávajú. Učia sa denno-denne bojovať s malými prekážkami, aby vedeli čeliť aj tým veľkým. Láska, ktorá odpúšťa, túži pochopiť a prijať druhého takého aký je. Vedieť prijať svojho manžela je tiež podstatným prvkom k tomu, aby manželstvo bolo stabilné nakoľko v mnohých prípadoch manželia chcú navzájom zmeniť toho druhého na svoj obraz, aby boli iní, aby boli lepší a pre nich prijateľnejší. Treba vedieť, že tí dvaja nie sú na dvoch stranách barikády, ale jeden druhému chcú byť na blízku. Byť k sebe navzájom úprimní a neklamáť partnerovi. Základom je aby sa manželia mohli 100% spoľahnúť na druhého. „Neboj sa som pri tebe, budem stáť veľa teba, aj v šťastí aj v nešťastí.“ Práve to dovoľuje manželom nebať sa pustiť po spoločnej ceste. Dôveru, nielen prijať, ale dôveru hlavne odovzdávať. Každá kríza môže spôsobiť, že manželstvo bude silnejšie, slabšie alebo ho zničí. Tie, páry, ktoré úspešne zvládajú krízy, sa zblížia a uznávajú pomoc, ktorú si vzájomne poskytujú. V manželstve sa môžu vyskytovať nezhody, no väčšie je vedomie, že sa navzájom neopustia,

aj keď si momentálne v niečom nerozumejú, majú sa radi. Je to vytvorenie akejsi bezpečnostnej zóny, kde je možné vyjadriť aj silný hnev bez toho, aby to narušilo budovu manželstva. Tým, že majú bezpečné miesto na vyventilovanie nesúhlasu medzi sebou, manželstvo je schopné rásť z týchto skúseností. Ocenenie partnera, jeho lásky v rodine pomôže udržať si perspektívu, zostať verný a neustále pracovať na zlepšení manželského života. Dôležitá je aj neverbálna komunikácia a prejavy nežnosti.

Intímny život manželov

Intímny život manželov, ktorý je pokračovaním verbálnej komunikácie u manželov uviedlo deväť študentov. Podľa ich názoru sexuálny život je pri manželstve veľmi dôležitý, ale nikdy to nesmie byť jediný cieľ pre vznik manželstva. Súvisí s otázkou prijatia detí, čím sa vlastne uzatvára určitý kruh lásky. Človek sa musí naučiť zvládať svoje vášne, lebo sa môže ľahko stať násilným voči svojmu životnému partnerovi. Ak sa k otázke intímneho spoluzitia obaja manželia postavia zodpovedne bude zdrojom vzájomnej radosti a deti budú prijímať ako dar, celé ich manželstvo sa im stane navzájom darom. Manželský pár si prechádza viacerými fázami spoznávania sexuality a každá ich, podľa mňa, môže posilniť, zjednocovať alebo sa môže stať zdrojom nedorozumenia, zranenia či odlúčenia. Jeden zo študentov uvádza: Spomenul by som aspoň dva príklady z pokušení, s ktorými sa stretávam. U mužov je to najmä rýchla vzrušenosť vedúca k zmýšľaniu o žene ako o objekte túžby. U žien sa stretávam s pokušením brať muža iba ako prostriedok k splodeniu detí alebo ako nutnú podmienku k prežívaniu romantiky či formálneho stavu manželstva. Myslím si, že túžba prekonávať tieto a iné pokušenia a snaha postaviť partnera do pozície cieľa, nie prostriedku, je skúsenosť vedúca k hlbšej jednote a stabilite manželstva. Iný študent hovorí: Myslím si, že ako faktor stability manželstva v oblasti sexuality by sa dalo označiť spoločné pochopenie sexuality a čistoty, zvnútornená sexuálna morálka, ochota prijať partnera v jeho rozdielnosti a túžba prežívania lásky ako daru. Fyzická odlúčenosť je veľkou príležitosťou pre rast vo vernosti. Túto skúsenosť považujem za veľmi kľúčovú. Sex pomáha stimulovať a udržiavať záujem manželského páru. Pôsobí aj ako spôsob komunikácie a porozumenia druhej osobe. Sex pomáha pri udržiavaní kvality i stabilitu vzťahu, dopĺňanie emočných rezerv a posilňovanie manželstva. Vernosť v sexualite v manželstve zahŕňa viac ako len naše

telo. Zahŕňa aj naše oči, myseľ, srdce a dušu. Keď venujeme našu myseľ sexuálnym fantáziám o inej osobe, obetujeme sexuálnu vernosť nášmu partnerovi. Pokušenie je nevyhnutné a je testom zodpovednosti, lojality a vernosti.

Očakávania (prekvapenia)

Napokon ako posledný faktor očakávania (prekvapenia) uviedlo desať študentov, ako víziu do budúcnosti a schopnosť tvorivého rozvíjania vzťahu. Podľa mienky študentov, ak manželia vedia, čo chcú, často to môžu dosiahnuť vlastnými silami – ak na tom budú systematicky pracovať. Na začiatku je dôležité rozlíšiť, že táto konkrétna žena je mojou cestou k Bohu, preto bola stvorená a aj opačne, že ja som pre túto ženu jej cestou k Bohu a preto som bol stvorený. Musí tomu predchádzať láska, sympatie, správny pomer zhody i rozličnosti, no predsa si myslím, že to dôležité je „rozhodnutie“, respektíve rozlíšenie a „prijatie“, že toto je moja cesta k Bohu, toto je spôsob ako môžem najlepšie Bohu slúžiť – pre túto konkrétnu ženu, pre túto konkrétnu rodinu a tak byť tým, kým sa mám stať. Tak očakávania a prekvapenia patria k faktorom ktoré ovplyvňujú manželstvo. Vďaka prekvapeniam sa manželstvo nestane stereotypným a prináša iskru do života. Človek sa učí vnímať toho druhého, jeho očakávania a potreby. Dôležité je vyhnúť sa žiarlivosti, ktorá vlastne vzniká tam, kde nie je láska. Je prejavom pochybností o sebe samom. Čomu sa treba vyhýbať a čo treba včas liečiť sú rozličné závislosti: na prvom mieste je to alkoholizmus a iné látkové závislosti, gambliarstvo, závislosti na internete a násilie. Významné je pestovanie spoločných záujmov, ako napríklad pešia turistika, počúvanie hudby, starostlivosť o záhradku a nespočetné množstvo ďalších, Najmä vo veku, keď deti odídu z dom pomáhajú odvrátiť nudu alebo rutinu, keď sa manželstvo otáča okolo každodenných starostí.

3. Záver

To, že niečo na manželstvo vplýva zároveň neznamená, že manželia sú neslobodní v rozhodovaní. Avšak pre to musia byť manželia dobre ukotvení, čo si vyžaduje, zrelosť a zrenie, serióznu prípravu na manželstvo, otvorenosť a komunikatívnosť, ako aj kreativnosť a nápaditosť. Samotné manželstvo nesmie byť príťažou, ale práve naopak, má by cestou k

spáse, realizácii a naplnení túžob človeka v jeho celistvosti. Pevný zväzok môže byť istou poistkou, zvlášť v krizových obdobiach rodiny. Objavným je, že študenti sa zhodujú v názore, každý vplyv či faktor ovplyvňujúci stabilitu manželstva môže pôsobiť dvojitým spôsobom. Deformačne alebo posilňujúco, vždy to bude závisieť na individualite každého manželstva, v odhodlaní reflektovať a neustále budovať svoj manželský život. Vplyv komplexu faktorov si vyžaduje určitú vyváženosť, čím sa nám potvrdzuje aj celostný, či multidisciplinárny prístup projektu k riešeniu problému stability manželstva a rodiny. Za ich prácu im zo srdca ďakujeme.

Literatúra

BUTTIGLIONE, R.: *Risposte amichevoli ai critici di Amoris Laetitia*. Milano: Edizioni ARES 2017

CSONTOS, L.: Formy spirituality katolíkov, ktorí žijú v nesviatostnom manželstve. In : *Slovo nádeje*. Trnava : Dobrá kniha, 2010, s. 153-177.

MATULNÍK, J., KRATOCHVÍLA, M.: Postoje ku kohabitáciám. In : MATULNÍK, J. a kol.: *Analýza religiozity mladých katolíkov na Slovensku, Poznatky zo sociologického výskumu*. Trnava: Dobrá kniha 2014, s. 161-170.

PAGLIA, V., SCIORTINO, A.: *La famiglia – Vocazione e missione nella Chiesa e nel mondo*. Milano: San Paolo, 2015.

ŽUFFA, J.: Vybrané ukazovatele slovenských katolíkov. In : *Viera a život*. roč. 28, 2018, č. 2, s. 65-73.

**Eseje študentov na tému *Faktory, ktoré ovplyvňujú stabilitu manželstva*
v abecednom poradí autorov**

Juraj Begany

Úvod

Už od malička, od dôb keď som chodieval na základnú školu či v miestnom farskom spoločenstve, som počul definíciu: Rodina je základná zložka spoločnosti.⁸ Jej existencia je nenahraditeľná, i keď niektoré zložky obyvateľstva si myslia, že áno. Rodina, ktorá je zložená z manželstva muža a ženy a následné plodenie detí, je zárukou spoločenského rastu. Pedagogický slovník vymedzuje rodinu ako „spoločenstvo ľudí, ktoré vzniká spravidla na základe manželského zväzku a zahrňuje vzťah medzi mužom a ženou a taktiež medzi rodičmi a deťmi“. A napriek tomu sa mnohí nazdávajú, že manželstvo je nepotrebné a že je prežitkom vhodným na zanechanie, avšak ono má hodnoty a faktory, ktoré si často ani neuvedomujeme.

Na začiatku práce je vhodné rozlíšenie pojmov, ktoré budú použité. Manželstvo vnímame ako vzťah a zväzok (v katolíckej cirkvi nerozlučiteľný) medzi mužom a ženou uzavretý pred zákonnou osobou. Rodina je tvorená z manželstva muža a ženy a ich potomstva (na základe reprodukčnej činnosti alebo adoptívnej možnosti). Manželstvo od rodiny sa v podstate nedá oddeliť, pretože navzájom k sebe patria. Z manželstva na základe sexuálneho spolužitia sa plodia a rodia deti, z čoho vzniká rodina.

V dnešnej spoločnosti vznikajú avšak rôzne iné denominácie takzvaného manželstva a rodiny. Ide o páry, ktoré nechcú uzatvoriť manželský zväzok, pretože im to tak vyhovuje a vnímajú, že majú stále otvorené ľudovo povedané „zadné dvierka“. Do takýchto párov sa môžu časom primiešať deti, ktoré môžu byť vnímané ako nechcené a príťažou. Ďalej sú tu aj slobodné matky, ktoré sú akousi denomináciou rodiny. A v neposlednom rade sa v súčasnom trende termínu manželstva dotýka ja téma zväzku ľudí rovnakého pohlavia, ktoré je v samotnej podstate opakom normálneho a prirodzeného manželstva a rodiny. Manželstvo

---

⁸ „Rodina ako najmenšia sociálna jednotka vytvára pre väčšinu ľudí najdôležitejší vzťahový systém, kde sa realizujú podstatné aspekty psychického vývinu všetkých jej členov a zvlášť detí.“ ŽIAKOVÁ, E.: Psychológia rodiny. *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*. Roč. 33, č. 2 (1998) s. 95. tiež. PRÚCHA, J. - WALTEROVÁ, E. - MAREŠ, J. Pedagogický slovník. 6. vyd. Praha: Portál, 2009. s. 100.

odhliadnuc od vyššie spomínaných ekvivalentov spoločného života, sa chcem v predloženej práci zaoberať manželstvom a rodinou v pravom zmysle slova a faktormi, ktoré ovplyvňujú jej existenciu.

Predmanželský život a príprava

Jedno ľudové porekadlo hovorí: „Čo nič nestojí, za nič nestojí.“ Všetky dôležité veci v našom živote, väčšinou, neprichádzajú zo dňa na deň. Chystáme si domáce úlohy do školy, zvažujeme kam si pošleme prihlášku na strednú či vysokú školu, ... a tak by sme mohli pokračovať ďalej. Avšak manželský život nepatrí medzi každodenné a ani zvyčajné rozhodnutia. Je potrebné si dobre vybrať, spraviť definitívne rozhodnutie a spraviť krok v pred. Pred týmto krokom je potrebné urobiť dôkladné skúmanie. Spoznať druhú osobu s jej kladnými ale aj tienistými stránkami. Je potrebné byť otvorený pre druhého a zdieľať aj sa zo svojimi starosťami, bolesťami ale aj radosťami. Otvorenosť nás vedie k rastu. Učí nás veľkodušnosti, neuzatvorenosti a priezračnosti. Tieto kroky nás vedú k poznaniu seba samého ale aj druhého. A už od prvých momentov sa učíme tolerovať a prijímať druhého taký aký je. Avšak sú isté medze v tomto poznávaní. Existuje skupina vecí, ktoré patria do prípravy na manželstvo a sú iné ktoré patria ku konzumácii samotného manželstva. Sexuálna aktivita patrí ku konzumácii manželstva. Avšak sa stretávame s názormi, že je potrebné všetko vyskúšať, aby sme si boli istí, že to funguje. Toto ale nie je relevantná výpoveď. Darovanie sa druhému v intímnom spojení patrí do manželstva. Intímne spojenie nie je jednorazová záležitosť. Ale je to proces, počas ktorého sa manželia spoznávajú sami ako soby a zároveň navzájom. Je to tvorivá aktivita, pri ktorej sa manželstvo zjednocuje s Bohom a tvoria niečo nové.

Predmanželská príprava a život patria medzi dôležitý faktor ovplyvňujúci manželstvo. Na jednej strane vedie snúbencov k poznaniu, ak sa koná úprimne a vedome, druhej osoby, čo prináša, že sa vyhnú efektu „mačky vo vreci“. Úprimne sa spoznávajú, obrusujú, rastú a tak tvoria nové spoločenstvo. Nie nadarmo sa hovorí, že rodina je domácou cirkvou, je novým spoločenstvom, kde sa rodia noví ľudia pre tento svet.

Práca a financie

Práca patrí taktiež ku kľúčovým faktorom ovplyvňujúcim manželstvo. Často, v poslednej dobe ešte viac, mnohí odchádzajú za prácou, čím zanechávajú svoju druhú polovičku doma. Vidina väčšieho zisku, možno aj z dobrým úmyslom, môže viesť k rozpadu manželstva. Jedna či druhá strana sa môžu cítiť opustená a je väčšia možnosť hľadať si alternatívneho partnera. Vzniká manželská nevera, ktorá často vedie k rozpadu manželstva. Je dôležité, aby štát vytvoril vhodné prostriedky a podmienky pre rodiny dneška. Aby sa rodiny nerozbíjali, aby mohli tráviť dostatok času medzi sebou. Nie nadarmo sa hovorí, že človek má 8 hodín pracovať, 8 hodín aktívne odpočívať a 8 hodín venovať spánku. Rodiny sú často zaťažené dlhou pracovnou dobou a nadčasmi v práci, čo vedie k zanedbaniu toho najdrahšieho- manželstva a rodiny.

Sociálne siete

Dnešný doba je zo dňa na deň viac a viac pretechnizovaná. Môžeme vtom vidieť aj negatíva aj pozitíva. Na jednej strane je možnosť byť z iným vo virtuálnou svete neustále v kontakte. Avšak to nie vždy je záchranou. Veď koľko vecí sa dá schovať do SMS ale emailu. Chýbajú pocity, bezprostredná komunikácia, ... Sociálne siete by nikdy nemali nahradzovať komunikáciu v manželstve.

Spoločenské trendy

Spoločenské trendy sú taktiež istým faktorom, ktorý ovplyvňuje stabilitu manželstva. Na prvý pohľad sa nám môže zdať, že percento tohto vplyvu asi nebude až tak veľké, ako to môžeme vidieť v prípade politických ideológií. Avšak (odhliadnuc od krajín, kde štát reguluje potomstvo) v našej krajine má dostatočne veľký vplyv. Móda a spôsob života je dosť veľkým faktorom, ktorý ovplyvňuje manželstvo. Naše obdobie je poznačené faktorom nerozhodnosti a vlastníctva všetkého. Človek dostal veľa možností, ktoré často nevie správne spravovať. Život bez záväzku, zodpovednosti a okamžitej výmeny. Ak sa mu dnes niečo

nepáči či nevyhovuje, zajtra to môže zmeniť. Na jednej strane to môže byť pozitívne, ale v poslednej dobe sa skôr prejavuje tento rozmer negatívne. Mladý človek sa ťažko rozhoduje pre závažnú voľbu, ktorá ho bude niečo stáť. Preto si vyberá ľahšie riešenia, ako napríklad život bez záväzku, nehospodárenie, v sexuálnej oblasti nezodpovednosť (antikoncepcia, potrat), ... V tomto všetkom je často ovplyvňovaný módou spoločnosti, trendom, ktorý vládne v domnení, že je to dobré, veď to tak konajú mnohí. A to ovplyvňuje stabilitu manželstva, pretože sa stráca vernosť a človek môže byť v jednom okamžiku nahradený iným.

Náboženstvo

Náboženstvo patrí medzi kľúčové faktory ovplyvňujúce manželstvo. Náboženstvo určuje naše správanie. Robí nám hodnoty podľa ktorých človek sa snaží žiť. Náboženstvo spája ľudí a bohužiaľ niekedy aj rozdeľuje. Ak sa viera žije v manželstve v skutočnosti prináša to veľké pozitíva. Manželia sú k sebe navzájom úprimní, hľadajú cestu zmierenia a odpustenia a učia sa rasti. Každodenná modlitba ich vedie nie len k stretnutiu s Bohom ale aj k stretnutiu navzájom medzi sebou. Viera ich vovádza do spoločenstva cirkvi, domáca cirkev sa zapája do cirkvi farského spoločenstva či miestnej diecézy. Náboženstvo nás učí prekonávať problémy a vnášať do života odpustenie.

Materializmus

Materializmus je faktor ovplyvňujúci manželstvo. Boh na počiatku stvoril človeka, prírodu, všetky potrebné veci pre jeho život a povedal: „Je to dobré“. Matéria sama osebe nie je zlá. Človek ju potrebuje pre každodenný život. Avšak môže sa stať aj prekážkou. Tak ako v kapitole práce sme uviedli, že je pozitívna ale môže priniesť aj nadmernú aktivitu, ktorá privádza k zanedbanie manželstva a rodiny. Materializmus je tomu podobný. Človek túži po vlastníctve vecí. Nestačí mu jedna či dve, ale potrebuje viac a viac. Postupne z materializmu vzniká egoizmus. Človek si začne namýšľať, že si vystačí sám so všetkými vecami, ktoré

získal a ktoré má okolo seba. Nepotrebuje druhú osobu, nepotrebuje manžela či manželku pre svoj život. A môže to dospieť až k tomu, že partner sa stane matériou. Už nie je vnímaný ako druhá polovica života, ale ako predmet potrebný pre živobytie a uspokojenie vlastných túžob.

Materializmus veľmi ovplyvňuje súčasný svet. Človeka robí neslobodným. Túžba po bohatstve a vlastníctve nám zatvára oči pred realitou. Človek sa stáva neslobodným a vôbec mu neprekáža, že iní hladujú či trpia. Tento faktor ovplyvňuje manželstvo v dvoch horizontoch: 1. človek si vystačí sám a postupne zabúda na rodinu. 2. partner sa môže stať matériou pre uspokojenie vlastných potrieb.

Politické ideológie

Politické ideológie sú dôležitým faktorom ktoré ovplyvňujú stabilitu manželstva. Priame zásahy do života manželov môžeme vidieť v niektorých krajinách, kde politické štruktúry ideológie určujú rodinám prijateľné množstvo potomstva a následky za toto prekročenie. Vstupujú tak do najhlbšej intimity človeka a znemožňujú mu prirodzenú cestu rozvoja ba čo je horšie, nútia ho aby konal proti svojmu svedomiu. Avšak dlhodobou politickou ideológiou bolo náboženstvo potlačené a politické ideje prijaté za vlastné.

Avšak vráťme sa do nášho prostredia. Vo všeobecnosti môžeme povedať, že politika je záležitosťou ľudu. Ľud si volí svojich zástupcov a zástupcovia povstávajú s miestneho ľudu. Je veľmi potrebné, aby volení zástupcovia boli kvalitní ľudia, ktorí majú hodnoty. Nemusíme spočiatku hovoriť o kresťanských hodnotách, pretože v prvom rade nastupuje to čo je človeku vlastné - prirodzený morálny zákon.

Politika by mala na prvom mieste klásť do svojej pozornosti rodiny, ako sme vyššie spomenuli, pretože z nich je budúcnosť, v nich sa rodia a vychovávajú tí, ktorí prídu po nás. Preto je potrebné aby štát kládol tak zákony a možnosti aby manželia mohli prosperovať, aby neboli utláčaní od svojich zamestnávateľov a mohli naplno vykonávať úlohu rodiča a manžela, do ktorej sú povolani.

Potomstvo v rodine

Jedným z typických znakov rodiny je dať možnosť pre vznik nového potomstva. Dieťa sa má rodiť do úplnej rodiny. Už aj podmienky jeho počatia ovplyvňujú celý jeho nasledujúci vývoj.

Dieťa v manželstve prináša stabilitu. Už nie je pohľad upriamený iba na dobro manželov, ale do vzťahu vstupuje ďalší jedinec či jedinci. Prvotná myšlienka zabezpečenia sa príchodom dieťaťa začína rúcať a akéhosi prirodzeného egoizmu sa manželia začínajú strániť a začínajú sa deliť. Dieťa prináša do manželstva radosť, naplnenie a perspektívu. Toto je dôvod prečo patrí medzi zásadné faktory ovplyvňujúce manželstvo.

Avšak vyskytuje sa aj jeden postoj, kedy dieťa môže stabilitu manželov narušiť. Avšak tu sa jedná na patologický problém manželov, alebo jednej stránky, ktorá nie je ochotná dieťa prijať a stáva sa pre neho súperom. Preto je dôležité, ako sme už vyššie uviedli, mať už otázku detí navzájom preriešenú pred uzavretím manželstva.

Ďalším faktorom ovplyvňujúci manželstvo je aj početnosť detí v rodine. Na jednej strane ide o rozmer financií, na druhej strane sa jedná o centrálnu zameranie.

Príbuzenské vzťahy

Medzi faktory ovplyvňujúce manželstvo radíme aj príbuzenské vzťahy. Človek už od svojho príchodu na svet je ovplyvňovaný ľuďmi okolo seba. A sem bezprostredne radíme rodinu a príbuzných. Človek vstupujúci do manželstva na jednej strane stráca úzke putá z rodinou. „Preto muž opustí otca i matku a pripúta sa k svojej manželke a budú dvaja v jednom tele.“ (Mt 19, 5). Avšak na druhej strane získava nové vzťahy prostredníctvom príbuzných svojej druhej polovičky. Tento faktor môže vplývať na manželstvo pozitívne i negatívne.

V pozitívnom význame je pomoc, ktorá manželom môže byť ponúknutá v otázkach ekonomiky, bývania, práce a neskôr i rodiny. V negatívnom zmysle nastáva vtedy, kde sa

jeden z manželov nevie odpojiť od svojich rodičov. Rodičia sú tak vťahovaní do života manželov a to môže viesť k riadeniu manželstva či neslobody v konaní.

Masmédia

Medzi faktory ovplyvňujúce manželstvo priradzujeme aj masmédiá. Nie nadarmo sa hovorí, že masmédiá tvoria verejnú mienku. Média majú svoju pozitívnu i negatívnu stránku. Je to ovplyvnené tým, kto za nimi stojí.

Vzdelanie

V dnešnej dobe asi v každom prostredí zaznie otázka: Aké vzdelanie ste dosiahli.“ Človek sa snaží získať čo najviac, aby sa uplatnil v danom obore. Preto môžeme povedať, že tento faktor v istom pohľade ovplyvňuje manželstvo. Človek ktorý získa vzdelanie je perspektívny pre spoločnosť a taktiež prináša do manželstva rozličné možnosti. Z iného pohľadu sa jedná o porozumenie toho druhého. Manželia musia navzájom prijať toho druhého taký aký je. Nemôžu mu závidieť jeho vzdelanie a zároveň by sa mali podporovať k napredovaniu.

Zrelosť

Zrelosť je jeden z kľúčových faktorov, ktoré ovplyvňujú stabilitu manželstva. Pri uzatváraní kresťanského manželstva môže viesť nezrelosť až k neuzavretiu manželstva. K zrelosti človek prichádza postupne, nie je darom, ktorý sa dá získať zo dňa na deň. K zrelosti sa učíme už od svojich rodičov. Postupne sa naberá životnými okolnosťami. Avšak je potrebný istý stupeň zrelosti, aby človek mohol plnohodnotne vstúpiť do manželstva. Nezrelý človek v manželstve prináša iba problém, manželia si prestanú rozumieť a manželstvo sa môže časom rozpadnúť. Nezrelý človek sa často uchýľuje módnym trendom sveta a záväzok nemá pre neho takú hodnotu akú by mal mať.

Aj pri tomto faktore môžeme vidieť, ako je dôležité mať kompletne a zdravé rodiny, ktoré vychovávajú zrejúcich ľudí.

Komunikácia

Komunikácia patrí medzi jedny z najdôležitejších faktorov, ktoré ovplyvňujú stabilitu manželstva. Vo všeobecnosti platí na každej úrovni, tam kde nie je komunikácia, padajú všetky vzťahy- politické, štátne, pracovné, priateľské ako aj manželské. Prostredníctvom komunikácie človek prichádza k naplneniu, pochopeniu a realizácii. Vie sa dohodnúť a zdieľať z druhým človekom. Manželstvo nie je postavené iba na sexuálnej intimite. Tá je výsledkom predchádzajúceho zrejúceho vzťahu. A toto zrenie nastáva prostredníctvom komunikácie, intímnej komunikácie. Snúbenci musia zo sebou komunikovať, musia si prehodnotiť svoje možnosti a prostredníctvom komunikácie sa spoznávať.

Niekedy počujeme výraz: tichá domácnosť. Čo to naznačuje? Ide akoby o trest pre druhého a antipatiu, že nebudem komunikovať z iným. Naozaj je vidieť ako je silná zbraň komunikácia. Kde prestáva komunikácia, začína žiarlivosť, nepochopenie, domýšľavosť a vzťahovačnosť.

Očakávania (prekvapenia)

V jednom obchode spolubrat, ktorý pripravuje snúbencov na sviatosť manželstva objavil zaujímavú vec: šachy lásky (viď. prílohu). Je to napodobenina šachového poľa, kde sa nachádzajú dve figúrky: ONA a ON. Na jednotlivých poliach sa nachádzajú želania, očakávania, po ktorých jedna z manželov očakáva. Čo to prináša?

V počiatkových fázach, možno i v pokročilých, manželstva umožňuje táto jednoduchá vec pochopiť čo jeden z manželov očakáva od druhého. Učia sa navzájom byť vnímaví na seba, kreatívni medzi sebou a postupom času pozerajú na toho druhého aký je a čo asi očakáva.

Očakávaná a prekvapenia patria k faktorom ktoré ovplyvňujú manželstvo. Vďaka prekvapeniam sa manželstvo nestane stereotypným a prináša iskru do života. Človek sa učí vnímať toho druhého, jeho očakávaná a potreby. Ak sú manželia navzájom k sebe vnímaví, sú pre seba požehnaním. Rýchlejšie a zdarejšie vďaka pozornosti prekonávajú krízy, ktoré sa v manželstve objavujú.

Záver

V predloženej práci sme sa snažili uviesť pár typov, či príkladov, ktoré môžu pozitívnym či negatívnym spôsobom ovplyvňovať stabilitu manželstva. Existujú ale aj faktory, ktoré svojím spôsobom ovplyvňujú stabilitu manželstva, napriek tomu, že si toho manželia ani neuvedomujú.

Avšak môžeme konštatovať, že v každom prípade a faktore ide o zainteresovanie samotných manželov. To, že niečo na manželstvo vplýva zároveň neznamená, že manželia sú neslobodní v rozhodovaní. Avšak pre to musia byť manželia dobre ukotvení. To si vyžaduje, zrelosť a zrenie, serióznu prípravu na manželstvo, otvorenosť a komunikatívnosť, ako aj kreativnosť a nápaditosť. Samotné manželstvo nesmie byť príťažou, ale práve naopak, má by cestou k spásu, realizácii a naplneniu túžob človeka v jeho celistvosti. Nevynímajúc skúšky, ktoré manželstvo upevňujú, obrusujú i okrášľujú.

Zoznam použitej literatúry

ŽIAKOVA, Eva: Psychológia rodiny. *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*. 1998, 33(2), 189. ISSN 0555-5574.

PRÚCHA, Ján. - WALTEROVÁ, Eliška - MAREŠ, Jiří: *Pedagogický slovník*. 6. vyd. Praha: Portál, 2009. 400 s. ISBN 978-80-7367-647-6.

Boris Kollár

Manželstvo je tak, ako tomu bolo aj v minulosti, ešte aj v dnešnej dobe vnímané často pozitívne, pretože pre mnohých aj keď ešte nezosobášených ľudí zosobňuje akýsi stabilný prvok, istotu, miesto kde sa cítia v bezpečí i napriek tomu, či to manželstvo je sviatostné uzavreté pred Bohom, civilné alebo má ešte inú formu. Podstatným prvkom je ale to, či svoje manželstvo žijete v slobodnej a demokratickej zemi, či ste len akýmsi článkom v diktátorskej krajiny s obmedzenými právami, alebo sa manželstvo redukuje len na plodenie detí. Je potrebné povedať, že dvaja mladí ľudia a často ani nemusia byť tak mladí tvoria manželstvo za nejakým účelom. Už na základe tohto účelu by malo byť viac menej jasné, či to manželstvo je tvorené s podobným úmyslom z jednej a z druhej strany. Základ je, keď mama, otec a deti tvoria rodinu. Manželstvo je vzťah, ktorý plní mnohé funkcie a tieto činnosti si vyžadujú mnohokrát z jednej aj z druhej strany obetu a porozumenie. Bez vzájomného rešpektu a lásky by žiadne ďalšie pokračovanie akéhokoľvek vzťahu či manželstva nebolo možné. Hovorí sa, že na lásku treba troch, muža, ženu a Boha. Čo však v prípade civilného manželstva? Kde je Boh? Alebo čo s manželstvom v takých krajinách kde mladí, ktorí by aj chceli vyznávať svoje aj sviatostné manželstvo nemôžu z dôvodu prevládajúcej forme iného náboženstva ako toho, ktoré takéto cirkevné manželstvo povoľuje. Takýto jav sa deje hlavne v krajinách Blízkeho východu, v moslimských či iných krajinách. Vždy je však na tom ktorom človeku možnosť rozhodnúť sa, či do tohto dobrodružstva, ktorým manželstvo nepochybne je, ísť alebo nie. Podstatný je však vo vzťahu hodnotový rebríček. Aj keď sa predpokladá, že obidve strany budú vstupovať do manželstva už z vopred vyjasnením postojom k hodnotám a budú sa navzájom poznať môže nastať situácia, kedy sa navzájom môžu obidve strany prekvapiť. Často sa to stáva pri východe detí, kedy otec alebo mama si povedia svoj názor no názor toho druhého nie je totožný a už v tejto chvíli v manželstve nastáva rozpor. Na to je veľmi vhodná dobrá a dlhá predmanželská príprava, hlavne v mestách kde je to možné aj masovejšie, no veľmi dobré by to bolo keby to bolo také osobnejšie, aby sa viedli rozhovory do hĺbky, rozumiem, že sa na všetky situácie dopredu nedá pripraviť, ale v príprave na manželstvo sa obidve strany majú lepšie spoznať, aký ten druhý človek je, ako reaguje v náročných situáciách, či sa dokáže pokoriť, alebo v prípade potreby sa aj ospravedlniť. Ak toho ten druhý človek nie je schopný už tu nastáva určitá nestabilita vzťahu, pretože buď sa jedna alebo druhá strana nevie pokoriť, alebo je neustále egocentrická.

Ťažko povedať, keď manželstvo je náročný vzťah v ktorom sa ľudia stretnú naozaj so všeličím, či pretrvá alebo vydrží, keď ho ovplyvňuje mnoho faktorov, tak vnútorných alebo aj vonkajších, ktoré mu sťažujú jeho správne a zdravé fungovanie. Záleží to na osobách, ktoré si spolu vyslúžia manželstvo, či už to cirkevné, alebo civilné a za akým účelom je toto manželstvo uzatvorené. Často sa stáva, že v manželstve pokiaľ obidve osoby netáhajú za jeden povraz, že jeden z nich sa nejakým spôsobom akoby odtrhne a na výchovu dieťaťa alebo detí je potom ten druhý sám. Hovorím o závislostiach. Každý z nás a aj v manželstve môže byť na niečom závislý a ak sme sa niečom závislí, nech už je to čokoľvek má to vo väčšine prípadov negatívny dopad. Ťažko so závislosti vyťažiť niečo dobré. Závislí môže byť muž alebo žena naozaj na čomkoľvek. Uvediem pár príkladov.

Televízia je ešte stále akýmsi stálym zdrojom informácií pre rodinu, pre mamu i otca. Problém nastáva vtedy keď na nič iné manželia nemajú čas len na seriály, nemajú čas ani na seba samých pretože teraz v televízii práve niečo ide, televízia je stále zapnutá a beží dlho do noci. Stále pozerajú televíziu a pritom si myslia, že aj keď sedia spolu na gauči, že to stačí. Nestačí. Pretože sa nevenujú sebe navzájom, ale televízii. Na seriály majú obidvaja rozdielne názory, napríklad manželka môže hovoriť mužovi aby už toľko tú televíziu nepozeral, nech sa venuje aj niečomu inému, čo bude pre neho viac prospešné a nie iba aby stále pozeral na televíziu. Aj v takomto prípade môže nastať nestabilita vo vzťahu, pretože manželia nejdú jedným smerom a nevenujú sa sebe navzájom, ale venujú sa niečomu inému, čo ich ani neposúva dopredu. Televíziu by mali brať iba ako chvíľkový oddych, nie však ako stálu možnosť niečo pozerat' a druhé veci zanedbávať.

To isté, čo platí pri televízii môžeme povedať aj pri internete. O tom ako a kto ho využíva, aké stránky pozerá prípadne koľko času na ňom dotyčný strávi, pretože závislosť na internete tiež ochudobňuje manželstvo o ten čas, ktorý by manželia mohli tráviť spolu. Horšie je to už potom len pri výchove detí nakoľko manžel väčšinou býva technickejší typ a nevedí mu, že deti bývajú na počítači či internete aj viacej času, ako manželke, ktorá by bola najradšej aby sa deti hrali na počítači čo najmenej. Všetky takéto veci je potrebné vedieť dohodnúť si dopredu a vo svojich postojoch presadzovať kompromisy.

Ďalej tiež napríklad čo sa týka alkoholu, cigariet alebo kávy. Nie nadarmo sa hovorí, že alkohol rozvracia rodiny, nehovoríme teraz o tom, či dať si počas dňa jeden pohár vína je prospešné, ale ide o sústavné požívanie alkoholu. Často muž je ten, ktorý podľahne tomuto

pokúšaniu a nedokáže s tým bojovať. Všetky svoje problémy, namiesto toho aby sa zdôveroval svojej manželke si vylieva alkoholom pretože ich sám nedokáže riešiť a keďže sa s nimi nedokáže podeliť s manželkou tak ani ona mu s nimi nedokáže pomôcť.

Hovorí sa, že všetkého veľa škodí, najlepšie by však bolo s nejakými vecami ani nezačínať a treba si povedať, že ani všetko skúšať nemusíme. Všetko sa nemusí skúšať ani v manželstve. Existujú však veci, ktoré je vhodné robiť, aby manželstvo stabilne pokračovalo ďalej.

V manželstve je často veľmi ťažké vychádzať so svokrovcami. Stane sa, že svokrovcami do rôznych oblastí života manželov zasahujú, hovoria im ako čo majú robiť, nenechajú im slobodu sa rozhodnúť, pretože sa od svojich rodičov nikdy poriadne neodstrihli. Nehovorím o tom, že sa svokrovcami nemajú do ničoho starať, na druhej strane aj pomoc od svokrovcov sa veľakrát zide. Manželia si nesmú nechať až veľmi hovoriť do svojho života, pretože svokrovcami ten život za nich nežijú.

Žijeme dobu v ktorej počítame každé zarobené euro a tak môžeme povedať, že jedným z najviac faktorov, ktoré ovplyvňujú manželstvo sú peniaze, alebo lepšie povedané finančná situácia obidvoch osôb, ktoré sú v manželstve. V prípade ak muž musí chodiť veľa za prácou, aj ďaleko a potom je od rodiny často odlúčený nie je to veľmi dobré pre jeho manželku ani pre deti. Ideál však neexistuje a preto, keď je možnosť manželia by si mali voliť taký spôsob pri ktorom dokážu zarobiť aj nejaké to euro, aj byť s rodinou a mať čas i chuť venovať im ešte aj po robote svoj čas. Nehovorím, že na strane manželky takáto finančná situácia nikdy nenastane, môže nastať no vidíme, že práve muži sú ešte stále tí, ktorí zarábajú pre rodinu. Peniaze a stabilný príjem dáva do vzťahu isté bezpečie, že manželia nemusia žiť s hodiny na hodinu a nevedieť, čo bude ďalej, ťažko môžu mať svoje sny a túžby, keď ich nebudú môcť zrealizovať. Vo všetkých krajinách na svete sa bez peňazí nepohnete. Peniaze však rozbíjajú manželstvá či už ich nemáte alebo ich máte mnoho a potom sa stanú nástrojom zla, nakoľko sa začnú používať na činnosti, ktoré sú nezlučiteľné pre ďalšie spoločné fungovanie ako napríklad alkohol, hazard a podobne.

Čo sa týka zdravia obidvoch partnerov vo vzťahu, v manželstve je veľmi podstatné, že tento faktor si z obidvoch strán vyžaduje obeť. Ak je môj manžel chorý, alebo moja manželka náhle vážne ochorie, je potrebné pochopenie a obeť, nie sa vzdať a hneď zanechať tento vzťah. Aj v takýchto situáciách môže manželstvo rásť, obidvaja si môžu byť vzájomne oporou a práve v takomto úzkom vzťahu lásky, ktorým by manželstvo malo byť je možné prekonať i tie

najťažšie situácie. Nebolo by vhodné vzdať sa toho druhého len preto lebo teraz prežíva inú kvalitu života než vtedy ako keď som si toho dotyčného, alebo tú dotyčnú bral.

Nabúrať stabilitu manželstva môžu vo veľkom aj médiá, ktoré do vzťahu dávajú ďalšie možnosti toho ako sa medzi sebou môžu manželia pohádať a vnášajú do manželstva prvok ohovárania, klamstiev, falošných správ, obáv i nespravodlivosť. V médiách je väčšinou prezentovaný obraz sveta ako pochmúrneho, negatívneho a ukazujú sa len obrazy mŕtvych, rôzne nehody a násilie. V médiách predsa nebudú ukazovať ľudí, ktorí sú šťastní a napríklad neukážu pozitívne vzory v živote a nevyznávajú hodnoty. Tento negativizmus a fatalizmus sa môže preniesť aj na manželov.

Ťažkou situáciou v manželstve je i možnosť, že manželia sa viackrát na veciach spoločne nezhodnú a každý si chce presadiť len to svoje, nakoľko ešte stále v nich panuje ten egoizmus, ktorí si priniesli do manželstva, v manželstve by už mali ťahať za jednej koniec povrazu. Manželstvo vyžaduje z oboch strán pokoru a obeť. Ak to jeden z manželov nie je schopný ten druhý to bude len ťažko vyvažovať, pretože jeden nemôže o všetkom rozhodovať sám. Spoločný cieľ i zmysel manželstva je takým stmelujúcim prvkom manželstva a ak toto majú aj manželia, majú vyjasnené svoje postoje, na veci majú aspoň približne rovnaké názory tak sa im aj v rôznych situáciách a potom aj keď prídu deti bude žiť ľahšie a slobodnejšie. Mať rozdielny názor v manželstve môžu mať manželia naozaj na všetko, na výchovu detí, dokonca i na počet detí i na to, čo si muž musí alebo má obliecť ráno do roboty. Treba sa bližšie poznať a treba sa vzájomne rešpektovať.

Keď už sme hovorili o vzájomnom rešpektovaní sa, môžeme hovoriť aj o tom, že klamstvo sa nikdy nevypláca. Pretože ak sme schopní klamať raz, sme schopní klamať neustále. Vo vzťahu je to zničujúce. Človeku na ktorom by vám malo záležať sa nedá klamať, nakoľko vám ten druhý človek už nebude veriť a dôvera je veľmi dôležitá v manželstve.

Čo sa týka manželstva v krajinách, kde takýto spôsobom život nie je väčšinový a kresťanstvo tam nie je akýmsi spôsobom dominantné je pre všetkých určite do istej miery veľmi ťažké a ťažko je vyznávať takéto hodnoty v prostredí, ktoré je negatívne naladené na manželstvo ako zväzok muža a ženy. Myslia si, že je to už prekonané a často aj mladí ľudia hovoria, že načo sa majú brať, že to robia len kvôli papieru a nevidia ten ďalekosiahly prospech, ktorý im manželstvo ponúka.

Veľmi podstatné je aj rodinné zázemie z ktorého obidvaja manželia pochádzajú, pretože ak vyrastali v úplných rodinách a mali pozitívny vzor vo svojich rodičov a manželstvo ich rodičov je stabilné tak aj oni sa budú, podľa môjho názoru viac snažiť o to, aby aj oni boli v takom manželstve a aby budovali na hodnotách o ktoré sa aj ich rodičia snažili a snažia. Je iné ak do vzťahu prichádza niekto kto to vo svojej rodine nemal ľahké a nemá v sebe vybudovaný taký pozitívny vzor vo svojich rodičov, pretože napríklad nemusel ani poznať svojho otca, tak nastáva riziko, že takýto manželia budú musieť vo svojom vzťahu čoraz viac prekonávať vo výchove isté rozpory pri komunikácii aby dokázali ukazovať svojim deťom pozitívny príklad.

Veľmi podstatná je aj vzájomná komunikácia manželov, pretože ak obidve strany dokážu spoločne komunikovať tak si vedia v manželstve vykomunikovať aj mnoho problémov a situácií, ktoré ich postihnú. Vedieť komunikovať o mnohých témach je pre obidve strany veľmi prospešné. Medzi sebou by nemali mať žiadne témy ako tabu o ktorých sa napríklad jeden z nich nerád baví, ale mali by sa medzi sebou naozaj v úprimnosti vedieť porozprávať naozaj o všetkom, ako žiadna téma nebola tajnosťou, pretože len vtedy, keď si budú vedieť vyjasniť svoje stanoviská, tak budú vedieť ďalej pokračovať.

Vedieť prijať svojho manžela je tiež podstatným prvkom k tomu, aby manželstvo bolo stabilné nakoľko v mnohých prípadoch manželia chcú navzájom zmeniť toho druhého na svoj obraz, aby boli iní, aby boli lepší a pre nich prijateľnejší. To však nie je podstatné a potrebné, pretože sa treba prijať takí akí sme a aj toho druhého. Závislosti, negatívne prejavy a zlozvyky by sa tolerovať nemali, no ak má niekto svojho obľúbeného koníčka a nejakým spôsobom to nenarúša stabilitu manželstva tak nie je podstatné, aby sa tento koníček veľmi menil. Horšie je to však v prípade, ak majú manželia v manželstve úplné rozdielne záujmy a hodnoty. V žiadnom prípade to hneď nemusí byť vnímané v negatívnom svetle, pretože aj protiklady sa možno môžu priťahovať, ale aby svojimi záujmami nekonalí rozpor v tom, že majú žiť spolu a majú byť spolu za jedným cieľom.

Vo vzťahu je potrebná spokojnosť na oboch stranách. Mať vedomie toho, že na toho druhého sa môžem spoľahnúť v každej situácii, byť si navzájom verný v láske a potrebný je aj taký vnútorný pokoj. Pokiaľ niekto v manželstve nemá vnútorný pokoj, neustále sa bojí, má strach o niečo alebo niekoho tak by sa mal naučiť viacej veriť svojmu manželovi alebo manželke.

Každý z manželov má určite svojich kamarátov s ktorými možno aj dlho od detstva vyrastali a tak by sa aj radi s nimi stretli aj keď sú v manželstve. Nemôžu sa však stretávať so svojimi kamarátmi a komunikovať s nimi na úkor svojho manžela alebo manželky a zanedbávať sa navzájom. Treba si uvedomiť, že môj manžel je teraz pre mňa číslo jeden, ak nerátame Boha. No pri civilných manželstvách tento prvok väčšinou chýba. Nie je vhodné nejako veľmi vyvyšovať svojich priateľov, ale nie je ani dobré ich úplne zanedbávať a povedať im, že ja teraz na vás nemám čas, pretože my sme teraz v manželstve a ja musím byť iba so svojím manželom a nesmiem ísť na žiadnu dámsku či pánsku jazdu. Kamaráti sú v našom živote na to aby nám pomáhali a nie na to aby za nás riešili naše problémy. Zdôverovať by sme sa mali nášmu manželovi alebo manželke.

Veľmi zlá je aj vzájomná žiarlivosť, nedovoliť partnerovi nikam sa pohnúť, s nikým ho nepustiť von, a pýtať sa ho naozaj na všetko, s kým bol, s kým sa rozprávať, kde bol, vyzvedať a vyzvedať. To nie je správne. Svojmu manželovi alebo manželke by sme mali dôverovať. Na druhej strane je veľmi potrebné aby manželia prijali zodpovednosť za všetko čo sa vo vzťahu stane, či už je to dobré alebo zlé, aj to ich môže niekam posunúť. Neprijatie takejto zodpovednosti nevedí nič dobré a časom sa prejaví vtedy, keď to najmenej budeme čakať.

Najpodstatnejším faktorom je spoločný cieľ, vzájomná láska, dôvera a vernosť navzájom. Uznať, že ten druhý je pre mňa najlepší a že s ním chcem stráviť zvyšok života v dobrom i v zlom, tak je to pri cirkevnom manželstve. V tom civilnom by však tiež mal byť určitý cieľ, spoločný výhľad do budúcnosti. Ak toto vo vzťahu chýba tak sa rodina nemôže spoločne pozeráť do budúcnosti s nejakou víziou aby nežili len tak zo dňa na deň, ale aby ich manželstvo bolo naozaj zmysluplné. Treba si dať pozor na rozdielne predstavy manželov o tzv. ideálnom manželstve. Vo vzťahu sa to potom môže trochu napraviť, keď zistia ako sa aj veci majú, na to je ale vhodná dobrá príprava už predtým ako uzavrujú manželstvo.

Mladí by sa nemali brať len z toho dôvodu, že nám to tu a teraz bude vyhovovať, pretože to je často sebecký dôvod. Mali by sme sa brať z toho dôvodu, že chceme spoločne žiť za nejakým účelom, ktorý to manželstvo má. Manželstvá by teda nemali byť uzatvárané iba ako zlegitimizovanie sexuálneho spolužitia, malo by za tým byť omnoho viac.

Popísal som viacero faktorov, ktoré ovplyvňujú stabilitu manželstva, či už viacej alebo menej, každé z nich v určitom kontexte môže byť pre manželstvo zničujúce. Je viac než vhodné sa takýmto faktorom vyhýbať a aj keď sa to nedá, tak čo najviac ich umenšovať. Ťažko povedať či si mladí ešte stále uvedomujú, že byť v manželstve je výhodné pre nich samotných i pre

spoločnosť, pretože manželstvo môžeme považovať za stabilný prvok v spoločnosti. Uvedomuje si to aj spoločnosť, uvedomuje si to aj Cirkev a myslím, že by si to mali uvedomovať aj jednotliví manželia. Mali by vzájomne spolupracovať aby aj spoločnosť bola pozitívne naklonená k inštitútu manželstva. Tieto faktory, ktoré som popísal sa dajú odbúrať, dá sa na nich pracovať a tak žiadny vzťah sa nedá hneď zabaliť, ale treba v ňom spoločne bojovať. Treba mať spoločný cieľ, akúsi víziu a pre tú treba urobiť maximum, pretože keď sa nám aj potom niečo nepodarí môžeme si aspoň povedať, že sme sa veľmi snažili a verím, že snaha bude odmenená.

Róbert Krkoška

Ak chceme skúmať faktory, javy alebo okolnosti, ktoré ovplyvňujú stabilitu manželstva, môžeme sa na túto problematiku pozrieť z viacerých uhlov. Tradičné asociácie súvisiace s problematikou manželstva a jeho kvality môžu byť napríklad kultúrne a spoločenské hodnoty, legislatívna situácia v danej krajine, vplyv ideológií, psychologické faktory atď.

V tejto úvahe by som chcel poukázať na faktory, ktoré sú často skryté hlbšie v „duši človeka“ a „duši ľudského rodu“, v ktorej manželstva vznikajú a bohužiaľ často zanikajú. Nasledujúce faktory považujem za hodné hlbšej pozornosti, aj keď ich skúmanie a riešenie nie je jednoduché.

Prvým faktorom je skúmanie „vnútorného života“ u dnešných mužov, problematika iniciácie a zasvätenia do mužskosti a nenájdenej identity. Druhý faktor, ktorý podľa môjho názoru vyplývajúci z prvého je niečo, čo môžeme nazvať „rany ženskosti“ a túžba po intimite.

Uvedomujem si, že názvy, ktoré som použil pri pomenovaní tejto problematiky nemusia každého osloviť a nemusia s nimi súhlasiť. Bolo to štúdium niekoľkých kníh venujúcich sa týmto faktorom, ktoré ma presvedčili o tom, že nie je treba sa báť poukázať na jadro skrytých problémov u mužov a žien. Dokonca som presvedčený, že to sú práve tieto problémy, ktoré v konečnom dôsledku ovplyvňujú spoločenské, kultúrne, legislatívne a duchovné hodnoty nie len v danej krajine ale v globálnom meradle.

Vnútorný život muža⁹ a problematika iniciácie¹⁰

Myslím si, že nebude škandálom ak budem tvrdiť, že 21. storočie je storočím krízy mužov, mužstva a otcovstva. Alkoholizmus v rodinách, nevyriešená otázka toho, kým má byť muž v rodine a spoločnosti, adolescencia v strednom veku atď. Toto všetko signalizuje, že muž je stratený. Zdá sa, že patriarchálna epocha priniesla aspoň vonkajšiu, trochu umelú istotu

---

⁹ Možno by bolo vhodnejšie použiť termín duchovný život muža ale chcel som sa vyhnúť tendencii spájať si tento pojem s náboženským životom alebo životom spojením s nejakou konkrétnou „duchovnou“ tradíciou. Lepšie mi poslúžil psychologický termín.

¹⁰ Dnes sa problematike iniciácie začína venovať viac pozornosti ako v minulosti. Jedným z popredných autorov z katolíckeho prostredia je Richard Rohr s knihami *Divý muž* a *Adamov návrat*.

mužom. Muž bol ocenený, bol pilierom spoločnosti, bol to on, ktorý bol vznešeným Božím obrazom povereným ku tomu, aby budoval, definoval, vládol a dával poriadok. Ďalšia istota zrejme pramenila z dejinných epoch, kedy muž musel bojovať. Nasmeroval svoju fyzickú a mentálnu silu na „vyšší cieľ“, niečo, čo ho presahovalo, niečo, do čoho investoval seba.

Myslím si ale, že najväčší prínos pre mužský svet dodávali kultúry, ktoré v sebe obsahovali iniciačné rituály. Iniciačné rituály signalizovali komunitu mužov, náležitosť v tejto komunite a víziu komunity, ktorú muž prijal za svoju v smelosti toho, že táto vízia ho „strávi celého“. Iniciačia bola citeľným gestom toho, že chlapec už viac nie je chlapcom, ale, že dozrieva v muža. Prešiel skúškou a obstál, bola mu preukázaná úcta, zverená životná misia, dôveroval sám sebe a vedel, že mu je dôverované. Ďalšia úloha iniciačného rítu spočívala v tom, že jej zvládnutie vypovedalo o tom, že muž je pripravený vstúpiť do manželstva, postarať sa o rodinu (nie len v zmysle materiálnom).

Mnoho sociológov a psychológov hovorí, že v postmodernej dobe žijú muži vo veku 16 až 29 rokov v štádiu nazývanom „*guyland*“ čo môžeme voľne preložiť ako chlapčenská krajina. Tvrdia, že muži v tomto veku stále konajú ako chlapci a vyhýbajú sa dozrievaniu. Z toho potom pramení depersonalizácia sexuálnej intimity, utekanie pred zodpovednými rozhodnutiami a chorobná podoba mužského narcizmu. Riešenie týchto neduhov vidia práve v iniciácii, mentorstve (duchovnom vodcovstve) a komunite zrejúcich mužov. Preto nie je záhadou, že dnes sa stávajú populárne filmy, ktoré ukazujú pozitívny príklad muža- hrdinu ako sú napríklad *Star Wars*, *Matrix*, *Leví kráľ*. Vidíme túto túžbu, ktorá je v mužovi skrytá- čo to znamená, že som muž a ako sa nim naplno môžem stať.

Spomínaná kríza vnútorného života muža súvisí práve s týmito faktormi. Podľa môjho názoru, muž bez iniciácie nedostáva potvrdenie o svojej skutočnej hodnote a poslaní. Nešťastie dnešnej technologickej a konzumnej doby spočíva v tom, že chce mužom nahovoriť, že toto potvrdenie ani nepotrebujú. Je oveľa jednoduchšie venovať sa sebe a dopriať si čo chce. „Energia“ muža, ktorá je určená na dynamizmus smerom von je tak obrátená do seba a bohužiaľ často len do tej úrovne seba, ktorú chápeme ako egocentrickú. Tu vzniká chaos, keďže muž nemal vo svojom živote pozitívne vzory, nevie čo sa od neho očakáva, nevie ako sa má správať, bojí sa svojich emócií a slabosti. Obáva sa toho, že by mohol pôsobiť ako slaboch a tak sa často snaží svoje emócie potierať.

Po tomto možno trochu „neupratanom“ predstavení iniciácie muža a krízy v jeho vnútornom živote sa môžeme opýtať ako toto súvisí so stabilitou manželstva. Dovolím si tvrdiť, že aj v kresťanskom prostredí sa stretávame s istým chaosom u mužov. Podľa môjho pohľadu je to často v kresťanskom manželstve problém práve v tom, že muž je ľudovo povedané „pod papučou“. Niekde nadobudol presvedčenie, že je priam vynikajúce pre svoju partnerku, že kresťanský muž dokáže byť ten súcitný, počúvajúci a vždy milý manžel a ako bonus je to, že je ešte aj nábožný. Netvrdím, že sú to negatívne kvality, len chcem podotknúť, že obrázky Pána Ježiša dobrého pastiera s lícami mierne sfarbenými do ružova nekorešponujú s biblickým obrazom Ježiša. Znamená to, že Ježiš nebol súcitný a milý? Vôbec nie. Ale zdá sa mi, že to bol súcit a dobrota obsahujúca v sebe stále kus mužskosti. Osobne si to predstavujem tak, že keď žena- manželka- priateľka príde do kontaktu s divokosťou, mužskou dobrotou, pevnosťou a odhodlaním tak bude vnímať, že toto je „mužský svet“, tak rozdielny od jej ženského sveta. Toto poznanie bude u ženy vzbudzovať bázeň a dôveru. Uvedomujem si, že vyššie opísané je vznešený ideál a zároveň nie úplne definovaný.

Vzorov skutočnej mužskosti je neustále menej a menej. Napriek tomu verím, že častejšie poukazovanie na túto problematiku prinesie obnovu mužov, ktorá bude autentická a ktorej ovocie sa preukáže aj v stabilite manželstva, tak ako sme videli, že mnohé iniciálne rituály súviseli práve tým, že muž je pripravený vstúpiť do manželstva. Vidíme, že aj v primitívnych kmeňoch si uvedomovali vážnosť a hĺbku manželstva. Asi im nestačila len predmanželská príprava na uschopnenie žiť verne a kvalitne svoje manželstvo.

Túžba po intimite a rany ženskosti¹¹

Hnutia feminizmu dnes bojujú vo veľkom za práva žien, ich väčšiu angažovanosť na scéne marketingu a svetovej politiky. Bojujú úspešne. Za povšimnutie stojí fakt, že tieto hnutia vznikli z bolesti a rán žien, ktoré sa cítili potupované, nenaplnené a znevažované. Podobne ako muži prahnú po skutočnej iniciácii, tak ženy túžia po skutočnej intimite. Je dôležité pýtať sa, prečo vôbec hnutia feminizmu museli vzniknúť a prečo niektoré z nich nadobúdajú až agresívne kontúry a obviňujú mužstvo za zdroj všetkých bojov a zla vo svete.

---

¹¹ Kniha od Pauly Rinehartovej s názvom Intimita a duša ženy sa venuje podrobnejšie tejto problematike.

Myslím si, že hlboká túžba ženy po intimite pramení už zo samotného biblického príbehu o Adamovi a Eve. Žena túži byť jedno s tým, z ktorého vzišla. Keď nie je táto túžba u žien naplnená vzniká, podobne ako u muža istý vnútorný chaos. Znova môžeme do istej miery obviniť dobu, v ktorej žijeme:

„Behom jednej krátkej generácie sa vzťahy medzi mužmi a ženami neuveriteľne zmenili. Veľký snúbenecký tanec, ako sme ho poznali po storočia, sa dramaticky skrátil. Muži a ženy dnes spolu idú do postele bez toho, aby si čokoľvek sľúbili a bez toho, aby sa porozprávali o svojich predstavách. Láska a romantika boli odsunuté do pozadia, predné miesto zaujali bezprostrednejšie slasti sexu, ktoré je možné v mnohých formách zakúšať bez akéhokoľvek vplyvu na neviditeľný svet duše a ducha.“¹²

Osobne vidím problém aj v dnešných kresťanských spoločnostiach túto obrovskú túžbu po intimite, po pocite a skúsenosti byť milovaná. V praxi to ale niekedy skončí tak, že dievča – žena po niekoľkých intenzívnych skúsenostiach prejaví záujem aj o chlapca, s ktorým nezdieľa spoločnú vieru. Je to problém? Podľa môjho názoru sú to hneď dva problémy v jednom.

Prvým problémom je, prečo dievča s kresťanskými hodnotami a kresťanskou duchovnou praxou nemôže nájsť chlapca z kresťanského prostredia, o ktorom by bola presvedčená, že naplní tieto jej potreby.

Druhý problém tkvie často v naivite dievčaťa, že ona toho chlapca zmení a privedie k Pánu Bohu. V mnohých prípadoch dochádza ale bohužiaľ ku tomu, že chlapec si nevšíma túto túžbu u ženy, ale chce naplniť len svoje uspokojenie. Preto mnohí používajú termín rany ženskosti, pretože pocítila, že táto túžba nebola naplnená, práve naopak. S každým ďalším vzťahom sa ale táto rana prehĺbuje.

Úloha Cirkvi = stabilita manželstiev

Cirkev viac ako kedykoľvek predtým potrebuje mužov a mužské vzory. Myslím si, že dedičstvo duchovného otcovstva je v Cirkvi veľmi bohaté, len zrejme z neho nevieme čerpať. Je známe, že sviatosťou iniciácie v Cirkvi je sviatosť birmovania. Myslím si ale, že len tento druh iniciácie nestačí. Zároveň si aj myslím, že je to práve Cirkev, ktorá je povolaná ku tomu

---

¹² In: RINEHART, P.: *Intimita a duše ženy*, s. 8-9

rozbehnúť skutočne mužské hnutie. Niektorí autori zo svetského prostredia venujúci sa problematike mužských hnutí hovoria, že pre správne „ovzdušie“, v ktorom môžu muži rásť a dozrievať sú potrebné 3 veci:

1. Meditácia/ nadprirodzeno
2. Komunita mužov
3. Zdieľanie

V tomto vidím obrovskú výhodu hnutí v Cirkvi, ktoré všetky tieto aspekty pokrývajú. A znova sa opakujem v tom, že v tomto vidím aj pozitívny dopad na kvalitu manželstiev

Záver

V tejto úvahe som chcel poukázať na dva faktory, ktoré ja vidím ako kľúčové pre správnu stabilitu manželstva, ale aj vzťahov medzi mužom a ženou vo všeobecnosti. Vízia stabilného manželstva pre mňa znamená práve to nájdenie svojej identity u každého pohlavia. Zastávam názor, že do manželstva vstupujú dve celistvé osoby a nie dve polovičky, ktoré sa manželským zväzkom zrazu stanú celistvé. Neprichádzam do manželstva očakávať naplnenie všetkých mojich potrieb od toho druhého.

Možno by bolo dobré poukázať aj na faktory ako sú presadzujúce sa gender ideológie, vplyv médií, legislatívne snahy o znevažovanie manželstva ako zväzku muža a ženy. Ako som spomínal aj v úvode, zastávam názor, že nájdenie skutočnej mužskosti je cestou. Cestou ku skutočnému ideálu manželstva, cestou ku naplneniu túžby ženy po hlbokjej intimite, cestou ku autentickému otcovstvu a výchove novej generácie mužov, ktorí nebudú žiť v *guylande* t. j. mieste, kde nikdy nevyrastú z chlapcov na mužov.

Petr Macháček

Úvod

V této eseji bych se chtěl zaměřit na faktory, které ovlivňují stabilitu rodiny. Nejprve je potřeba specifikovat pojem rodiny, kdy za tu považuji pevné soužití muže a ženy, kdy oba dva jsou otevřeni na dary od Boha – děti. Pokud manželský pár děti nemá a není to jejich vina, nic se nedá dělat. Za rodinu nepovažuji výhradně jednu generaci, ale máme sem počítat i prarodiče a širší příbuzenstvo, kdy tito mohou velmi pozitivně přispět ke stabilitě. Za stabilitu považuji pojem, kdy rodina žije spolu, dobře spolu vychází (samozřejmě, že různým krizím se člověk ani rodina nevyhne, ale jde o to se po střetu názorů jeden druhému omluvit a pokračovat dále ve společné cestě). V dnešní době znám mnoho rodin, kdy rodina je neúplná – chybí jeden rodič, anebo rodič dítěte už s původní rodinou nebydlí a má rodinu novou a svého potomka z první rodiny si půjčuje na společné víkendy. Zde bych za stabilitu považoval fakt, že bývalí manželé si nedělají naschvály, protože jejichmi případnými rozbroji nakonec nejvíce trpí právě jejich společné dítě.

(1.) Rodina má přednost před prací

Tento faktor se mi zdá velmi aktuální v dnešní době. Chtě nechtě větší část naší společnosti se žene za prchavou vidinou zážitků a spotřebního „šílenství.“ Uspokojit touhy dnešní doby něco stojí, a proto se dnešní člověk musí v práci otáčet více než v minulosti. Jsou dokonce známé případy novodobého otroctví, kdy osobně znám dívku, která za mrzký peníz pracovala v jednom supermarketu „od nevidím do nevidím“, až fyzicky zkolabovala. Souhlasím s rčením, které praví: „Práce šlechtí člověka“, ale pokud se dostaneme za jistou hranici, tato může člověka, jeho rodinu a vůbec všechny vztahy – poškozovat. Zvláště otcové rodin dnešní doby tráví v práci přesčasy (které se dnes berou jako něco normálního). Někdy to vyžaduje zaměstnavatel, jindy sami pracovníci chtějí dobře zabezpečit rodinu a dopřát jí i sobě luxus, který by si za normálních okolností nemohli dovolit. Neuvědomují si ale, že časem extra stráveným v práci, okrádají své děti a svůj protějšek o svoji přítomnost tak důležitou ve výchově, ve vzorech pro děti i v manželském soužití.

(2.) Kultura

Naše generace žije v úplně jiném prostředí, než jak žili naši předkové. Pokud to dovolíme, jsme od rána do večera bombardováni obrazy, informacemi a ukázkami životních stylů. Pamatuji si ze svého mládí, jaký vliv na mě měla kultura, kterou jsem do sebe vstřebával z televize. Neříkám, že všechny vzory ovlivňující mládež a děti jsou špatné, ale můj názor je, že těch dobrých je v televizi a v médiích méně. Děti a mládež ještě nedokážou tak rozlišovat a vybrat si a přijímají potom všechno, co vidí. To může ovlivnit jejich chování k rodičům a sourozencům a později k jejich životním partnerům. Následování celebrit a jejich proměnlivých vztahů nepovažuji za cestu k životnímu štěstí a spokojenosti. Slyšel jsem o jednom zapomenutém ostrově, kde televize dorazila se značným zpožděním než ve zbytku světa. Původně klidná a stabilní kmenová situace se záhy změnila. Vedla k opouštění ostrova a rozbití rodin. Podle mého TV a média jsou dobrým sluhou, ale zlým pánem.

(3.) Finanční situace

Jak zní rčení: „Peníze jsou až na prvním místě.“ Pokud se tak opravdu stane a celá naše existence se začne otáčet okolo nich, nezvýší to stabilitu rodiny. Touha po rychlém zbohatnutí může člověka nadlouho zaslepit. Navíc, jak se říká: „S jídlem roste chuť“ a s penězi to může být podobně jako se slanou vodou. Čím víc jí pijete, tím větší máte žízeň. Nelíbí se mi, pokud manželství a následně rodina vznikají z finančních motivací. Pokud lidé spolu nejsou z pravé, nezištné lásky, ale z finanční vypočítavosti, nezmění se příliš jejich žebříček hodnot ani v uzavřeném manželství.

Znám případ, kdy fascinace financemi vedla k závislosti na hracích automatech. Tato závislost rychle a nenávratně rozvrátila rodinu. Chudoba též dokáže se stabilitou rodiny pěkně „zacvičit“. Pokud člověku chybí základní věci a věci, které mu dávají pocit spokojenosti tak to může vést k hádkám a nepokojům v rodině. Za zdravou míru považuji občas si dopřát něco nad standard základních potřeb.

(4.) Více generací spolu

Dříve byla více-generační rodina pravidlem, dnes je spíše „Popelkou.“ Nevím proč, ale zřejmě se tak velmi změnil životní styl, že více-generační rodiny dnes správně nefungují. Každá z generací vyrostla v jiném světě a dnešní hektické životní tempo možné soužití více komplikuje. Je podle mě smutné vidět opuštěné starší lidi, kteří mají potomky, tito ale o ně nejeví zájem. Přitom pro ně není problém zvednout telefon, nebo za svými rodiči zajet. Dnešní svět techniky dokonce umožňuje vidět daného člověka nezávisle na vzdálenosti. Člověk si to ani neuvědomuje, ale tato malá oběť dokáže hodně rozzářit oči osamocенému. Nebojme se druhým projevit svůj zájem a uvidíme, co dobrého se stane. Nepřítomností starší generace v životě dětí a dospívajících je ochuzujeme o spoustu získaných životních zkušeností. Izolováním seniorů mladí nevidí stáří, nemoc a smrt. Později kdy se s těmito jevy setkávají, jsou zaskočení.

Při vzájemném soužití generací je důležité stanovit si pravidla a hranice, mít dobrou vůli a být otevřený na druhého člověka.

(5.) Bydlení

Jak jsem se dočetl v denním tisku, v ČR je nedostatek bytů. Proto se mnozí rozhodnou využívat tzv. “mama-hotelů“, které jsou oblíbeny mezi třicátníky. Zde vystavujeme své děti nebezpečí, že tito nikdy nedospějí, neosamostatní se, nenaučí se vlastní zodpovědnosti a nebudou tak připraveni k založení stabilní rodiny.

Situace by měla být nastavena tak, aby možnost samostatného bydlení byla umožněna všem.

(6.) Stabilní politická, mírová a kulturní situace

Rodina potřebuje, aby politika fungovala a aby nastavení státu bylo rodině přátelské. Stát by měl pamatovat na ekonomicky slabší a neúplné rodiny. Jeho povinností má být zajistit možnost důstojného života. Mírová situace ve státě a nízká kriminalita jsou pro rodinu jedny z pozitivních faktorů. Nekontrolovatelná migrace může rodinu ovlivnit negativně. Nejsm proti mísení kultur a oceňuji jejich soužití, které jsem měl možnost vidět v Londýně, který je považován za největší multikulturní město na světě. Zde je důležitý respekt k druhým.

(7.) Ne závislostem

Člověk, který upadne do závislosti má změněný žebříček hodnot. Podle tohoto vzorce potom funguje a věřte nebo ne, nemusí to být vždy rodině nakloněná podívaná. Ve své minulosti jsem byl členem jedné náboženské sekty pocházející z hinduistického prostředí. Zde jsem měl možnost vidět rozpad rodiny jednoho z mých „spolubojovníků.“ Tento člověk žil spokojeně jako začínající nadějný umělec a po uzavření manželství zplodil syna. Poté vstoupila do jeho života zmiňovaná sekta a on se stal zcela závislým na svém duchovním učiteli – guru. Pohodová atmosféra v rodině se během pár let změnila na atmosféru tak nedýchateľnou, že manželce se po odchodu manžela i přes bolest z jeho ztráty značně ulevilo.

(8.) Náboženství

Správně pochopené a žité zdravé náboženství považuji za přínosný faktor vedoucí ke stabilitě rodiny. Z velkých světových náboženství mám zkušenost s křesťanstvím, proto ostatní si nedovolím komentovat. V křesťanství hraje velkou roli naděje. Ta je velmi potřebná v lidském životě i v rodině. V rodině je důležité prožívat náboženské hodnoty a rituály (modlitba, mše svatá) společně. Často vídám otrávené dospívající děti, které to v kostele nebaví. Pamatuji si sám sebe z těchto let. Mladí lidé touží po dobru a po kvalitních hodnotách. Často u nich bývá problém ne obsah naší víry ale forma jakou jim ji podáváme (jaké je zabalení našeho „výrobku“). Považuji za velmi šťastné setkávání mládeže se svatým otcem, které je stylizováno právě tak, aby mladého člověka nadchlo. Podle mě by rodiče neměli nutit děti do všech těchto aktivit, ale měla by se jim dát v těchto věcech jistá svoboda.

Rodina by měla pamatovat na blízkou i vzdálenou budoucnost (i poslední věci) a právě naděje může být pro ni ukazatelem na cestě. Z křesťanství vychází několik dalších hodnot, které považuji za blahodárné pro fungování rodiny.

(9.) Odpuštění

Odpouštět, odpouštět, odpouštět. Odpuštění je důležité pro pohodu ve vztazích i pro jejich fungování. Pokud víme, že druhý je na naší straně a že není proti nám, dává nám to do duše klid. Víme, že tento člověk je nám nakloněn a že se můžeme spolehnout na jeho citovou

podporu. Pokud odpouštíme, osvobozuje to i nás samé. Je to jediná cesta ke svobodě ve vztazích.

(10.) Láska

Láska jednoho k druhému je nejdůležitější. Vždy nám není po chuti milovat určitý typ lidí, ale jak říká Erich Fromm: „Láska je úkonem vůle.“ Blízkost vztahů v rodině vede i k větší bolestivosti, pokud vznikne konflikt. Toho se netřeba bát, netřeba se uzavírat do sebe. Být otevřený na druhého je krásné, nemáme se nechat znechutit občasnými bouřkami. Viděl jsem několik případů, kdy manželé nemohli počít dítě, a proto adoptovali jiné z dětského domova. Často též vídám děti, které si manželé přinesou z minulého vztahu. Zvláště pro muže může být těžké přijmout takové dítě za své, někteří v nich mohou vidět vzpomínku na jiný intimní život jejich současného životního partnera.

(11.) Intimní život manželů

Myslím si, že je důležité, aby se manželé opravdu milovali. A to nejen duševně, ale projevovali svou náklonnost i tělesně. V křesťanství platí, že nekonzumované manželství je neplatné. V intimním životě by měli být manželé otevřeni na přijetí dětí. Je ale důležité společně odhadnout situaci – odhadnout kolik dětí zvládnou vychovat. Vidím smutný případ, kdy mladí manželé zplodili 3 děti rychle po sobě. Manželka se kvůli změně životního stylu – 3 děti + přestěhování se z města na venkov – psychicky zhroutila a od manžela i s dětmi utekla za svými rodiči.

(12.)Vzájemná úcta

Uctivé chování jednoho k druhému je důležité. V jedné knize jsem četl, že pokud žena neprojevuje muži úctu, muž se k ní nebude chovat laskavě. Pod vzájemnou úctou si představuji respektování druhého, takového jaký je, bez snahy se ho pokoušet změnit. Samozřejmě, že se to nevylučuje s poukázáním vážných nedostatků, které vidíme a které by mohli vést ke škodám ve vztahu a v rodině. Každý člen rodiny by měl mít jistou svobodu, aby se mohl svobodně

vyjádřit, aby mohl věnovat zdravou část času na svoje koníčky a zájmy a aby byl svobodný ve vztazích poza rodinou.

(13.) Otevřenost na vnější svět

Rodina by se neměla uzavírat sama do sebe. Láska, která je skutečná, se nenechává sama pro sebe, ale chce se dávat ven – druhým. Lidové pořekadlo tvrdí, že stojatá voda smrdí. Je důležitý pohyb a kontakt s vnějším světem. Zde jde o pracovní, přátelské a jiné vztahy poza rodinným kruhem. Rodina by též měla pamatovat na ty, kteří jsou osamoceni z různých důvodů vlastní rodinu nemají. Též sociálně slabší si zaslouží naši pozornost.

(14.) Naslouchání a připravenost

Myslím, že je důležité naslouchat jeden druhému, ještě před uzavřením manželství. Proto by mu měla předcházet důkladná předmanželská příprava, do které by měli být zařazeni i zkušení manželé stejně jako rozvedení. Myslím si, že mladé páry by měli usilovat o to poznat druhého z více stránek. Rozhodně by se neměli brát jen kvůli zamilovanosti a fyzické přitažlivosti. Zamilovanost vyprchá, fyzická přitažlivost časem omrzí. Podle jisté teorie existuje více typů lidí a pro určité typy je pozdější soužití nevhodné.

Dnes je těžší naslouchat druhému, je tolik možností co bychom mohli poslouchat. Někdy utíkáme od druhého člověka a zavíráme se v iluzorním světě hudby a jiných médií. Je smutné vidět lidi, kteří navenek pro okolní svět vypadají velmi otevřeni, ale jakmile za nimi zaklapnou domovní dveře, stanou se z nich uzavření „morousové.“

(15.) Zdraví

Na důležitost zdraví obecně i v rodině si vzpomeneme až tehdy, kdy ho už nemáme. Bolest, která provází ztrátu zdraví může změnit psychiku člověka i naše vztahy. Pokud je někdo v rodině nemocný, rodina by se měla kolem tohoto člověka semknout a snažit se mu pomáhat. Současně by se ale tento člověk neměl cítit zavalený přehnanou pozorností druhých a nemělo by se s ním jednat jako s největším chudáčkem na světě. Bolestivost může vést k netrpělivosti nemocného, a proto si kontakt s ním vyžaduje více lásky. V případě nevléčitelně nemocného

člověka máme s ním jednat citlivě a současně bychom měli mít na paměti, že nevyлéčitelně nemocní jsme všichni - jednou zemřeme všichni.

Do zdraví nepočítáme jen zdraví fyzické, ale i psychické. Současný hektický způsob života sebou nese zvýšené nároky na psychiku člověka. Ne všichni se s rychlými změnami dokážou vyrovnat. Podle vědců a lékařů roste počet psychicky nemocných lidí a deprese se již považuje za běžné onemocnění. Bohužel díky tomu stoupá i počet sebevražd. Podle mě za to může i jisté duchovní vakuum v naší společnosti a jisté nefungování rodiny.

(16.) Stálost, klid a změna

V rodině by měla panovat klidná atmosféra. Klid nerovná se nuda. Každý člověk je jiného temperamentu. Někomu vyhovuje spíše klid, někomu spíše akční způsob života. Pokud je ale v rodině „narušitel“ může to hodně ovlivňovat vzájemné vztahy.

Stálostí myslím nejen stálost ve vztazích (která je více než potřebná) ale i stálost, kdy lze vysledovat určité rituály, kdy můžete odhadnout, co a kde člen rodiny dělá. Znáám člověka, který se vymyká všem těmto statistikám a je ve svém chování nevyzpytatelný. Takový podle mě může narušovat stabilitu rodiny.

Na druhou stranu bychom neměli upadnout do stereotypu a měli být otevřeni i na určité změny vycházející z proměnlivosti okolního světa i nás samých. Každý člověk se během života vyvíjí a mění se i jeho potřeby a zájmy. Za kritické mezníky lze považovat narození dítěte, ztráta práce, nová práce, vylétnutí dětí z rodinného hnízda atd.

(17.) Soudržnost

Rodina by měla vždy držet pohromadě. Je krásné vidět již dospělé, kteří spolu nadále udržují i po založení své rodiny sourozenecký vztah a nenechali si ho rozbít např. dědickým řízením. Různost životních názorů, různých životních stylů by neměly vést k zpřetrhání těchto vazeb. Ideálními k takovému setkávání jsou například oslavy výročí, narozenin, atd. Bohužel někdy se na těchto setkáních stává, že dopadnou zle. Je to asi proto, že zde se kolikrát vyostří vzájemné spory. Proto si i tyto rodinné události vyžadují více lásky, aby z nich člověk odcházel nadšený a ne otrávený.

(18.) Zodpovědnost

Každý člen rodiny se má postavit zodpovědně za svou roli, kterou v rodině žije. Je důležité pro manžele stanovit si pravidla, komunikovat spolu, jak budou vychovávat děti. Ideálním stavem je, pokud ani jeden z partnerů není přehnaně autoritativní. Je důležité domluvit se o finanční situaci, kdo a jak a s jakými prostředky bude nakládat. Je dobré děti naučit, jak prožívat dětství, školu a koníčky. Rodiče by měli zjistit o co má dítě zájem a neprojektovat do něho své představy a své nesplněné sny. Takové dítě pak nebude šťastné. Mám známého, z kterého maminka vždy chtěla mít kněze. Jím se opravdu stal, ale po smrti maminky tuto životní dráhu rychle opustil.

(19.) Rozvržení času

Máme ve zvyku často říkat: „Nemám čas“. Písmo nám ale říká něco jiného: Všechno má určenou chvíli a veškeré dění pod nebem svůj čas (Kaz 3,1). Je moudré se ve shonu dne zastavit a udělat si čas pro Boha a pro sebe.

Je trendem, že v zaměstnání lidé tráví více času než dříve. Pokud tento faktor se nedaří rodičům změnit, měli by se tento ztracený čas snažit svým potomkům a protějškům nějak vynahrazovat, např. společným víkendovým výletem, který je pro rodinu lepší, než umělé zábavy (internet, atd.)

(20.) Pevný svazek

Myslím si, že opravdová láska se projeví pevným svazkem. Pokud lidé žijí takřikajíc „na hromádce“ a nechávají si otevřená tzv. „zadní vrátka“ nepřidá to na stabilitě v rodině. Spoustu lidí tvrdí, že nepotřebují „ten papír“ z místního úřadu a úplně zbytečné jim připadá brát se v kostele. V určitém věku by se měl člověk rozhodnout, co chce a po některé z možných životních cest se vydat. Jen tak je možné životem jít a nejen přešlapovat na místě. Pevný svazek může být jistou pojistkou, zvláště v krizových obdobích rodiny. Představuji si to jako jistící lano, když horolezec ztratí kontrolu nad svým výkonem. Zajímavý mi přijde argument českého věřícího psychiatra Jeronýma Klimeše, který obhájí teorii, ve které sňatek, plození dětí a společné bydlení, jsou některými z faktorů udržující stálost rodiny.

Závěr

Myslím si, že jsem nevyčerpal všechny faktory, ale zde jde o můj pohled, který je subjektivní a ne objektivní. Přemýšlení o těchto věcech je důležité, nejen co se rodiny týká ale vůbec mezilidského soužití. Všichni jsme propojeni vztahy a to co se žije v rodině, si člověk odnáší do života.

Radovan Pavlík

Takmer všetci sme vyrastali v rodinách, hoci nie vždy v úplných. Zdá sa teda, že každý by mal vedieť, čo to je - rodina. Avšak aj psychológovia, ktorí pracujú s rôznymi krízami rodiny tvrdia, že v skutočnosti takmer nikto z mladých v súčasnosti nevie, čo je naozaj rodina. A preto to ani neumožňuje ľuďom vytvoriť silné a šťastné rodiny.

Mnohí sa dnes pýtajú, prečo sa rozpadáva toľko rodín. Čo na naše rodiny vplýva? Položím otázky. Prečo padajú zle postavené stavby? Domy? Alebo nejaké štruktúry? Tu máme naporúdzi jednoduchú odpoveď. Pretože ich zle skonštruovali, zostrojili, postavili. Čo musím spraviť, aby som mal dobrý a spoľahlivý dom? Len túžba, či sen, aký bude úžasný a fantastický, nestačí. Najskôr treba spraviť nejaký náčrt, potom vyhotoviť projekt, ktorý bude v sebe zahŕňať všetky výpočty kvality a množstva materiálov, pevnosti konštrukcií. Až potom začneme budovať základy, pripájať siete, robiť nosné konštrukcie, strechu. Na poslednom mieste potom zabezpečíme pohodlný nábytok a vytvoríme pohodlné podmienky pre seba, pre naše bývanie.

A čo sa deje pri zakladaní rodiny? Stretnú sa dvaja ľudia, zapáčia sa jeden druhému a rozhodnú sa založiť si dobrú a krásnu rodinu. Nerobili žiadne výpočty, nie sú základy. Majú len túžbu krásne žiť.

Navyše, stavitelia sú „opití“ pocitmi zamilovanosti. Videli ste už opitých stavbárov? Ak áno, nebudete prekvapení, že nakoniec postavia strašný dom. Dvaja zamilovaní si môžu kúpiť pozemok v krásnom prostredí, ktoré je v súlade s ich fantáziami. Ale to nie je dom postavený na základoch. A nakoniec, samozrejme, padá ...

Rodina má svoje zákony. Rovnako svoje zákony, či pravidlá majú stolári, ktorí robia drevený nábytok. Lenže zákony založenia rodiny sú nepomerne zložitejšie.

Dnes sme obklopení samými náhradami. Jeme klobásy, v ktorých nie je trošku mäsa, alebo teda trošku ho tam je. Sledujeme film, v ktorom nie je kvapka zmyslu. Počúvame hudbu, v ktorej nie je ani trošku harmónie. A potom sme prekvapení, že naše pocity sú rovnaké. Už nevieme, ani aké by mali byť!

Zároveň si myslíme, že skutočná láska musí sama padnúť z neba. Nie, to nie je možné. Taká je pravda. Aby sme lásku získali, je potrebné vyvinúť veľké úsilie. A my sme oveľa viac zaujatí tým, byť s niečím, a nie s niekým. Vyzeráme všetci ako klobása, v ktorej sú všetky druhy

náhrad, zosilňovačov, oxidantov, farbív, ale žiadne mäso. Ale táto klobása má vynikajúci vonkajší obal.

Skutočné pocity prinášajú skutočnú radosť. Nie ako u drogovovo závislých, ktorí majú radosť len vtedy, keď užívali drogu a potom sa rozbili. A potom znovu prijali drogu - a znova "radosť" a znovu rozbitie.

Skutočná láska je obetou. Matka zachráni dieťa a obetuje svoj život, vojak ide na smrť, aby zachránil vlasť, Ježiš Kristus sa nechá ukrižovať kvôli všetkým ľuďom! Toto je skutočná Láska. Tu je to - dobrovoľná obeta v prospech druhého! Obet' je synonymom lásky.

Ak obetujem môj čas, silu, túžby a možnosti v prospech druhého, zatiaľ čo nevyžadujem za to nič na oplátku, robím to teda absolútne bez vlastného sebeckého záujmu - potom mám rád. Chcem len urobiť všetko pre túto osobu, všetko čo dokážem. Toto je láska! A ak táto osoba so mnou zaobchádza rovnako, potom to je vzájomná láska! A táto láska je milosrdná, nehľadá svoju vlastnú. Presne podľa Evanjelia.

Všetko ostatné je náhrada, vonkajší vzhľad lásky. Vnútornej obsah je len obyčajná vášeň. To nie je láska. Je to antiláska a vášeň. Mnohí hovoria, že skutočná láska v našej dobe sa nedá dosiahnuť, že ide o ideálny, nerealizovateľný sen. Nie je to tak. Pravá láska môže byť pestovaná v sebe, možno ju nájsť v sebe, možno do nej dorastať. Ale kvôli tomu je potrebné zabiť v sebe egoizmus, ktorá nás robí slepými, pretože egoisti vidia len seba.

V každom z nás je dostatočné množstvo sebeckva. Aby ste to pochopili, musíme byť k sebe úprimní. Indikátorom sebeckva je stupeň našej obety. Čím viac sme ochotní robiť pre druhých, čím viac sa snažíme druhým pomôcť, čím viac cítime potrebu dať druhým niečo zo seba, tým menej máme v sebe sebeckva. Len musíme mať na pamäti, že všetko musíme urobiť pre ľudí zadarmo, od srdca, nie sa spoliehať na uznanie alebo iné záväzky, ktoré oni urobia pre nás. Mali by sme len dávať, dávať inému.

Teraz sa môžeme pozeráť na seba a vidíme, že obetovať nič nemôžeme. Ktokoľvek môže fungovať, ale za plat. Každý môže darovať, ale bude čakať na dar aj naspäť. Každý môže dať almužnu, ale bude nepatrná, že jednoducho nebude mať pre neho význam. Nebude mu chýbať. Všetci radi obetujú čas i sily pre druhého, ale očakávajú, že raz, keď to budú potrebovať, nedostanú menej. A ak budeme niečo čakať a nedostaneme, sme sklamaní, rozrušení a urazení. Zo srdca v takom prípade nemôžeme nič robiť, pretože ho nemáme čisté. Naše srdce je znečistené pýchou, hrdosťou.

Môžeme tiež určiť stupeň svojej sebeckosti z hľadiska počtu našich požiadaviek na ostatných. Lenže požiadavky sú opakom obetí. Čím viac kladieme nároky na ľudí, tým je menšia láska v nás, ale viac egoizmu.

Receptom ako to zmeniť je, že si musíme začať všímať tých, ktorí potrebujú pomoc a začať im čo najlepšie pomáhať. Nedá sa len prizerať. Netreba klamať seba samého. Nič nemôžeme robiť s nárokmi na oplátku. Netreba očakávať odmenu. Inak to nebude obeť.

Čo to znamená pre fungovanie rodiny? V rodine treba zastaviť počítanie toho, kto, koľko a čo má robiť ... Ale treba ísť aj ďalej. Treba sa podieľať na práci dobrovoľníckych organizácií, ktoré pomáhajú znevýhodneným osobám. Ak dávať peniaze, tak nie ako nejaký nešťastník, ale skutočnú sumu, ktorá nás zbavuje niečoho zbytočného, ale nie nevyhnutného. Treba si tiež všímať tých, ktorí žijú vedľa nás, v našom susedstve. No a dá sa vymenovať ešte veľa aktivít, ale všetko zas človek nespraví. Zároveň je dôležité, aby sme neboli pyšní na to, že sme urobili dobrý skutok.

Aký je teda vlastne zmysel rodiny? Na túto otázku dokážeme zrejme dať odpoveď len vtedy, keď pochopíme zmysel, či význam samotného života. Ak sa pozeráme na rodinu, prečo je potrebná, aké by mala mať miesto v spoločnosti, a hľadáme na tieto otázky odpovede, môžeme si pomôcť dvojicou horolezcov. Prečo nechodia do hôr jednotlivo, ale v dvojiciach? Samému v horách je veľmi ťažko. Keď sa mu niečo stane, nemá mu kto pomôcť. Keď ide sám, nemá žiadnu podporu, ani pomoc, nik ho neistí. Samému v horách je veľmi ťažko, niekedy beznádejne. Ak ide človek do hôr sám, pravdepodobnosť úspechu zdolať nejaký štít je veľmi nízka. Ale na druhej strane pravdepodobnosť problémov je vysoká. Taký je aj život. Aj život je výstupom k nejakému cieľu. Výstup je ťažký, nebezpečný, vyžaduje si veľa úsilia. Lepšie je ho zdolať v dvojici.

Manželstvo je ako stvorenie. Dva ľudia sa tvoria navzájom. Podporujú sa navzájom na ťažkej ceste k jedinému Cieľu, ale aj cieľu s malým c. Pomáhajú si vzájomne a všetkými možnými spôsobmi. Neskôr sa narodí deti, ktoré tiež musia vystupovať k Cieľu a rodičia im s tým musia pomáhať. Rodičia deťom na ceste pomáhajú. Rodina vyráža spoločne na horu a pri tom pomáha aj iným. Keď rodičia zostarnú a deti vyrastú, obráti sa to. Potom deti pomáhajú rodičom, ktorí už majú málo síl. Tu je teda význam rodiny. Všetci spolu, na ceste k jedinému Cieľu cez ťažkosti na ceste k vrcholu.

Ľudia dnes robia chybu, keď si myslia, že si môžu rodinu založiť jednoducho len preto, že sa im niekto páči buď zovňajškom, alebo niečím iným. Alebo len preto, že je s ním veselo, či zaujímavý. Alebo preto, že chcú mať s ním len dieťa, alebo že je to bohatý partner. Vonkajšia krása pomíne, fyzická atraktivita sa stratí. Človek sa môže stať nezaujímavý. City a vášne pomínú. Sex nebude taký vzrušujúci. Deti vyrastú a odídu. Dokonca môžu umrieť. A čo potom?

V rodinách založených na takých slabých základoch bude medzi manželmi rásť podráždenosť, čo nakoniec môže viesť k rozchodom. Preto je dnes toľko rozvodov. Prečo kedysi neboli rozvody? Pretože rodina mala cieľ. Bola skutočnou rodinou. A bola postavená na veľmi silnom základe.

Rodina to je priestor na spoločné duchovné dozrievanie, ktoré nemôže existovať bez problémov. Keď si človek uvedomí nutnosť tohto dozrievania, v zrelom veku bude žať úrodu. Lenže toto pochopenie musí byť u oboch manželov. Manželia musia mať spoločný cieľ, ku ktorému kráčajú spoločne ruka v ruke. Ak nie je žiadny cieľ, manželstvo je odsúdené na zánik.

V každej oblasti života musí existovať cieľ. Jeden cieľ je vo vojne, druhý v práci, tretí v rodine. Život je v určitom slova zmysle bojiskom. Nie je vždy radostný. Nie je to vždy zábava. Manželstvo je dnes pre mnohých práve zábava. Lenže pri takomto prístupe sa partnerove nedostatky čoraz viac zveličujú a stávajú sa brvnom v oku. A zrazu sa partneri začnú zhodovať, že sú príliš odlišní. Nechápu, že najskôr musia pracovať na sebe a nie na tom druhom.

Rodina je vlastne veľmi ťažká práca, ale záslužná. Život v manželstve to je vzájomná trpezlivosť, odpustenie, láska, práca na sebe a vzťahy. Viackrát som počul, že „láska sa vytratila, všetko sa zrútilo“. Ak manželia nemajú spoločný cieľ, potom je to naozaj koniec, pretože nemajú žiadnu túžbu a dôvod, prečo by mali vzťah obnoviť. Musia si vtedy uvedomiť, že treba prehodnotiť hodnoty a prejsť na novú úroveň vzťahov.

Zdá sa nám dnes zvláštne, že kedysi sa ľudia nebrali z lásky. Ale koniec vzťahov bol vtedy úplne iný. Vzťahy boli silnejšie a lepšie. Láska rástla. Postupne sa vo vzťahoch tolerovali. Ľudia spoločne žili do staroby a spoločne prežívali starobu. Keďže mali spoločný cieľ, neexistovali osamelí starší ľudia, takže pre starších ľudí nebolo potrebné budovať domovy dôchodcov.

Dnes už mnohí do manželstva nechcú vstúpiť, prípadne uzatvárajú len občiansky sobáš. Ale čoraz viac je takých, ktorí chcú žiť len vedľa seba, či spolu. Zobrat' si od života všetko, čo ponúka, aby bolo načo spomínať. Pri takomto štýle, podľa ich myslenia, treba brať čím viac

a dávať čím menej. Lenže rodina, to je zodpovednosť. Taká zodpovednosť, ktorá znamená nevyhnutnosť oddeliť sa od seba samého a vkladať do rodiny, ako do veľkého spoločného kotla. Lenže toto sa mnohým robiť nechce. Zasahuje do toho egoizmus, obavy, nepochopenie zmyslu založenia rodiny. K tomuto sa samozrejme nikto nepriznáva. Prichádzajú výhovorky typu „treba sa znovu postaviť na nohy“. Nad takýmito ľuďmi však treba vyjadriť ľútosť. Hľadajú len príjemné pocity, falošný pocit komfortu, no nemajú pravdivé a hlboké city a lásku. Strach z manželstva je tiež vyjadrením nedostatku túžby, strachu a tiež oneskoreného duševného dozrievania.

Čo sa týka občianskeho manželstva, mnohokrát je to len výsledok vlastnej nezodpovednosti a nedôvery k partnerovi. Začali sme spolu žiť, ale nechávam si otvorené dvere, aby som v prípade problémov mohol z takéhoto vzťahu vyklízuť s najmenšou stratou pre seba, teda pre toho, koho najviac milujem.

Často sa zdá, že ľudia po prvej skúsenosti v manželstve, ktoré sa im rozpadlo, vstupujú do druhého zväzku skúsenejší. Takže ich druhé manželstvo už bude lepšie, ba priam dokonalé. Lenže druhé manželstvo môže život urobiť ešte frustrujúcejším. Totiž aj druhé manželstvo, ak nie je postavené na dobrých pevných základoch, sa skôr, či neskôr zrúti.

Viacerí si zakladajú rodiny a vstupujú do manželstva s cieľom mať s milovanou osobou deti. Nie je to dobrý cieľ? Treba si uvedomiť, že deti sú smrteľníci rovnako ako ich rodičia. Deti si tiež raz založia rodiny, opustia rodinu, v ktorej vyrastali a niektoré zomierajú ešte počas detstva. Deti nie sú cieľom manželstva. Na ceste života sa majú ľudia zdokonaľovať. Áno, urobiť aj chyby, ale uvedomiť si ich a vyvodiť z nich závery. Manželia, rodičia, by sa mali snažiť prekonať ťažkosti, mali by deťom pomáhať v ich raste a dozrievaní a podporiť ich. Deti sú akýmsi prostriedkom, veľmi dobrým a potrebným nástrojom, ale nie najdôležitejším cieľom. Ak by deti boli cieľ rodiny, tak by rodiny bez detí nemali zmysel. Našťastie to však tak nie je.

Spory medzi manželmi často vyvolávajú vášne. Niektorí povedia, že je škodlivé ich zdržiavať. Lenže napríklad na takom zapaľovači sú dva kamene. Keď sa trú o seba, nič sa nestane, len trochu lietajú iskry. Keď tam však pustíte plyn, vznikne oheň. Akékoľvek spory bez vášní, sú len iskrami. Ale akonáhle nechám vzplanúť vášne, vzniká oheň a to je nebezpečenstvo. Úlohou každého je to zvládnuť. Človek sa musí naučiť zvládať svoje vášne. Prečo vznikajú takéto silné vášne? Podľa mňa u oboch strán vždy vznikajú z pýchy, sebeckta a prílišného sebavedomia.

V mnohých vzťahoch tiež nachádzame žiarlivosť. Nieкто by mohol povedať, že žiarlivosť je akýmsi manifestom lásky. Alebo, že kde nie je štipka žiarlivosti, tak tam nie je láska. Nesúhlasím s týmito názormi. Žiarlivosť vzniká tam, kde nie je láska. Je prejavom pochybností o sebe samom.

So žiarlivosťou súvisí aj otázka kontroly manžela, či manželky. Môže existovať nejaká zdravá kontrola partnera? Kontrolovať by sa mali deti. Alebo ľudia, ktorí sú zdravotne znevýhodnení a nevedia sa sami o seba postarať. Ak manžel chce byť dieťaťom, možno ho je potrebné kontrolovať, ak sa to páči jeho partnerovi. Ale čo je to za manželstvo, keď nieкто sa bojí zobrať na seba zodpovednosť? Vo všeobecnosti sa dá povedať, že kontrola je prejavom nedôvery. Ak existuje láska, otázka nedôvery zmizne sama. Každý z manželov by mal kontrolovať len seba.

Treba pochopiť, že len ja sám som zodpovedný za svoj život. Za svoj duchovný a fyzický stav. Nedá sa presunúť zodpovednosť na niekoho iného. Nútiť partnera, aby ma ovládal.

Len skutočná láska dáva človeku slobodnú voľbu. Manžel, alebo manželka, má právo vybrať si zodpovednosť za svoj život a za svoju rodinu. Rodina je spoločnou túžbou byť spolu. Je to spoločná túžba investovať do rodiny. Kontrola v akejkoľvek forme, alebo žiarlivosť, to sú prejavy egoizmu a nezdravej lásky. Kontrola sa pri nejakej kríze raz môže stať dôvodom na útek.

Mnohé problémy v rodine majú pôvod v pýche, ktorá je azda to najhoršou vlastnosťou. Takmer každý hriech má korene v pýche. Napríklad zlosť je prejavom pýchy, keď sa snažíme niekoho prerobiť na svoj obraz a nedarí sa nám to. Neodpustenie je tiež len pýchou. Ale aj sebeckosť, odsudzovanie iných.... Tento zoznam by bol isto dlhý. Aby som mohol poraziť vlastnú pýchu, treba umenšovať svoje Ja a viac rozmýšľať o iných.

Pýcha je prejavom skreslenia svojho obrazu o samom sebe. Robí ma niekým, kým nie som. Pýcha spôsobuje vieru vo vlastnú fantastickosť, nekontrolovanosť. Pyšný prestáva logicky uvažovať o sebe. Pyšný človek verí len sebe. Myslí si, že jeho blízki ho nechápu. To môže viesť k rozpadu rodiny. Ak by človek logicky rozmýšľal, videl by, že nie je výnimočný.

Pýcha je zdrojom sebeckosti. Pýcha dáva človeku pocit, že celý vesmír sa točí okolo neho. Slepá dôvera v seba samého nie je neškodná, možno ako by sa na prvý pohľad mohla zdať. Ničí život pyšnému i jeho rodine.

V súčasnej dobe majú veľkú dôležitosť cesty. Život bez nich je dnes už nemysliteľný. Preto sa stále plánuje výstavba nových, lepších a rýchlejších ciest. Keď sa chystám na cestu do neznámeho sveta, pozriem si na internete mapy, aby som vedel kadiaľ mám ísť. Je rozumné, aby aj dvaja ľudia, ktorí sa rozhodujú o spoločnom živote si načrtli program svojej cesty. Možno žiaľ, alebo našťastie plány presne nikdy nevyjdú. Môžeme mať vtedy dojem, že sa s nami zahráva Božia prozreteľnosť. Možno sa nám nesplní niečo, na čo sme sa najviac tešili. Lenže náš život nie je krajina so sieťou ciest a diaľnic. Našou cestou je živý Ježiš Kristus. S ním si cestu neplánujeme, ale rozprávame s ním a dôverujeme mu. On nás vedie po cestách životom. Kiež by s ním viac hovorili aj naše rodiny...

Matej Reiner

Úvod

Mnohé štatistiky hovoria o vysokej rozvodovosti a nestability rodiny i celkového manželstva. Ukazujú na manželský zväzok ako niečo nestabilné, ba priam zastarané. Žiaľ náš „moderný svet“ pretláča, že trvalý a verný manželský zväzok je niečo, čo nedáva zmysel, niečo, čo je choré. Uznáva sa rodina, ktorá pozostáva z osôb rovnakého pohlavia, alebo rodina typu: muž + žena + domáce zviera, alebo: dieťa chcem, ale manžela nie... a tak zostávajú mnohé mamičky len s dieťaťom. Ale kde môže človek rásť lepšie a istejšie ako v stabilnej rodine? Stabilita je istota, ktorú môžu manželia a celková rodina mať. Stabilita rodiny je v živote každého človeka nenahraditeľná. Každý z nás má mamu, otca. Možno vlastných rodičov mnohí ľudia nepoznajú, ale všetci ich určite majú.

Náboženstvo. Pre stabilitu manželstva a rodiny je náboženstvo veľmi dôležitým faktorom. Z pohľadu veriaceho človeka, je jedným z najhlavnejších faktorov pre stabilitu manželstva a rodiny viera v Boha. Tá dáva nádej aj v krízach a ťažkostiach. Aj keď sú ľudia veriaci a nepraktizujú svoju vieru, tak to majú tiež náročné. Mnohé manželstvá prekonávajú svoju krízu len vďaka nádeji a viere v Boha. Inak vnímajú manželstvo katolíci, inak moslimovia, inak neveriaci a inak členovia rôznych siekt. V kresťanstve je manželstvo založené na Bohu a slobode. Muž aj žena sú v manželstve rovnocennými partnermi. Moslimovia to majú náročnejšie žena je podriadená mužovi, sobáše sú často krát dohodnuté a muž môže mať viac manželiek, čo je tiež nevýhodou pre manželku. O lásku sa delí s inými ženami. Moslimovia veľmi prísne trestajú neveru žien hrozí im za to trest smrti. Pre tento faktor je rozvodovosť u moslimov veľmi nízka. Náročné to majú neveriaci ľudia. Tí stavajú manželstvo len na nich samých, bez pomoci Boha. Rozvodovosť je v tomto prípade veľmi vysoká, rovnako aj nevera. Ak medzi nimi nie je úprimnosť a láska, ak je ich vzťah založený len na telesnosti, takéto manželstvá postupne môžu chradnúť a upadať. Najťažšie to však majú príslušníci rôznych siekt. Vezmeme si napríklad len sektu reverenda Moona. Manželstvo je založené na princípe. Slobodní členovia sa majú dostaviť na nejaký obrovský štadión, majú lístky s číslom sedadla kam si majú sadnúť a vedľa nich bude sedieť ich budúci doživotný partner, ktorého vidia prvýkrát v živote. Reverend následne všetky páry naraz zosobáši. Veľmi často sa stáva, že obaja

pochádzajú z úplne rozličných kultúr, jazykových skupín a národov. Faktorom pre stabilitu takéhoto manželstva je pravdepodobne strach zo sekty s tým, „ved' to už nejako vydržím“. Je toto princíp, na ktorom by malo manželstvo fungovať?

Pastorácia rodín vo farnosti. Pozitívnym prínosom v tejto oblasti by mohla byť aj zo strany kňazov pozornosť venovaná práve pastorácií rodín. V mnohých farnostiach je celkom dobré rozbehnutá pastorácia mládeže, či pastorácia prostredníctvom nejakého biblického stretnutia.. ale z prostredia, z ktorého pochádzam, vidím, že málo pozornosti sa venuje pastorácií rodín či manželov.. ani nejaké spoločné stretnutia, či prednášky pre manželov nie sú, ani aktivity, kde by mohli ísť manželské páry spolu. Výmena ružencových tajomstiev, tam idú väčšinou len ženy... farský futbal, aj keď tam je celá rodina, ale manžel je s chlapmi pri guláši a manželka klebetí s kamarátkami. Maximálne sa takáto akcia pripraví vo farnosti raz do roka. Chýbajú aktivity, kde by šla rodina ako celok. Zapojiť rodinu do farských aktivít, pri ktorých by nebolo potrebné rodinu deliť, ale ukázať aha tu sme my, sme spolu a je nám skvelo. Stále tu je možnosť pozvať do spoločenstva aj rodiny, ktoré nie sú praktizujúce vo viere. Spoločenstvo rodín by sa takto mohlo navzájom povzbudzovať a spolupracovať.

Komunikácia. Manželstvo je celoživotný proces, preto je úlohou manželov, aby spolu vedeli fungovať aj v čase krízy a rodinného nepokoja. Vykomunikovať si navzájom problémy, ťažkosti, ale aj radosti. Byť k sebe navzájom úprimní a neklamať partnerovi. Ten komu klameme na to časom aj tak príde a potom z toho vznikajú len zbytočné nepokoje. Komunikácia môže byť aj neverbálna. Nie je nutnosť aby manželia, alebo rodina non-stop rozprávali po celý čas, keď sú spolu, ale vedieť si rozumieť, aj keď je ticho. Avšak neochota komunikácie je veľkým problémom. Môže znamenať ignoranciu a uzavretosť do seba.

Stálosť. Stálosť je tiež jeden z podstatných prvkov ktorý ovplyvňuje stabilitu rodiny. Dnes žiaľ ľudia nie sú vedení k tomu, aby boli stáli vo svojich názoroch a aby sa vedeli zaviazat' pre niečo navždy.

Pri slove stálosť si môžeme spomenúť na tento príbeh:: Reportér sa spýtal manželov: "Ako to, že ste dokázali spolu vydržať 65 rokov? Žena odpovedala: " Narodili sme sa v časoch, v ktorých keď sa niečo pokazilo, snažili sme sa to opraviť, a nie vyhodiť preč..."

Keď nám dnes niečo nevyhovuje, radšej to rovno vymeníme a o nič sa nestaráme. Žiaľ je to tak aj vo vzťahoch, ak nefunguje vzťah, je lákavejšie a niekedy aj ľahšie ho vymeniť, ako opraviť. Úspechom je však zostať, vtedy keď chce niekto odísť. Naučiť sa denno-denne bojovať s malými prekážkami, aby sme sa vedeli postaviť aj tým veľkým. Dôležité je to zvlášť v manželstve, kde sa dvaja ľudia okresávajú a navzájom vedú. Keď prídu prekážky a nesie sa cez nich spoločne, vtedy sa prekonajú ľahšie. A rovnako keď prídu veľké problémy, ak sa do riešenie problému pustia obaja a s láskou, dopadne to úplne inak, ako keď sa do problému pustí len jeden z partnerov a druhý sa bude len škodoradostne prihliadať, že si za to môže sám.

Vplyv digitálnych a komunikačných technológií. S príchodom digitálnych technológií prišiel aj ďalší faktor, ktorý ovplyvňuje manželstvo a rodinu. Často sa stane, že sa členovia rodiny uzavru do svojho virtuálneho sveta a tak dochádza k triešteniu jednoty, ktorá bola v rodine. Stáva sa, že pár sa spozná vďaka sociálnym sieťam, dá sa dokopy a rodina funguje. Ale stáva sa aj, že vo virtuálnom svete sú spolu schopní komunikovať celé hodiny, ale keď sa stretnú navzájom, nemajú si čo povedať. V minulosti neexistovali rôzne komunikačné technológie, ľudia neprikladali veľký význam tomu, či im niekto bude v daný okamih volať, nežili v strese čo bude o 5 minút a koľko správ mi príde, kým sa rozprávam s tým druhým. Ak sa chcú spoznávať a naučiť sa spolu vychádzať je potrebné odložiť telefón, počítač... a spoznávať toho druhého tu a teraz. Žiť tú skutočnú realitu s ním/s ňou. Nebezpečenstvo virtuálneho sveta spočíva aj v tom, že človek sa odtrhne od reality, v ktorej žije a hľadá v nej istotu a stabilitu. To je však stále len budovaním domu na piesku, ktorý je úplne nestabilný už vo svojej samotnej podstate. Negatívnym faktorom je, aj keď sa jeden z partnerov môže stať závislým na sociálnych sieťach a takto si vytvárať a udržiavať nové virtuálne vzťahy, pričom začínajú zanedbávať svoj reálny vzťah a rodinu, ktorú majú doma. Kvôli tomu majú mnohí problém, že ľahko udržiavajú nezdravý kontakt s osobami, u ktorých hľadajú lepšie hodnoty, ako tie, ktoré nachádzajú doma. Rovnako si môžeme všimnúť mladú mamičku, alebo otecka, ktorí pred sebou tlačia kočík s dieťaťom a celý čas pozerajú na display mobilného telefónu. Dieťa síce možno spí, ale stále cíti, či ho ten rodič vozí s odovzdanou láskou, alebo to berie ako nutnosť a v takomto prípade jednoznačne chýba aj komunikácia rodiča s dieťaťom... Faktorom

na vplyv manželstva môže byť aj televízia, ak si človek po práci sadne k televízií s tým, že konzumuje všetko, čo mu predložia, aký to má potom vplyv na jeho činnosť a správanie? Nestane sa postupne chladným, mechanickým a tým, čo sleduje celé dni?

Vplyv šoubiznisu. Ďalším faktorom je vplyv médií a šoubiznisu na naše hodnoty. Do povedomia sa pretláča názor, mať čím menej detí a ísť na čím drahšiu dovolenku. To, že sa príliš pretláča manželstvo páru rovnakého pohlavia v tejto práci rozoberať nebudeme. Ľudia si hľadajú idoly tam, kde nie sú. Hoci sa na nás usmievajú šťastné tváre filmových hviezd z televíznych obrazoviek, toto zdanie je len klamné. Mnohí z nich žijú v manželstve, ktoré nie je šťastné, žijú s partnermi, ktorých majú len do pár rokov a potom sa dajú dokopy s niekým iným.. a stále dookola, ich život sa na prvý pohľad zdá šťastným, ale realita je žiaľ iná. Aj oni a ich mienka má vplyv na to, čo sa vo svete deje, z koho si ľudia berú príklad a hodnoty. Hoci si to neuvedomujeme, ale všetky podnety, ktoré sa k nám dostanú sa ukladajú v našom podvedomí.

Financie - sociálna stránka. Financie sú taktiež dôležitým faktorom. U mladých rodín je na začiatku potrebné jasne si určiť, akým spôsobom sa bude kasa spravovať. Problémom môže byť ak si každý z rodičov začne spravuje svoju kasu a prichádza situácia nazhromažďovať si čím viac pre seba, vznikne neochota podeliť sa s partnerom, či financovanie rodiny... Podľa môjho názoru je cesta spoločnej kasy prejavom dôvery u partnerov a vzájomného rešpektovania sa. Sociálna stránka je taktiež veľmi dôležitým aspektom, vplyv na stabilitu má či rodina má financií dosť, alebo málo. Ak ich má málo, jeden z partnerov je často krát nútený prijať aj viac zamestnaní, aby dokázal užiť svoju rodinu. Preto dochádza k tomu, že sa manželia počas dňa takmer ani nevidia a vôbec ich nevidia deti. Ak sa na to pozrieme z pohľadu opatrovateliek, ktoré chodia napríklad zo Slovenska do Rakúska opatrovať starých ľudí, tak sú 2 týždne preč a 2 týždne doma. Čo sa však deje, keď je mama 2 týždne preč? Otec nedokáže dom pokryť takou materinskou láskou ako matka. Aj keď je rodina finančne zabezpečená, postupne môže dôjsť k triešteniu. Na druhej strane ak je rodina príliš dobre finančne zabezpečená, môže dôjsť k tomu, že manželia majú všetko a v ničom už nenachádzajú naplnenie. Môže sa stať, že sa prestanú navzájom „ťahat“ a postupne príde odlúčenie sa od seba a naháňanie sa za ziskom. Zdravým faktorom pre rodinu je stred.. ani veľa, ani málo, keď sa manželia navzájom ťahajú, vedia, že si nemôžu dopriať všetko a rovnako nie všetko ani deťom.

Dôvera a úprimnosť. Ak chýba vo vzťahu dôvera, tak je celý vzťah od základu na nesprávnom mieste. Základom je aby sa manželia mohli 100% spoľahnúť na druhého. „Neboj sa som pri tebe, budem stáť veľa teba, aj v šťastí aj v nešťastí.“ Práve to dovoľuje manželom nebáť sa pustiť po spoločnej ceste. Dôveru, nielen prijať, ale dôveru hlavne odovzdávať. Rovnako je stavebným kameňom manželstva aj úprimnosť. Ak niekto chce zdieľať svoj život s druhou osobou v manželstve stávajú sa jedným telom. Jednou rodinou do konca života. Práve preto nemôže mať neúprimnosť miesto v manželstve. Všetko raz vyjde najavo. Ak sa jednému z partnerov potvrdí pravda o tom druhom bude to pre neho iba na povzbudenie, ale ak sa objaví lož, vtedy nastane naštrbenie vzťahu. Pretváрка je kameňom úrazu mnohých manželstiev. Napríklad, ak v čase chodenia, teda v čase, keď sa navzájom spoznávali jeden z partnerov hral na toho druhého po celý čas „hru“ a neukázal mu svoju pravú tvár, často sa to ukáže hneď po svadbe a ten druhý tým veľmi trpí. Počas chodenia sa javí ako dokonalý zodpovedný človek, ktorý má jasný a 100% záujem o toho druhého. Ale chce ho však využiť a potom si z druhého spraví svojho otoka. Byť úprimným. To je jeden zo základov pre šťastné manželstvo.

Priatelia a rodinné zväzky. Priatelia a dobré rodinne zväzky sú darom. Nie len vtedy, keď rodičia potrebujú, aby sa stará mama postarala o svoje vnúčatá, alebo keď mladomanželia potrebujú nejakú hmotnú pomoc. Rodinné zväzky sú miestom a centrom pre vzájomné vypočutie sa, nachádzanie riešení pri spoločných problémoch či prežívanie pocitu istoty, že toto je ten môj klan, do ktorého patrím. Vyrastať a žiť v správnej rodine je to najlepšie čo môže človeka stretnúť. Správna rodina jednoznačne udržuje dobré vzťahy v rodine. Ak však do rodiny príliš zasahuje niekto zo svokrovcov, alebo iných príbuzných, tak vtedy už nemusí byť všetko v poriadku. Udržiavanie zdravých rodinných zväzkov určite zdravo prospieva aj k formovaniu a vývinu detí, pretože tak môžu prehlbovať svoje vzťahy aj s inými ľuďmi ako je len mama a otec. Na stabilitu rodiny určite vplývajú aj priateľstvá rodičov s inými rodinami, ale aj priateľstvá detí s deťmi z iných rodín.

Alkoholizmus, závislosti a násilie. Jednoznačne aj tieto neresti patria medzi faktory, ktoré ovplyvňujú stabilitu manželstva a rodiny. S alkoholizmom a závislosťami sú spojené aj iné problémy, hlavne násilie v rodinách či postupné miznutie financií. Tento problém sa týka

väčšinou mužov, ale nie je výnimkou, že závislými, alebo násilnými sa stanú aj ženy. Násilie v rodinách je problémom, ktorý treba jednoznačne riešiť. Ani jeden svetový štát v tomto nie je výnimkou. Žiaľ, často sa stáva, že manžel je násilný nie len voči manželke, ale aj voči deťom. To spôsobuje citové zranenia u detí, ktoré sa prejavia hneď, alebo v dospelosti. Určite sa stáva, že niekedy je šikanovaný aj muž od ženy, ale takýchto prípadov je oveľa menej. Každý muž má svoju silu a má aj emócie a je oveľa lepšie, keď ich prejaví pri športe, alebo inej manuálnej náročnej aktivite, ako keby si to mal odniesť niekto z rodiny.

Sexuálny život a výchova detí. Sexuálny život je pri manželstve veľmi dôležitý, ale nikdy to nesmie byť jediný cieľ pre vznik manželstva. Pretože sa môže stať, že vplyvom choroby, alebo iných faktorov to manželom v tejto oblasti prestane fungovať. Riešením nikdy nie je nájdenie si iného partnera, či milenca, ktorý uspokojí len túto túžbu. Aj v takejto kríze je potrebné, aby si manželia nezabúdali, aká láska ich spájala na začiatku. Problémom pre manželstvo je impotencia, ktorá je v katolíckej Cirkvi prekážkou pre uzavretie platného manželstva. Ak sa stane, že jeden z partnerov zatajil impotenciu pred sobášom, takéto manželstvo je neplatné. Veľmi podstatnou je aj výchova detí. Ak sa k nej obaja manželia postaví zodpovedne a deti budú prijímať ako dar, celé ich manželstvo sa im stane navzájom darom. Ak by však deti prijímali ako starosť navyše, takéto manželstvo je bezpredmetné, pretože cieľom manželstva je plodenie a výchova detí. Ak sa však u manželov prejaví po sobáši neplodnosť, to manželskou prekážkou nie je. K zavŕšeniu manželstva došlo, manželstvo je platné a stále je možnosť byť rodičom pre deti, ktoré sa nachádzajú v detských domovoch, alebo zostať bezdetným párom. Situácia v našom štáte nie je veľmi naklonená k matkám ktoré čakajú dieťa, ale ani k tým párom, ktorí sa rozhodli, že si dieťa adoptujú. Matky majú po materskej dovolenke často krátky problém vrátiť sa do zamestnania, pretože danú pracovnú pozíciu medzitým obsadil niekto iný. A taktiež úrady nie sú naklonené k rodičom, ktorí sa rozhodli adoptovať si dieťa z detského domova. V oboch prípadoch štát neposkytuje takmer žiadnu finančnú pomoc. Ak aj áno, rodina sa nedokáže z takéhoto príspevku užívať. Je obdivuhodný každý krok rodičov, ktorí sa neboja vziať na seba záväzok rodičovstva a radostne prijať každé dieťa.

Práca, kariéra a hobby. Je vynikajúce mať skvelú prácu a kariéru. Taktiež je vynikajúce dobre zarábať. Ale práci nie je správne obetovať celý svoj život a rodinné šťastie.

Treba poznať tú správnu hranicu medzi prácou, budovaním kariéry a starostlivosťou o svoju rodinu. Samotné zamestnanie je veľmi silným ale zároveň aj nebezpečným faktorom, pretože tam človek strávi väčšinu času dňa. Ak sa mu začne vnucovať sympatická kolegyňa, nakoniec s ňou bude tráviť viac času ako doma so svojou manželkou. Tak postupne začne zostávať dlhšie v práci či doma oznámi, že ide na služobnú cestu. Existujú konkrétne manželstvá, ktoré majú práve tento problém a nevedia ho vyriešiť, pretože postavenie v práci je veľmi vysoké a dobre finančne ohodnotené. Ak majú na seba naviazané nejaké pôžičky, tak sa v takejto situácii dostávajú do slepej uličky... Faktorom sú aj koníčky a hobby. Ak sú brané s mierou je to fajn a pomôže to odpútať sa od nahromadených sa myšlienok a podnetov. Keď sa však hobby, šport alebo aj starostlivosť o auto či nejakú jachtu položí na prvé miesto, vtedy aj rodina začne vnímať že je druhoradá a všetko ostatné je manželovi / manželke / matke / otcovi prednejšie.

Záver

V tejto práci sme zhrnuli len niekoľko faktorov, určite by bolo možné vymenovať ich oveľa viac ako vplyv kultúry, inej rasy, prostredie, v ktorom sa rodina nachádza a z ktorého pochádzajú rodičia detí, politická situácia, vyzretosť obidvoch partnerov...

Napriek tomu, že manželstvo a rodina sú ohrozované z každej strany, ľudia sa neboja navzájom si povedať svoje ÁNO a vstúpiť na spoločnú cestu života. Tak isto aj každé dieťa je pre rodinu darom. Je obdivuhodné vidieť šťastné rodiny ktoré spolu vydržia v každej situácii. Stále nech si pripomínajú dôležitý faktor a tým je: láska, ktorú mali na začiatku.

Matej Sekerka

Úvod

V tejto eseji by som sa chcel zamyslieť nad faktormi ovplyvňujúcimi stabilitu manželského vzťahu. Prístupovať k tejto téme budem cez vlastnú optiku nazerania ovplyvnenú vlastnou skúsenosťou vzťahu, a to najmä obdobia pred manželstvom.

Spoločný cieľ, viera

Myslím si, že jeden z dôležitých faktorov ovplyvňujúcich stabilitu vzťahu je skutočnosť či manželia majú alebo nemajú v živote spoločný cieľ.

Predstavujem si to ako tímový šport, ktorý hrajú spolu dvaja hráči. Ako by to vyzeralo keby mali rozličné ciele? Kým jeden sa napríklad usiluje vyhrať zo všetkých síl a ten druhý je spokojný s tým, že sa iba zúčastní športovej udalosti. Ako budú títo dvaja spolupracovať?

Myslím si, že aj vo vzťahu a v manželstve je to podobne. Mať spoločný cieľ, spoločnú víziu prináša do vzťahu pokoj a stabilitu. Je to ako keď obaja hráči budú hrať s motiváciou zúčastniť sa alebo obaja sa budú spoločne usilovať vyhrať.

Vo vzťahu by tento cieľ mohla predstavovať viera a mnohé otázky z nej vyplývajúce, ako napríklad zmysel života, existencia Boha či života po smrti.

Spoločná viera dáva dvojici priestor na porozumenie sa vo veľmi hlbokých a osobných témach, napomáha usporiadaniu životných priorít a je útechou v ťažkých chvíľach.

Konkrétne kresťanská viera je založená na láske Boha, ktorý miluje človeka a tak v centre prežívanej viery dvojice je láska. Láska, ktorá odpúšťa, túži pochopiť a prijať druhého takého aký je. To považujem za veľmi dôležité pre stabilitu vzťahu. Ochota odpúšťať a prijať druhého človeka v jeho jedinečnosti sú podľa mňa veľmi dôležité faktory každodennej stability vzťahu.

Prežívanie viery ako spoločenstva s Bohom a s druhými ľuďmi je podľa mňa dôležité, pretože ak dvojica patrí do tej istej Cirkvi, tak prirodzene tvoria priateľstvá a stretávajú sa s rovnakými ľuďmi. Spoločne prežívajú významné chvíle počas roka, ako je slávenie Vianoc, či

slávenie Veľkonočných sviatkov, ktoré je veľmi intenzívne pre veriacich a keď môžu byť v týchto chvíľach spolu, je to podľa mňa veľmi zjednocujúce.

Takže mať spoločný cieľ v zmysle hľadania spoločných odpovedí na základné otázky zmyslu života a viery považujem za jeden z najkľúčovejších faktorov ovplyvňujúcich stabilitu manželstva.

Komunikácia

Jedna moja skúsenosť poukazuje na to, že vo vzťahu, v ktorom partneri nemajú spoločný materinský jazyk a rozprávajú spoločne jazykom, ktorý nie je nikomu materinským sa objavuje menej nedorozumení, viac ochoty počúvať a porozumieť. Prečo je to tak? Nie je to paradoxné?

Osobne som si na začiatku myslel opak, a teda že ľudia hovoriaci cudzím jazykom si nebudú rozumieť, nebudú schopní komunikovať svoje city a bude vznikať viacero nedorozumení. Nie je tomu vždy tak. V mojej skúsenosti to bolo naopak a myslím si, že to bolo práve preto, že títo dvaja ľudia mali stále na pamäti, že ten druhý možno komunikovanú skutočnosť nepochopí správne.

Komunikácia v páre si vyžaduje mnoho času a veľa ochoty prijať, že druhý človek mi nerozumie až pokiaľ nevysvetlím svoje city v kontexte. Nejde tu o to akým jazykom rozpráva druhá osoba, pretože vždy je to jazyk cudzí minimálne preto, že muž a žena sú tak veľmi rozdielni vo svojom vnímaní. Moja skúsenosť tak poukazuje na to, že konkrétny pár, ktorí si uvedomuje rozdielnosť je viac otvorený tomu, že nedorozumenia môžu často vzniknúť a tak pri nejasných situáciách sa častejšie pýtajú navzájom, že či sa dobre pochopili alebo pri vzniknutom a následne objasnenom nedorozumení sú viac otvorený pousmiať sa nad tým. Pár mysliaci si, že obaja rozprávajú tým istým jazykom má niekedy väčšiu tendenciu predpokladať správne pochopenie partnera aj vtedy keď ide o nedorozumenie.

Ďalej v oblasti komunikácie si myslím, že pre mnohých je veľmi dôležité uistenie o láske partnera cez láskavé slová, pričom mnohí sa zdá akoby takéto slová v sebe ťažko vedeli vyjadriť, a tak sa ukazuje aj táto skutočnosť ako budúca vzťah, keď partneri vedia navzájom pomocou verbálnej komunikácie vyjadriť svoje city.

Ochota pozerat' sa na svet očami druhého, schopnosť riešiť konflikt, schopnosť komunikovať svoje city a prežívanie, schopnosť odpúšťať a prosiť o odpustenie, schopnosť pýtať sa a aktívne počúvať sú podľa mňa veľmi dôležité faktory pre stabilitu manželstva.

Sexualita

Vzájomná radosť a stabilita manželstva vyplývajúca z oblasti sexuality je, podľa mňa, opäť veľmi dôležito spojená s chápaním jej cieľa. Manželský pár si prechádza viacerými fázami spoznávania sexuality a každá ich, podľa mňa, môže posilniť, zjednocovať alebo sa môže stať zdrojom nedorozumenia, zranenia či odlúčenia.

Myslím si, že veľmi dôležité je rozlišovať pojmy zaľúbenosť, túžba, vzrušenie a láska. Oddeliť grécke eros a agapé z toho dôvodu, aby nevznikali nedorozumenia z ich zámieny.

Karol Wojtyła v knihe *Láska a zodpovednosť* poukazuje na to, že opakom lásky v sexuálnej rovine vzťahu nie je nenávisť. Myslím si, že pochopenie tejto skutočnosti je veľmi kľúčové. Tvrdí, že opakom takejto lásky je egoizmus. V sexuálnej morálke sa tým pádom ukazuje, že každý prejav egoizmu, nasmerovania na seba, správajúc sa k partnerovi ako k subjektu vlastnej túžby je opakom darujúcej sa lásky.

Spomenul by som aspoň dva príklady z pokušení, s ktorými sa stretávam. U mužov je to najmä rýchla vzrušenosť vedúca k zmysľaniu o žene ako o objekte túžby. U žien sa stretávam s pokušením brať muža iba ako prostriedok k splodeniu detí alebo ako nutnou podmienkou k prežívaniu romantiky či formálneho stavu manželstva. Myslím si, že túžba prekonávať tieto a iné pokušenia a snaha postaviť partnera do pozície cieľa, nie prostriedku, je skúsenosť vedúca k hlbšej jednote a stabilite manželstva.

Karol Wojtyła ďalej poukazuje napríklad aj na to, že je dôležité poznanie rozdielností sexuality muža a ženy a tým cez vzájomne rešpektovanie rozdielností dosahovať hlbšej jednoty a radosti v prežívaní sexuality.

Ďalej si myslím, že kľúčovú rolu má aj otázka pochopenia čistoty. Je čistota niečo k čomu smerujeme alebo je to niečo čo mám iba po spovedi a to iba do času, kým sa nestretnem s partnerom. Je boj o čistotu niečo čo sa týka partnerov iba do svadby alebo naopak je to niečo k čomu smerujú celý život?

Myslím si, že ako faktor stability manželstva v oblasti sexuality by sa dalo označiť spoločné pochopenie sexuality a čistoty, zvnútornená sexuálna morálka, ochota prijať partnera v jeho rozdielnosti a túžba prežívania lásky ako daru.

Financie

Myslím si, že oblasť financií so sebou taktiež prináša mnoho aspektov, ktoré ovplyvňujú stabilitu manželstva. Peniaze sa dajú používať rôznym spôsobom. Nieкто dôkladne sleduje svoje príjmy a výdavky. Nieкто okrem toho aj aktívne šetrí, investuje či podniká a v tom sa cíti šťastný a slobodný. Nieкто má vzťah k peniazom taký, že nesleduje, kde presne idú a odkiaľ prichádzajú. Nieкто žije z viac peňazí ako reálne zarobí a tak sa pomaly dostáva do mínusu. Nieкто rád šetrí na väčšie veci, a potom si ich rád dopraje, ako napríklad dovolenka alebo nejaký nový prístroj. Nieкто zase peniaze rád míňa tak, aby si denne doprial niečo malé čo ho poteší. Nieкто vyhľadáva zľavy a nieкто na cenu nepozera.

Opäť si myslím, že radosť, jednota a stabilita vzťahu manželov v tejto oblasti sa opiera o ochotu pochopiť sa navzájom. Čo robí radosť môjmu partnerovi? Aký spôsob použitia financií robí radosť mne? Aký spôsob použitia financií môjho partnera ma hnevá? Aký môj spôsob použitia financií hnevá môjho partnera? Prečo je to tak?

Myslím si, že vo vzájomnom pochopení a v úcte prežívaných citov a emócií oboch manželských partnerov tkvie faktor stability vzťahu.

Myslím si, že je dôležité vnímať aj to, z akej rodiny je partner. Aká bola ich rodinná finančná situácia? Ako zvykli oni používať peniaze, chodili na dovolenky, sú v rodine nejaké dlhy? Podporujú rodičia finančne iných ľudí v núdzi, poprípade charitatívne či iné projekty? Majú moji rodičia a rodičia mojej partnerky spoločné alebo oddelené peniaze? Ako to chceme robiť my?

Myslím si, že tieto otázky sú veľmi dôležité a vzájomné hľadanie odpovedí a porozumenie prináša veľkú radosť, jednotu a má potenciál viesť aj k finančnej slobode.

Ďalším faktorom, ktorý vnímam je aj rozdielnosť ekonomiky, v ktorej partneri žijú. Vonkajší faktor ekonomiky vplýva na to, akú hodnotu pripisujeme peniazom. Partner z chudobnejšieho regiónu vníma hodnotu peňazí inak ako ten, kto pochádza z bohatšieho regiónu,

inak vníma hodnotu peňazí človek z dediny a inak človek z mesta, poprípade veľké rozdiely sú aj medzi národnými ekonomikami rôznych štátov.

Kľúčová sa mi teda zdá ochota pochopiť sa navzájom a prevziať spoločnú zodpovednosť za financie a za budovanie vzťahu a porozumenia aj v tejto oblasti.

Úcta

Myslím si, že ďalší veľmi dôležitý prvok je úcta. Na mysli mám úctu k tomu všetkému, čo je individuálne pre každého z parterov. Myslím najmä na skutočnosti, ktoré partneri často nezdediajú úplne alebo niekedy ani vôbec. Myslím na minulosť, na priateľov, na čas strávený od seba, na čas v práci, na záľuby, na rodinu, na štúdium...

Myslím si, že všetky tieto oblasti majú v sebe veľký potenciál prejavov lásky a úcty alebo naopak oddelenia, odmietnutia, nepochopenia.

Nemyslím si, že je nevyhnutné pre parterov robiť vždy všetko spoločne, ale myslím si, že čím väčšiu úctu k sebe prejavujú, tým je manželstvo a vzťah stabilnejší. Napríklad ak je manželovou záľubou potápanie, nemyslím si, že manželka sa musí nutne naučiť potápať, ale nepovažujem za správne, aby keď sa manželka bojí vody, zakazovala aj manželovi venovať sa tejto záľube bez toho, aby sa zaujímala o to, čo pri tom prežíva.

Ako ďalší príklad mi napáda žena, ktorá pracuje v laboratóriu na výskume lieku proti rakovine. Muž tomu nemusí, podľa mňa, vôbec rozumieť, ale otázne je či chce porozumieť svojej manželke. Kľúčová je podľa mňa úcta, rešpektovanie sa a záujem o druhého.

Myslím si, že v konečnom dôsledku bude táto úcta viesť k tomu, že parteri pomaly spoznávajú tieto oblasti a navzájom ich spolu môžu komunikovať.

Zo skúsenosti som sa stretol s postojom: „manželka tomu nerozumie“ alebo „manžela to nezaujíma“. Pokiaľ boli tieto postoje vyjadrené s negatívnou emóciou, myslím si, že parter nezažíva v tejto oblasti pochopenie a v konečnom dôsledku úctu.

Podľa mňa, faktorom zvyšujúcim stabilitu manželského vzťahu je skôr postoj: „aj keď tomu nerozumiem, zaujíma ma to kvôli tebe“.

Ďalšou veľmi dôležitou skutočnosťou je však aj skúsenosť manželov, že ten druhý je prioritou oproti akejkol'vek záľube, práci, priateľstvu, štúdiu...

Zo skúsenosti som sa stretol s tým, keď manželský partner sa necítil dôležitejší ako práca toho druhého. Myslím si, že je to pre vzťah veľmi zdravujúca skúsenosť, no naproti tomu ako faktor posilňujúci stabilitu manželského vzťahu by sa dalo vidieť všetky tie skutočnosti, keď manželia ochotne podriaďujú svoje záujmy spoločnému cieľu.

Vernosť, trpezlivosť

Ďalej si myslím, že je pre manželov veľmi dôležitá skúsenosť vernosti. Vernosť je mnohokrát spojená s trpezlivosťou, s ochotou čakať, s ochotou vytrvať. Manželia majú veľkú príležitosť zažívať ochotu a obetavosť toho druhého už počas obdobia pred manželstvom. Samotné uzavretie manželstva môže byť krokom vernosti, túžby stráviť celý život s jedným partnerom, ale mnohokrát sa stretávame aj s inými dôvodmi, ktoré v sebe nezahŕňajú ani vernosť ani trpezlivosť.

V období pred manželstvom partneri čelia mnohým situáciám, kedy sa zdokonaľuje ich vzájomná vernosť. Ako príklad uvediem situáciu dvoch mladých ľudí, ktorí boli počas obdobia pred manželstvom odlúčení na niekoľko mesiacov. Fyzická odlúčenosť je veľkou príležitosťou pre rast vo vernosti. Túto skúsenosť považujem za veľmi kľúčovú. Mnohé páry sa napríklad počas štúdiu jedného z partnerov v zahraničí rozídu, mnohé sa upevnia.

V tejto téme by som rád spomenul aj skúsenosť vernosti a trpezlivosti v oblasti sexuality. Nemám na mysli nejakú formálnu vernosť alebo formálne neprekročenie niektorých stanovených hraníc. Myslím si, že formálne splnený cieľ v tejto oblasti je málo. Faktor zvyšujúci stabilitu manželského vzťahu, podľa mňa, tkvie vo zvnútorňovaní postoji vernosti a ochoty čakať, verím, a zo skúsenosti vidím, že zvnútorňovaný postoj takejto ochoty otvára partnerov aj pre dôveru Bohu a pre spoznávanie hlbšej krásy manželstva.

Pri oboch pojmach vernosti aj trpezlivosti je kľúčový čas. Láska a manželský vzťah si vyžaduje množstvo času stráveného spoločne. Čas strávený spoznávaním sa, čas služby sebe navzájom a čas služby druhým. Myslím si, že na stabilitu manželstva veľmi vplýva schopnosť manželov tráviť spolu čas, ochota nájsť si čas na seba navzájom a zároveň ochota a schopnosť

darovať čas druhým. Manželstvo zo svojej prirodzenosti je vzťah zameraný dovnútra aj navonok.

Záver

V tejto krátkej eseji som sa pokúsil vymenovať a objasniť niektoré z faktorov, ktoré podľa mňa ovplyvňujú stabilitu manželstva. Myslím si však, že táto téma je omnoho komplexnejšia a u každého manželského páru veľmi individuálna, napriek tomu považujem za zmysluplné hľadať takéto faktory a prehľbovať ich aj na teoretickej a všeobecnej úrovni.

Donie Sequeira

Úvod

Väčšina ľudí vie, že veľa percent manželstiev končí rozvodom. Výskum ukazuje, že väčšina z týchto rozvodov nie je kvôli fyzickému zneužitiu alebo závislosti, ale hlavné príčiny rozvodu ľudí je buď uniknúť vzťahu, ktorý bol bolestivý, láskavý alebo deštruktívny, alebo hľadanie uspokojujúcejšie s jedným životom alebo s iným partnerom. Ľudia však môžu byť prekvapení, keď zistia, že ich ťažkosti alebo nešťastie sú stále existuje s ich výberom jedného života alebo nového partnera. Môžu si myslieť, že rozvod vyriešil problém. Bohužiaľ, problém často pretrváva v ich živote aj s novými partnermi. Ak je rozvod skutočná odpoveď, nemal by problém zmiznúť, keď zmizne vzťah? Nemalo by to byť problém zmizne, keď sa partner oženil s niekým iným?

Zistili sme, že opak je pravdou, problém nezmizne, ale rozvodovosť druhého sobáša je 60%. Tiež po rozvode môže pár očakávať argumenty na zastavenie, ale keď deti sú zapojené manželské argumenty často neprestávajú s rozvodom. Preto sa snaží utiecť od nešťastia alebo argumenty získaním rozvodu často nie sú odpoveďou. Tak ako sa môžu ľudia naučiť žiť a mať šťastné a úspešné manželstvo? Existuje celý rad rôznych teórií a čítaní materiálov. Je ťažké vedieť, kde začať.

Úspešné manželstvo sa nestane. Je to odhodlanie a vytrvalosť. Nasledujúc niekoľko usmernení a niekoľko jednoduchých faktorov na mysli sa táto svadobná medaila môže premeniť na hlbokú a trvalú lásku, ktorá prekračuje výzvy a frustrácie života. Dlhodobé a šťastné manželstvo si vyžaduje záväzok od oboch partnerov. Mnohé faktory spolupracujú na posilnení manželstva a poskytujú párom možnosť študovať životné štúdie. Nasledujúce zohrali dôležitú úlohu úspešnom manželstve a rodine.

Definovanie úspešného manželstva

Mnoho ľudí definuje úspešné manželstvá mnohými rôznymi spôsobmi. Mnohí si myslia manželstvo je úspešný, ak sú dvaja ľudia spolu šťastní, zatiaľ čo iní si môžu myslieť manželstvo je úspešné, ak dvaja ľudia zostanú spolu až do smrti. Preto s cieľom nájsť spoločné faktory úspešného manželstva je dôležité najprv definovať to, čo úspešné manželstvo je. Som

presvedčený, že najdôležitejšou myšlienkou je, že páry nájdu spôsob, ako žiť spolu a aby sa nerozvádzali. Preto definícia úspešného manželstva bude jednoducho že manželstvo je úspešné, ak pár môže nájsť v ich partnerstve dostatočnú kvalitu skôr zostať spolu na zvyšok svojho života, než žiť bez tejto osoby.

Príprava na manželstvo

Príprava alebo vzdelávania na manželstvo poskytuje smer k stabilnému a zdravému manželstvu pre zasnúbené páry tým, že im pomáha posúdiť pripravenosť na manželstvo, hodnotiť kvalitu ich vzťahov, zlepšiť ich vzťahové zručnosti a porozumieť inštitúcii manželstva. Vzdelávanie údržby manželstva sa zameriava na udržiavanie manželstiev zdravých a silnej komunikácie - či už je pár novomanželom alebo je spolu desiatky rokov.

Oddelenie sa od pôvodnej rodiny

Táto úloha vyžaduje, aby sa pár rozdelil psychologicky od každej z ich rodín pôvod. Mali by byť emocionálne väzby a rodinné úlohy, ktoré mnohí ľudia vyrastali posunula sa a vytvorila sa znovu v manželstve. To nie je to isté ako odklon od rodičov, skôr sa stávajú nezávislými a spoliehajú sa na vlastný úsudok rozhodnutia týkajúce sa manželstva a problémy, ktoré môžu vzniknúť. Zameranie sa musí odstrániť z identity páru ako syna alebo dcéry a sústrediť okolo toho, že je manželom a manželkou čo je vašou prvou prioritou. Páry, ktoré nie sú schopné oddeliť sa od svojich rodín pôvodu často majú ťažkosti so svojimi manželstvami ako s rozhodnutiami prijatými v ich manželstve manželstvo sa musí najskôr overiť alebo prerokovať s jedným rodičom.

Budovanie jednoty, intimity a autonómie

Táto druhá úloha sa zvyčajne zhoduje s prvou úlohou oddeliť sa od rodiny pôvod. V tejto úlohe manželia vytvárajú jednotnosť a autonómiu zdieľaním a víziou toho, ako chcú stráviť svoj život a zostávajú oddaní jeden druhému. Z hľadiska vývoja pár pokročil z "ja" fázy v skorých detstve do "my" fázy v manželstve. Z tohto dôvodu rozhodnutia páru odrážajú úvahy čo je pre neho najlepšie, čo je pre ňu najlepšie a čo je najlepšie, v rovnováhe, pre manželstvo.

Mnohé manželské páry si musia uvedomiť, že manželstvo často núti aby sa vzdali niektorých výhod toho, že je jediný, a tých párov, ktorí sa pokúšajú zostať ženatý a jeden v rovnakom čase často nebude mať úspešné manželstvo.

Udržujte súkromie a zároveň sa stáť rodičom

V tejto úlohe sa manželstvo musí meniť s povinnosťami, ktoré dieťa prináša a pokúša sa vyrovnať vzťah medzi manželom a manželkou, ako aj nový vzťah s dieťaťom. Manželský pár má okrem toho aj novú identitu byť priateľmi a sú tiež rodičmi, ale priateľmi a milencami manželstvo potrebuje rovnakú pozornosť a starostlivosť ako rodičia. Manželské páry ktorí s touto etapou nerobia dobre, sú často nešťastní, pretože sa všetko zmenilo deti sa objavili alebo ich osobné potreby neboli nikdy splnené, pretože ich deti vždy prišiel prvý pred manželmi.

Konfrontovať a zvládnuť krízy v živote

Táto úloha je veľmi široká v tom zmysle, že krízy sú často definované každým manželstvom. Každý kríza môže spôsobiť, že manželstvo bude silnejšie, slabšie alebo ho zničí v závislosti od toho situáciu a ako pár reaguje na udalosť. Existujú dva druhy kríz, ktoré a manželstvo prejde, očakávané (ako je odchod do dôchodku, starnutie) a neočakávané (vážne choroby, požiare, náhla smrť rodiča alebo blízkeho priateľa). Tie, páry, ktoré môžu úspešne zvládnuť krízy, sa zblížia a uznávajú pomoc, ktorú každý partner dáva a prijíma jeden druhému. Tie manželstvá, ktoré sú neschopní vyrovnať sa s krízou často stali obeťou obetného obviňovania alebo obviňovania si navzájom môže oslabiť alebo dokonca ukončiť manželstvo. Aby pár mohol zvládnuť a zvládnuť životné krízy, ktoré potrebujú mať pevný základ pre vzájomnú podporu prekonať ťažké časy.

Vytvorte bezpečný prístav, ktorý umožní konflikt

Komunikácia a rokovanie sú dôležitými aspektmi manželstva, ale piatou úlohou je vytvára miesto, kde môžu páry bojovať a mať konflikt. Niektoré časy sú počas manželstvo, kde sa budú konať nehody a úroveň porozumenia každý partner neopustí manželstvo, pretože výsledok musí byť na mieste. Takže prvým krokom k vytvoreniu bezpečnostnej zóny, kde je

silný hnev možno vyjadriť voľne, je jasné, že boj nebude porušovať steny z manželstva. Tým, že majú bezpečné miesto na odvdzušenie a nesúhlas medzi sebou, veľa manželstiev je schopných rásť z týchto poznatkov. Možnosť nesúhlasiť bez toho, aby sme sa báli odplaty, to je táto úloha. Silné manželstvo je jedno sily toho, čo prináša páru dohromady, sú silnejšie ako sily, ktoré ich vytiahnu od seba. S cieľom pomôcť uistiť sa, že manželstvo má väčšiu šancu zostať keď obaja členovia pochopia, že majú dovolené vyjadriť hnev a ublížiť, ale tiež si uvedomte, kedy ubližujú alebo príliš ďaleko.

Vytvoriť a udržiavať hodnotný sexuálny vzťah

Táto úloha sa točí okolo párov, ktoré udržiavajú dôveru a sex po celom svojom manželstve. Je dôležité, aby obaja členovia páru pochopili, čo ten druhý chce a potreby, aby boli spokojní. Táto úloha často trpezlivosť a pochopenie aby obaja partneri prispôsobili potreby a túžby druhej osoby. Sex v a pomáha stimulovať a udržiavať záujem manželského páru. Pôsobí ako aj spôsob komunikácie a porozumenia druhej osobe. Sex pomáha pri udržiavaní kvality i stabilitu vzťahu, dopĺňanie emočných rezerv a posilňovanie manželstva.

Udržujte zmysel pre humor a spoločné záujmy

Táto úloha hľadá manželské páry, aby udržali úzke spojenie vo svojom každodennom živote cez humor a nájdenie vecí, ktoré sa vám páčia na vašom partnerovi. Myšlienka zdieľania smiech alebo zvláštny vtip alebo fráza medzi dvoma ženami pomáha udržať prítlačnosť medzi týmito dvoma živými. Okrem humoru je tiež dôležité pre manželských párov, aby zdieľali niektoré rovnaké záujmy. Zdieľanie spoločných záujmov je tam, kde a manželský pár urobí niečo spoločné. Udržanie spoločných záujmov, ako napríklad rozprávanie, pešia turistika, chuť hudby alebo nespočetné množstvo ďalších, pomáha odvrátiť nudu alebo rutinu kde sa manželstvo otáča okolo jednotlivých aktivít namiesto spoločných.

Zabezpečte navzájom komfort a podporu

Poskytovanie emocionálnej podpory a pohodlia je jedným z hlavných aspektov manželstva. Toto úlohou je, aby každý člen manželstva mohol byť nešťastný alebo vystrašený,

môžu ukázať svoju zraniteľnú stranu a vedieť, že sa o to postarajú a budú im rozumieť. Pochopenie jazyka tela je dôležité vedieť, čo druhá osoba potrebuje na moment. Všetci v manželstve dostanú niečo od svojho partnera a túto úlohu, keď úspešné výsledky v pároch, ktorí vedia, kedy a ako poskytnúť podporu svojmu partnerovi.

Majte na pamäti, prečo a ako ste sa pôvodne zamilovali

Poslednou úlohou je mať takmer dvojité videnie manželstva. Toto je kde pár si dokáže spomenúť, prečo a ako sa zamilovali, pričom sa sústredili na prítomnosť a vedomie, že sa nemôžu vrátiť v čase. Je to podobné odražanie späť na dobré časy alebo zlé v manželstve a pomocou týchto myšlienok pomôcť so súčasnou situáciou. Samozrejme, manželstvo nemôže žiť na spomienkach na samotné sprisahanie a fantázie. Ale ak ich spoločný život má spolu s idealizáciami minulosti skutočné oslavy, pár je lepšie schopný prijať v súčasnosti. Sú schopní odpustiť partnerovi, že neposkytol všetko, čo mu bolo zasľúbené tým, že si uvedomil, čo dostal, a dúfal, že sa mu bude naplniť.

Preukázať vďačnosť.

Príliš veľa ľudí sa v manželstve tak pohodlne, že začnú brať svojho partnera a život, ktorý si postavili spolu za samozrejmosť. Je dôležité zachovať si vedomie, že druhá osoba je darom Boha. Viac ako vyslovovať slová, mali by ste žiť vaše manželstvo plné vďaky vždy. Ocenenie partnera, jeho lásky v rodine pomôže udržať si perspektívu, zostať verný a neustále pracovať na zlepšení manželského života.

Vernosť v sexualite

Vernosť v sexualite v manželstve zahŕňa viac ako len naše telo. Zahŕňa aj naše oči, myseľ, srdce a dušu. Keď venujeme našu myseľ sexuálnym fantáziám o inej osobe, obetujeme sexuálnu vernosť nášmu partnerovi. Keď ponúkžeme chvíle emocionálnej intimity inej, obetujeme sexuálnu vernosť nášmu partnerovi. Je potrebné strážiť svoju sexualitu denne a venovať ju úplne partnerovi. Sexuálna vernosť vyžaduje sebadisciplínu a uvedomenie si

dôsledkov. Treba odmietat' dať čokoľvek pred tvoje oči, telo alebo srdce, ktoré by ohrozili vašu vernosť.

Pokora, Trpezlivosť, Odpustenie

Základným stavebným kameňom zdravého manželstva je schopnosť priznať, že nie ste dokonalí, že budete robiť chyby a že budete potrebovať odpustenie. Držanie postoja nadradenosti nad vašim partnerom prinesie odpor a zabráni tomu, aby sa váš vzťah posunul dopredu. Pretože nikto nie je dokonalý, trpezlivosť a odpustenie bude vždy vyžadované v manželskom vzťahu. Úspešní partneri sa naučia preukázať nepretržitú trpezlivosť a odpustenie partnerovi. Pokorne priznajú svoje vlastné chyby a neočakávajú od svojich partnerov dokonalosť. A nemajú sa snažiť robiť potupy alebo pomstiť, keď sa vyskytnú chyby. Ak držíte minulosť zraneného od svojho partnera, odpustite mu. Vytvorí vám vaše srdce a vzťah.

Čas

Vzťahy nefungujú bez časovej investície. Nikdy, nikdy to nebude. Každý úspešný vzťah vyžaduje spoločný úmyselný a kvalitný čas. Kvalitný čas sa zriedkavo stáva, keď kvantitatívny čas chýba. Vzťah s manželom by mal byť najintímnejší a najhlbší vzťah, ktorý máte. Preto to bude vyžadovať viac času ako akýkoľvek iný vzťah. Pokiaľ je to možné, treba si nájsť čas pre svojho partnera.

Byť nezávislý

Nezávislosť bola v manželstve hodnotená ako mimoriadne dôležitá. Aby sme boli šťastní vo vzťahu, musíme byť najprv šťastní. To je v skutočnosti kľúčom k úspešnému manželstvu. S ohľadom na to musia manželky a manželia naďalej vyberať čas pre seba, vychutnať si svoje osobné záľuby a vo všeobecnosti stráviť určitý čas. Nielenže neprítomnosť spôsobuje, že srdce rastie, ale v čase, keď strávime sám, sa môžeme opäť spojiť s našou duchovnou stránkou, znovu nastoliť náš pocit seba samého a overiť si postupnosť našich osobných preferencií, cieľov a úspechov. Závislosť na druhej strane oslabuje naše rozhodnutie a schopnosť posunúť sa dopredu ako slobodný mysliteľ. Keď budeme udržiavať náš nezávislý

zmysel pre seba, vždy budeme mať čo hovoriť a my sme navždy silnejší, zdravší a atraktívnejší pre našich partnerov.

Nekontrolujete partnera

Manželia často prichádzajú na miesto, kde sa začínajú strácať, podnecujú k žiarlivosti alebo pocitu nedostatočnosti, alebo zabúdajú, že sú od seba oddelení od svojich partnerov a môžu sa pokúsiť kontrolovať svojich partnerov. Komunikácia, nezávislý čas a zdravé odpustky udrží každý pár na správnej ceste. Ak máte pocit, že kontrolujete alebo ste kontrolovaný, získajte na ňom nejaký príklad alebo si dohodnite stretnutie s rodinným poradcom.

Zaver

Každá z týchto úloh sa využíva a často sa dosahuje v úspešnom dlhodobom horizonte manželstva. Manželstvo je náročné úsilie, ktoré vyžaduje náročnú prácu, odhodlanie a disciplínu. Avšak, ako ukázala táto práca, má tiež potenciál byť veľmi obohacujúca a uspokojujúca. Manželia, ktorí sa snažia začleniť pozitívnosť, empatiu, odhodlanie, prijatie a vzájomnú lásku a rešpekt vo svojom vzťahu, majú väčšiu pravdepodobnosť splnenia manželstva. Manželia a manželky tiež profitujú, keď pochopia povahu konfliktu a vedia, ako ju úspešne zvládnuť. Napokon, keď ľudia založia svoje manželstvá na priateľstve, premyslenosti, zábave a tradíciách, zvyčajne nájdu radosť a šťastie vo svojom vzťahu. Vytvorenie silného a uspokojujúceho manželstva je možné a určite stojí za to úsilie.

Kristína Šmogrovičová

Na stabilitu manželstva a rodiny pôsobia rôzne faktory, ktoré sú vzájomne úzko prepojené. Tieto faktory môžeme deliť podľa rôznych kritérií, či už externé, medzi ktoré môžeme zaradiť kultúrne a spoločenské faktory, politické, legislatívne a sociálno-ekonomické faktory, alebo vnútorné faktory, akými sú výchova, vzdelávanie, rodinné prostredie, psychológia či komunikačné zručnosti človeka.

Mnohé z faktorov majú svoj presah a môžeme ich deliť medzi viaceré skupiny, či už sa jedná o rôzne nové javy, ktoré sú súčasťou spoločenských zmien, ale majú vplyv aj na psychiku konkrétneho človeka.

Kultúra a hodnoty v spoločnosti

Podľa rôznych definícií, kultúrne prostredie tvoria inštitúcie a javy, ktoré ovplyvňujú základné hodnoty spoločnosti, postoje, záľuby a správanie sa. Aj nastavenie človeka a jeho trávenie času v prostredí sa viaže na hodnoty, presvedčenie a to, čím sa človek realizuje.

V porovnaní s minulosťou sa oveľa častejšie hovorí o kríze rodiny. Rodina akoby strácala svoje miesto a opodstatnenie v spoločnosti. Nielenže stúpa počet rozvodov a slobodných matiek ale rastie aj počet párov, ktoré sa nezosobášili.

Ak v spoločnosti existujú názory, že manželstvo je iba papier, tak akákoľvek stabilita vlastne nie je oceňovaná či vyhľadávaná. Dnes máme na Slovensku 50% rozvodovosť a každé tretie dieťa sa narodí mimo manželstva. Dominkánsky páter Konštantín Adam, sudca Rímskej rotty, čiže tribunálu, ktorý rozhoduje najmä v manželských kauzách, v minuloročnej prednáške *Veni Sancte* na našej škole uviedol, že za jeden z najväčších problémov dnešných manželstiev považuje rozširovanie takzvanej „rozvodovej mentality.“

Človek ak vstupuje do manželstva s tým, že vlastne ani nemá nejaké očakávania ohľadom vernosti či zotrvania v jednom zväzku. Rozvod sa pri takejto mentalite chápe iba ako možnosť realizovať “právo na lásku” podľa momentálnej potreby a okolností. Aj toto prispieva k strachu a obavám, či je človek schopný vytrvať vo vernosti, či je vôbec normálne túžiť žiť vo vernosti voči manželovi či manželke. Vstup do manželského zväzku okrem lásky bývajú

sprevádzané rôznymi motiváciami a okolnosťami, ako napríklad tehotenstvo ženy, alebo v niektorých prípadoch aj hmotné a peňažné dôvody.

Na to, aby sa manželstvo a vlastne celá rodina rozpadla, stačí jeden, zasahuje však všetkých členov rodiny. Deti, ktoré sú týmto zasiahnuté, mnohokrát pristupujú k manželstvám rovnakým spôsobom, a tak sa rozvodová mentalita rozširuje z generácie na generáciu o stále viac prípadov. Vplyv na hodnoty spoločnosti a vnímanie manželstva má vo veľkej miere aj náboženské zázemie ľudí. Samozrejme, príslušnosť k istej viere či náboženstvu nezaručuje, že sa v rodinách žije podľa kresťanských hodnôt a zásad.

V posledných rokoch nastalo mnoho zmien v spoločnosti, mladí často predlžujú svoje štúdium, vzhľadom na finančnú situáciu či nestabilitu odsúvajú aj zakladanie rodín. Odkladanie vstupu do manželstva má aj súvis s rastúcim záujmom o vyššiu kvalitu životného štandardu. Vek prvorodičiek, ale celkovo oboch rodičov sa oproti minulosti výrazne zvýšil. Na druhej strane, keď ľudia vstupujú do vzťahov a zakladajú rodiny v zrelšom veku, môže to mať paradoxne pozitívny vplyv na stabilitu manželstva.

Média v istej miere odrážajú kultúru a myslenie spoločnosti, často nastavujú trendy a v niektorých prípadoch aj posúvajú hranice vnímania prípustnosti aj v správaní, či už sa jedná o manželskú vernosť, promiskuitu alebo vyzdvihovanie iných foriem partnerských zväzkov. Prepojenie komerčného a marketingového sveta, ale aj mocenského či politického sa tiež podpisuje na mediálnom obsahu. Média to dnešným rodičom tiež neľahčujú, ba práve naopak, v mnohom predstavujú pre deti priam hrozbu. Sú to však rodičia, ktorí majú vplyv na prístup detí k médiám, na výchovu a spôsob ako sa s mediálnym obsahom konfrontovať.

Hoci v mnohých prípadoch hodnoty prezentované v médiách ovplyvňujú vnímanie hodnôt, ako už bolo spomínané vyššie, prístup k technológiám môže mať aj pozitívny vplyv na rodinný život, viac ho podporujú ako nič. Spoločné pozeranie filmov, hranie hier, širšie možnosti zábavy a vzdelávania na mieru v rodinách, ale aj komunikácia na diaľku udržiavajú rodiny viac v kontakte než by ich vzdäľovali.

Politické, legislatívne a sociálno-ekonomické faktory

Hodnoty a celkové nastavenie priorít v spoločnosti odzrkadľuje aj politické a právne, resp. legislatívne prostredie. Prejavy politického a legislatívneho prostredia a jeho vplyv na

rodinu vidíme vo forme zákonov, predpisov a nariadení vládnych orgánov. Zákony by mali byť nastavené tak, aby zvýrazňovali význam stabilného prostredia rodiny tvorenej otcom a matkou a posilňovali ochranu záujmu detí a nespôsobovali skôr prekážky a bremená pre rodiny.

V základných zásadách Zákona o rodine v Slovenskej republike je manželstvo vyzdvihnuté ako jedinečný zväzok muža a ženy, čím vylučuje prípadné spojenia osôb rovnakého pohlavia, resp. iné zväzky, ako napr. registrované partnerstvá, ktoré náš rodinnoprávny kódex vôbec neuvádza. Okrem národnej legislatívy je dôležitý aj systém medzinárodných dohôd a nariadení. Právna úprava niektorých členských štátov EÚ uznáva ako právny inštitút manželstva aj tzv. registrované partnerstvá či zväzky medzi osobami rovnakého pohlavia (napr. Belgicko, Dánsko, Francúzsko, Holandsko, Portugalsko, Španielsko, Švédsko atď.), ale v EÚ nie je prijatý doposiaľ žiaden záväzný právny akt ukladajúci členským štátom povinnosť prijať zákon o zväzkoch (manželstvách, registrovaných partnerstvách) medzi osobami rovnakého pohlavia.

Podľa legislatívy v SR môžu byť subjektmi manželstva len osoby so spôsobilosťou na uzavretie manželstva. Cieľom je zabrániť tomu, aby do manželstva vstupovali osoby bez osobných predpokladov potrebných na uzatvorenie manželstva (napr. nedostatok veku alebo rozumovej vyspelosti), alebo vzniku manželstiev, pri ktorých vhodnosť na ich uzavretie nie je daná z biologických a morálnych dôvodov, ako je napríklad manželstvo medzi príbuznými.

Okrem toho má vplyv na stabilitu rodiny aj podpora rodín zo strany štátu. Na jednej strane, štát by nemal zasahovať do vnútorného života rodín a preto ani tieto nástroje na podporu by nemali ohrozovať samotné rodiny. Naopak má ju skôr v prípade nutnej potreby podporovať a pomáhať jej, aj v podobe sociálnych či ekonomických nástrojov, akými sú rôzne rodičovské príspevky, daňové úľavy a podobne. Na druhej strane, tam kde zlyhá štát, mnohokrát vykrývajú pomoc rodinám rôzne skupiny a organizácie či jednotlivci.

Zamestnanie má v ľudskom živote nezastupiteľné miesto. Je veľmi dôležitým predpokladom pre dôstojný život a okrem toho prináša finančné prostriedky. Je to rodinný príjem, ktoré majú vplyv na životný štandard, zabezpečovanie základných každodenných potrieb, ako je strava, bývanie, vzdelávanie, ale aj voľnočasové aktivity

Mnohých ľudí však ničí systém, postavený na tlaku a potrebe neustále vyššej efektivity a produktivity, či naháňanie sa za peniazmi na splácanie hypoték. Na druhej strane, cestovanie

za prácou, práca na zmeny, či sezónna práca majú za následok dlhodobé odlúčenie manželov, ktoré má tiež výrazný vplyv na stabilitu (teda v tomto prípade skôr labilitu) manželstva.

Rodina, výchova a trávenie času

Jedným z najdôležitejších faktorov, ktoré ovplyvňujú ľudí vstupujúcich do manželstva a celkovo stabilitu manželstva a rodiny, je celkové prostredie, v ktorom človek vyrástol a kde bol vychovávaný. Aj podľa učenia Cirkvi, prvotnými vychovávateľmi detí sú rodičia. Rodina je miesto, kde človek dostáva prvé poznatky a hodnoty, tu by sa mal človek učiť čo je milovať a byť milovaný a čo konkrétne znamená byť osobou.

Vzory v rodine, akými sú rodičia, súrodenci či širší okruh príbuzných, majú výrazný vplyv na formovanie názorov a hodnôt, vzorov vedomého a podvedomého správania a celkového postoja k životu. Človek od svojich rodičov a príbuzných podvedome preberá spôsoby a modely správania. Samotný vzťah k rodičom a príbuzným má vplyv na chápanie a preberanie vzťahov, s ktorými vstupuje človek neskôr do manželstva, na základe ktorých má isté očakávania aj pri zakladaní či každodennom živí v rodine.

Svoj vplyv má aj to, či človek vyrastal vo funkčnej rodine, či bola rodina, z ktorej pochádza ovplyvnená rozvodom, či bol vychovávaný slobodnou matkou, v detskom domove alebo u adoptívnych rodičov, a podobne. Dôležité sú aj dôvody vyrastania len s jedným rodičom, či už kvôli úmrtiu jedného z rodičov, či kvôli nevere či iným dôvodom. Ak došlo k rozvodu, dôležitá je otázka postojov a vzťahov detí k nevlastným rodičom, na koho je naviazané. Ak je aj rodina spolu, ale dochádza k častým konfliktom a sporom, dôležité je aj to, či nie sú medzi rodičmi tak veľké rozpory, že môžu u dieťaťa negatívne ovplyvniť formovanie názorov na rodinný život. Svoj podiel majú aj špecifiká ako vek dieťaťa v čase prvých vážnych rozporov u rodičov, do akej miery bolo dieťa prítomné a zaangažované pri konfliktoch svojich rodičov, trvácnosť týchto nezhôd, prejavy a aj motívy týchto nezhôd.

Dôležitým faktorom v rodinách je aj spoločné trávenie času, resp. voľného času. Ten má vplyv aj na kvalitu a stabilitu vzťahov v rámci týchto rodín. Okrem celkovej atmosféry, tu môžu zohrávať svoju úlohu aj veci ako zdieľanie citlivých tém detí s rodičmi, vzájomnej dôvery a postojov.

Aj štát sa podieľa na výchove a vzdelávaní. Vzdelávanie na školách, nastavovanie školských osnov a požiadaviek na žiakov, má z dlhodobého hľadiska tiež vplyv na vnímanie manželstva a stability zväzkov. Pred pár rokmi bola na Slovensku diskusia ohľadom nového

šlabikára, v ktorom sa nachádzal text o chlapovi, ktorý žil sám s mamou, pričom jeho mama si plánovala vziať druhého manžela – konkrétne ich suseda. Tento text bol medzičasom predmetom rôznych diskusií o vhodnosti textu či podsúvania javov, ktoré pri ešte nekritickom prijímaní informácií u detí nemusia mať vhodný vplyv na tvorbu medziľudských vzťahov, sociálno-emocionálnu oblasť resp. samotné hodnoty a tradície viažuce sa k rodine.

Ďalším špecifikom výchovy a vzdelávania je aj to, akým spôsobom sú mladí pripravovaní na svoje manželské povolanie. Do škôl sa zavádzajú predmety ako sexuálna výchova. Rodičia mnohokrát nemajú vplyv na rozhodnutia, či a akým spôsobom sa má sexuálna výchova dieťaťu sprostredkovať. To, čo jednému pomôže, môže iného traumatizovať a niektoré informácie nemusia byť v kolektíve prijímané prirodzeným spôsobom. Na druhej strane, existujú námietky, že v niektorých rodinách sa o mnohých veciach nehovorí, respektíve by mohlo dochádzať k nejasnostiam už pri základných pojmoch. Problémom môže byť aj takzvaná „skorá sexualizácia“, ktorá spočíva vo zvyšovaní sexuálneho povedomia, alebo v oboznamovaní sa s rôznymi technikami vo forme scénok či praktických cvičení bez uvádzania a výchovy k hodnotám, k láske, k životu, či rodine.

Psychologické faktory

Podľa štatistík sú najčastejším dôvodom rozvodovosti nezhody a rozpory. Pokiaľ sa manželia dohodnú, že ich vzťah chcú ukončiť, najčastejším odôvodnením je nezhoda pováh a vážne rozpory v pohľade na svet, v správaní a konaní, v životnom štýle v prioritách.

Ďalším často uvádzaným dôvodom je nevera či mimomanželský vzťah partnera. Rozvod môže byť dôsledkom nevyhnutnej potreby niečo sebe samému dokázať v krízovom období stredného veku či dôsledkom morálnej povolnosti v čase podnikových integračných zábavných podujatí. V dnešnej dobe by sa mohlo zdať, že sa do popredia dostáva aj individualistický spôsob myslenia. Solidarita a láska sú základným predpokladom na fungovanie medziľudských vzťahov, a o to viac manželstiev.

K mnohým rozpadom manželstiev dochádza na základe rôznych kríz, ktoré sa odvíjajú od obdobia dieťaťa či detí v rodine. K rozvodom dochádza často v čase, keď odchádzajú deti z domu a začínajú samostatný život. Keď sú deti, je veľa povinností, človek teda v návale povinnosti nemá čas venovať sa aj staraniu sa o vzťah. Avšak vzťah, ktorý je zameraný iba na deti, ich vzdelanie a krúžky a na platenie šekov nemá veľkú perspektívu. Keď deti odídu,

prichádza akási prázdnota vo vzťahu, manželov zrazu nič nespája. Narastá počet rozpadajúcich sa manželstiev po dvadsiatich a viac rokoch spoločného života.

Žiaľ, pod mnohé rozpady rodín a manželstiev sa podpisujú aj javy akými sú násilie, týranie. či už, fyzické, emocionálne, psychické, sexuálne či finančné. Tu sa okrem manželského vzťahu jedná o vzťah medzi agresorom a obeťou. Obeť sa mnohokrát považuje za vinného, kvôli ktorému vzťah nefunguje. Mnohokrát je tu potreba pomoc odborníka vo forme špeciálneho poradenstva, psychologickaj a psychoterapeutickej pomoci, či dokonca ochranných programov pre týrané či zneužívané obeť vo vzťahu.

Ďalším častým dôvodom, kvôli ktorému dochádza k rozpadu rodín a manželstiev je alkoholizmus, gambling a rôzne iné závislosti. Jednou z najnovších je závislosť od internetu. Čas strávený na internete môže byť prospešný, ako bolo už spomínané v časti o kultúre a médiách, ale nekontrolované používanie internetu môže narušiť medzil'udské vzťahy, celkový životný rytmus a dokonca môže viesť k zdravotným problémom. Závislosť od internetu môže mať rôzne podoby, či už sa jedná o sledovanie erotických a pornografických stránok, chorobné hranie hier či on-line stávkovanie, alebo nahrádzanie vzťahov v skutočnom živote za zidealizované virtuálne.

Keď sa jeden z partnerov utiahne do svojho "virtuálneho sveta" a stráca záujem o realitu života. Závislosť však často funguje ako druhotný jav, často býva len dôsledkom iného problému, napr. depresie alebo nejakej životnej krízy.

Komunikácia

Akokoľvek prekvapivo to môže znieť, za jeden z najdôležitejších a pritom možno aj najviac zanedbávaných faktorov považujem medzil'udské a predovšetkým komunikačné zručnosti. Mnohé problémy manželských párov vznikajú v dôsledku dlhodobého vzd'aloovania sa, nedostatku komunikácie, ale aj na základe konfliktov, ktoré časom prerastú do vzájomných bojov, nevery.

Toto vzd'aloovanie sa, či nedostatok komunikácie však nemusí byť v dôsledku fyzickej vzdialenosti. Mnohí ľudia môžu byť dennodenne spolu, ale napriek tomu nevedia ako riešiť konflikty, ako fungovať vo vzťahu, ako komunikovať. Respektíve ani nevedia, že vlastne niečo riešiť treba. Mnohokrát nerozumejú tomu, čo sa medzi nimi deje.

Existujú rôzne modelové cvičenia na komunikáciu, ktoré dokazujú, že kým na jednej strane má osoba pocit, že je všetko v poriadku a komunikuje adekvátne, dostatočne a vhodne, tá druhá strana má pocit, že je zanedbávaná. Problémom je vyjadrovanie vlastných pocitov, ale aj počúvanie a pochopenie pre pocity partnera. Mnohokrát je to teda o vyjasňovaní si toho, čo treba zmeniť, čo zlepšiť, akým spôsobom spolu fungovať. Pri vzájomnej komunikácii partnerov je dôležitá intimita, vzájomná blízkosť, ktorej kvalita sa odráža po emočnej, ale aj fyzickej stránke.

Záver

Ako bolo prezentované vyššie, na stabilitu vplývajú rôzne faktory, ktoré môžeme deliť do rôznych skupín. Na stabilitu manželstva a rodiny vplývajú rôzne faktory. Mnohé z nich sa na prvý pohľad nemusia ihneď či priamo prejavovať. Každý človek a každý manželský zväzok je vo svojom spôsobe jedinečný, a preto sa aj tieto faktory prejavujú na rôznych ľuďoch v rozličnej miere.

Peter Štipák

Šach (mat?)

Karikaturista Michael Leunig zobrazil na jednej zo svojich kresieb, človeka sediaceho na ošumelej stoličke pri otvorenom okne, za ktorým sa ukazuje nočná obloha plná hviezd. Pán v strednom veku pritom zamyslene, žmoliac si bradu, pozerá na rozloženú partičku šachu. Opačný koniec šachovnice je zasunutý v otvorenom okne. Rozložené biele figúrky hráča ukazujú, že hra je v plnom prúde. Nezvyčajné je, že namiesto figúrok druhého hráča sú na šachovnici hviezdy z nočnej oblohy za oknom. Muž hral šach, ako symbol jeho života, a spoluhráčom pritom bolo samo nebo.

Šach je hra, ktorá má jasné pravidlá a každý, kto ju chce začať hrať, musí poznať aspoň základné z nich. Nie je tam potrebný žiadny rozhodca, pretože nemôžu vzniknúť nejasné situácie. Každý typ figúrky má vždy rovnaký počet a rozmiestnenie, majú vymedzený smer a priestor pohybu, políčka sú všetky rovnaké, štvorcové, buď čierne alebo biele a ich počet i rozloženie sú vždy rovnaké.

Život však nie je „bielo-čierny“. Rád pritom zvolám: „Bohu vďaka za to!“, avšak niekedy by som sa potešil, keby v živote boli také jasné pravidlá, jasné možnosti, biele a čierne políčka ako je tomu pri hraní šachu. Súvisí to aj so životom ľudí okolo mňa, lebo na mnohých pozerám práve cez takúto optiku „bielej“ alebo „čiernej“.

Vzťahy, ktoré naplňajú život a dávajú mu zmysel, sú takou pestrou a širokou škálou, že nie je možné ich rozdeliť len na dva typy, čiže tie správne a tie nesprávne, podľa farieb šachovnice. Dokonca ani stupne šedej, medzi bielou a čiernou nie sú dost'. Pre obrazné vystihnutie pestrej palety príbehov a ľudských ciest by bolo snád' dost' až celé farebné spektrum, na ktoré sa rozkladá svetelný lúč.

Prečo vlastne doteraz opisujem hranie šachu a farby? Ako sa to týka pastorácie rozvedených, či znovu zosobášených ľudí?

Mojim priáním je, mať vždy postoj pokory voči farebnosti ľudských príbehov, čo sa obzvlášť týka ľudí, ktorí žijú v pokrivených vzťahoch. Nechcem pozerat' „čierno-bielo“, ako nanešťastie vyzerá postoj Cirkvi k rozvedeným, či znovu zosobášeným. Pre nich i pre ľudí z ich okolia je postoj Cirkvi práve takýto „bielo-čierny“ s tým, že oni spadajú do kategórie

„čierny“ a nič viac sa s tým nedá robiť. Smutné je, že povedomie o rozvedených poväčšine naozaj aj také je. Aký je však postoj múdreho človeka, ktorému leží na srdci pastoračná starostlivosť o ľudské duše? Ako realizovať katolíckosť Kristovej Cirkvi? Uvažovať a hľadať odpovede chcem v týchto pár odsekoch.

Štvrtok je deň, kedy pravidelne chodíme do Národného ústavu srdcových a cievnych chorôb v Bratislave, na Kramároch, prinášať Eucharistiu pacientom. Práve ostatný raz som prišiel na izbu s dvoma lôžkami, kde bola jedna pani, okolo päťdesiatky. Druhé lôžko bolo prázdne. Rozpačité pohľady pacientov a reči o tom, že ešte „nie sú na lopate“, v tejto izbe vystriedala akási radosť z toho, že som prišiel a priniesol Eucharistiu. Na otázku, či chce pani prijať sviatosť zmierenia alebo sväté prijímanie, som však dostal namiesto odpovede, mlčanie. Bolo to ale ticho veľavravné. Po chvíli mi žena na lôžku povedala, že žije už 37 rokov s mužom, ktorý je zosobášený v kostole s inou ženou. Navyše, ona sama je príčina toho, že muž tú prvú ženu opustil a odišiel k nej. Hovorila mi, že ide už na deviatu operáciu a že to všetko je Boží trest za to, že jednak v takom vzťahu žije a aj za to, že pôvodný vzťah rozbila. So svojim partnerom chodí na svätú omšu (do jezuitského kostola v Bratislave) každú nedeľu, prikázaný sviatok, možno niekedy aj v bežný deň. Hovorila aj o tom, že v inej nemocnici, pod klauzulou „v ohrození života“, prijala sviatosť zmierenia a Eucharistiu, po ktorých tak veľmi túžila, ale neprinieslo jej to žiadnu úľavu z ťažoby, ktorú vo vnútri stále cíti. Nieže by preto po prijatí sviatostí netúžila, práve naopak, avšak si uvedomila, že ťažoba, ktorú prežíva má iný dôvod než len „nemožnosť“ sviatostného života. Nakoniec sa ma spýtala, či má ísť za tou pravou manželkou svojho muža a či ju má odprosiť za to, čo urobila...

Situácia, ktorú som opísal, nie je raritná, ale naopak, takých príbehov a pozraňovaných vzťahov stretnem najmä pri tejto službe v nemocnici, celkom dost. Uviedol som ho preto, aby som na ňom ukázal niektoré fenomény, o ktorých chcem ďalej hovoriť.

Hriech plodí ďalší hriech a viacnásobne to platí v prípadoch ľudí, ktorí chtiac alebo nechtiac, hriechom poznačili vzťahy, alebo sú poznačení hriechom, vo vzťahoch ku svojim najbližším. A vidno to i v uvedenom prípade. Zdravotné problémy a aj bezdetnosť si žena interpretuje ako Boží trest za vzťah, v ktorom žije a najmä ako trest za rozbitie pôvodného mužovho vzťahu. Čiže deformuje to jej obraz o Bohu, ktorý ju „trestá“, kvôli hriechu. Deformuje to aj obraz o nej samej, keďže sa vníma ako „hodná trestu“, či odsúdenia a ako nehodná Božej lásky. Vzťah k druhým je tiež narušený, keďže vníma potrebu ospravedlniť sa tým, ktorým ublížila, no zároveň cíti strach s odmietnutia. Krížom pre takých ľudí teda nie je

len samotný hriech, ale i následne pokrivený obraz o Bohu, sebe i vzťahov ku druhým. Pozitívne však je, že to všetko si táto žena uvedomovala a verím, že príde čas, keď sa odhodlá na zmeny a rozhodnutia, ktoré jej prinesú pokoj a zmierenie s Bohom, s blíznymi i so sebou samou.

Hľadanie príčin vedúcich ku nestabilite a rozpadu manželstiev, je najlepšie začať štúdiami, ktoré sa touto tematikou zaoberajú odborne a vedecky. Vychádzajú z mnohých prípadov, ktoré nie je schopný jeden človek svojou skúsenosťou obsiahnuť. Ukazujú na fundamentálne i marginálne prvky vstupujúce do procesu vývoja vzťahu manželov, či rodiny, s ktorými sa musia ľudia so svojimi potrebami a charaktermi vysporiadať, a teda analyzujú, ktoré z nich najčastejšie spôsobujú nefunkčnosť a rozpad manželského vzťahu. Dá sa snáď uvažovať aj o miernych odchýlkach v prípadoch manželstiev ľudí neveriacich, veriacich a praktizujúcich. Nestálosť i nezrelosť osobností vstupujúcich do manželstva, socioekonomické faktory, väčšinový životný štýl s dôrazom na prácu a hmotné zabezpečenia na úkor rozvíjaná medziľudských vzťahov potrebujúcich hlavne spoločný čas, slabá príprava k prijatiu sviatosti manželstva, vonkajší vplyv širšej rodiny, nejasné chápanie fenoménu a rozsahu sviatosti, inakosť ženského a mužského vnímania sveta, či nečakané iné okolnosti, vplývajú na atmosféru vzťahu partnerov. Dostupné štúdie tieto faktory rozpracovávajú a poskytujú hlbší vhľad do vymenovaných i opomenutých okolností, s ktorými sa partneri musia spoločne, či individuálne vysporiadať. Téma je komplikovaná a keď chcem byť poctivý, odporúčam naozaj odborné štúdie, ktoré sa fenoménu rozvodovosti venujú komplexne. Ja sa preto v tejto reflexii zameriam len na jeden z týchto vplyvov, ktorý sa mne zdá kľúčový. Vstupuje tu teda moja subjektívna skúsenosť i svetonázor, preto to nemusí objektívne zodpovedať realite. Avšak to, o čom chcem uvažovať vidím z mojej doterajšej životnej skúsenosti ako naozaj dôležité.

Som rehoľník, františkán a nikdy som vážne nestál pred rozhodnutím o manželskom živote s konkrétnou ženou. Svoje životné povolanie som rozlišoval niekoľko rokov, dokonca som na nejaký čas aj z rehole celkom odišiel. Hlavná otázka pri tomto hľadaní, či rozlišovaní bola: „Ako môžem najlepšie slúžiť Bohu?“ Alebo inak: „Aké povolanie dal Boh do môjho srdca, už keď ma stvoril a stvoril ma práve takého aký som, s tými darmi i nedarmi, ktoré mám, alebo nemám?“ Čiže nehľadal som povolanie ako niečo, čo je mimo mňa, akúsi neuchopiteľnú „Božiu vôľu“, do ktorej sa musím trafiť, ale ako moje rozhodnutie akou cestou budem kráčať vzhľadom na to, kým som, čím chcem byť a teda k čomu ma koniec koncov Boh povolal. Bolo to teda v zásade „rozhodnutie“, avšak i tomu samozrejme predchádzala pozitívna emócia, či sympatia ku sv. Františkovi a životu františkánov, ako som ho mohol vtedy poznať.

Opísaná skúsenosť, aj keď samozrejme, „ešte som vôbec nepreskočil“, mi ukazuje kľúč, ktorý mi pri mnohých mladých ľuďoch, rozhodnutých pre manželstvo, chýba. A predsa, je to pre povolanie do manželstva, z môjho pohľadu, to podstatné: rozlíšiť, že táto konkrétna žena je mojou cestou k Bohu, preto bola stvorená a aj opačne, že ja som pre túto ženu jej cestou k Bohu a preto som bol stvorený. Musí tomu predchádzať láska, sympatie, správny pomer zhody i rozličnosti, no predsa si myslím, že to dôležité je „rozhodnutie“, respektíve rozlíšenie a „prijatie“, že toto je moja cesta k Bohu, toto je spôsob ako môžem najlepšie Bohu slúžiť – pre túto konkrétnu ženu, pre túto konkrétnu rodinu a tak byť tým, kým sa mám stať.

Nechcem túto otázku lacno spiritualizovať, ale chcem hovoriť o postoji fungujúcom pri rehoľnom povolaní, ktorý mi pomáha vytrvať. Keby františkánske povolanie, či vytrvanie vo františkánskej reholi, stálo na sympatii, či akejkol'vek bázni pred bratmi františkánmi, či rozhodnutí odhodlane a horlivo „slúžiť Bohu, Cirkvi a ľuďom“, tak to príliš dlho nevydrží. Avšak rozhodnutie, že život v bratstve v snahe žiť čo najlepšie františkánsku spiritualitu a že to je „moja cesta k Bohu“, je spôsob ako prekonať všetko pohoršenie, rozčarovanie, smútok, samotu a všetky tie veci, s ktorými sa postupne mladý brat plný ideálov a horlivosti, musí vyrovnáť a zmieriť a uvidieť, že napriek všetkým nánosom v strede toho bratstva stále stojí živý sv. František z Assisi ako otec tohto bratstva.

Človek ako cesta k Bohu, o ktorej som vyššie hovoril, ako spôsob rozhodnutia sa pre manželský život, mi pripomína spis františkána sv. Bonaventúru „Putovanie mysle do Boha“, čiže *Itinerarium mentis in Deum*. Na tomto základe sa pokúsím demonštrovať aj „cestu“ nielen k Bohu, ale „do Boha“, ktorou sú si manželia navzájom aj napriek tomu, že o tom mnohí nevedia alebo nechcú byť.

Spis je rozdelený na osem častí. Tvorí ho prológ a sedem kapitol, čiže sedem stupňov opisujúcich výstup pútnika „do Boha“. Zaujímavé je, že Bonaventúra ešte ako pedagóg na parížskej univerzite, vytvoril pôvodný náčrt spisu, v ktorom bolo krokov len šesť. Zmenou v jeho živote bolo zvolenie za generálneho ministra rádu, kedy musel prijať ťažké bremeno komplikovanej situácie, v ktorej sa rád nachádzal. Bratia boli rozhádzaní, nejednotní, hrozilo rozpustenie bratstva, a napätia neboli len vnútorné, ale i mnohí neprajníci zvonka pomáhali situáciu ešte skomplikovať. Krátko na to, Bonaventúra odchádza na vrch La Verna do pustovní k bratom, ktorí ešte zažili sv. Františka. Neprichádza tam však len pracovne, ale hľadá pokoj, ktorý mu v jeho novej službe asi najviac chýba. Okrem toho, na tomto vrchu bol stigmatizovaný v závere svojho života sv. František, čo nie je v príbehu vzniku spisu, zanedbateľná súvislosť.

V jeho texte nachádzame krátku správu o tom, že Bonaventúra vo svojom rozpoložení, s ktorým tam prišiel, zažil nejakú mystickú skúsenosť. Na jej základe pôvodný koncept spisu so šiestimi kapitolami upravuje a hlavne pridáva záverečnú, teda siedmu kapitolu.

Jednotlivé kroky, o ktorých píše Bonaventúra, postupne skúsím interpretovať ako „cestu k Bohu“ pre manželov, no kľúčový je až záverečný moment cesty. Prvé dva kroky pútnika sú o nazeraní obrazu Boha v stvorení, čiže toho, čo je mimo človeka. To môže byť aj prvá fáza vzťahu a pohľadu na partnera, či partnerku, teda cez optiku krásy a úžasu, po ktorej nasleduje uvedomenie si krásy samého Boha. On konkrétneho človeka stvoril a tým sa podielil s ním o svoju Božskú krásu. Stvorení ľudia si tak túto krásu, na ktorej majú podiel, navzájom prinášajú od samého Boha jeden k druhému. V tretej a štvrtej kapitole Bonaventúra uvažuje o ľudskej mysli ako jedinečnej a unikátnej dispozícii. V týchto krokoch je teda pohľad zameraný dovnútra človeka. V mysli opäť nazerá obraz Boha a Trojice, no najmä uvažuje o nej ako o mieste, kde sa človek neustále spája s Bohom a že myseľ je práve to, čo je v človeku „na Boží obraz a podobu“. V sebe samom, rovnako ako v blížnom, teda manželovi, či manželke, je neustále prítomná dispozícia, ľudská myseľ, cez ktorú môžeme adorovať Boha a jeho obraz v človeku. Piata a šiesta kapitola sú poslednými dvoma stupňami na vrchol výstupu, kedy pohľad a pozornosť smerujú hore, nad človeka. Autor sa v týchto dvoch krokoch venuje „jednote Boha“ a dvom Božím menám, ktorými sú v tomto prípade „Bytie“ a „Dobro“. Manželia majú svojou „jednotou“ vzájomne a komplementárne podiel na oboch týchto Božích menách. „Jednota manželov“ prináša účasť na „Božom bytí“ formou plodenia nového života a ich „jednota“ je pre ich na vzájomné dávanie a konanie „Dobra“.

Pozorný čitateľ si možno všimne, že som o piatej a šiestej kapitole hovoril ako o posledných dvoch krokoch k vrcholu výstupu. No spis obsahuje sedem kapitol a práve tú poslednú pridal Bonaventúra až po jeho zvolení za generálneho ministra, čiže po konfrontácii s ťažobou situácie františkánskeho bratstva. Čo je teda posledným siedmym krokom, keď vrchol jednoty a blaženého nazerania Boha bol dosiahnutý v šiestom kroku?

Františkánska mystika, ako o nej uvažuje Bonaventúra, nemá byť odtrhnutá od bežného života. Nemá skončiť akosi zaseknutá v pustovni. Po dosiahnutí blaženého nazerania Boha, nasleduje posledný a snáď najodvážnejší a ten skutočne mystický krok. Je ním zostúpenie s Ukrižovaným späť do bežného, každodenného života. Náročný šesťkrokový výstup má slúžiť k tomu, aby tá každodennosť nebola šedivá, ale obnovená skúsenosťou nazerania Boha. To je záverečný krok na ceste manželov – teda zostup s Ukrižovaným z vrchu plného blaženosti do

každodennej reality s krížom na ramenách. Ved' aj v evanjeliu čítame známe: „Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme každý deň svoj kríž a nasleduje ma“ (Lk 9,23).

Rozhodnutie prijať povolanie do manželstva a teda prijať sa ako vzájomnú cestu k Bohu, je nielen o nazeraní krásy, či Božieho obrazu a podoby, spôsobom účasti na dare života a dobra, ale je aj zostupom s krížom. Bonaventúrova schéma je vlastne o kruhovom pohybe, kde po šiestich krokoch výstupu nasleduje zostup, ktorý sa rovná dĺžkou predošlým šiestim úsekom. Nezní to optimisticky, ale je to tak nejako, že náš Boh je Boh paradoxov a kríž je cesta k nemu. To, čomu sa prirodzenosť človeka najviac vzpiera, teda krížu, je práve cestou k Bohu, Stvoriteľovi. Čiže rozhodnutie prijať kríž ako bežnú a nie výnimočnú súčasť každodenného života, ktorá vedie „do Boha“, je rozhodnutie pre povolanie nielen manželské, ale akékoľvek. Aby sme však nezostali pri otrepanom klišé o životnom kríži, treba našu úvahu posunúť do tej roviny, že je dôležité mať na zreteli kríž nie ako dáke „nutné zlo“, ale vždy ako cestu „do Boha“, teda ako dobro.

Niektoré vystupuje a hlavne zostupuje na tejto ceste rýchlejšie, niektoré pomalšie, iný je stále spotený a plný škrabancov, iný neustále plný síl. Kto patrí do kategórie úspešných na ceste a kto medzi tých neúspešných? Kruhový pohyb, ako o ňom hovorí Bonaventúra a ktorého schému som použil pre moju reflexiu, ukazuje na nepretržitosť putovania človeka. Finálny výsledok sa ukáže až v Božích očiach v skutočnom momente konca putovania človeka. Preto dúfam v otvorenosť srdca ľudí, ktorí sa majú starať o spásu duší. Nech je príbeh človeka akýkoľvek, teda či je rozvedený, či inak neúspešný vo vzťahoch, nech nikdy nezažije „bielo-čiernu“ optiku od kňazov, rehoľníkov, slovom tých, ktorí sa hlásia ku Kristovi a jeho Cirkvi. Aby si svojou nekompromisnosťou pravidiel ako pri hre šachu, nedali pred Bohom šach mat sami sebe. Ved' sám Kristus hovorí: „Mýtnici a neviestky vás predchádzajú do Božieho kráľovstva“ (Mt 21,31).

Martin Takács

Ako „správnemu“ kresťanovi sa mi pri titule „Faktory ovplyvňujúce stabilitu manželstva“ asociuje modlitba a aktívny život manželskej trojice - manžel, manželka a Boh. Tento rozmer je istotne veľmi dôležitý, až kľúčový pre tých ľudí, ktorí svoj vzťah s Bohom budovali už pred manželstvom - jednotlivito i spoločne ako snúbenci a rovnako ho budujú a prehlbujú aj vo svojom manželskom živote. Nuž, ale čo s ľudskou slabosťou? Alebo čo s realitou bežných dní, starosťami i radosťami, ktoré v celej pestrosti farieb vie priniesť iba sám život? A samozrejme, čo v prípade tých ľudí, ktorým myšlienka na Boha ako súčasť manželstva vyvoláva skôr ironický úšľabok na tvári, pretože majú za to, že Cirkev sa takto snaží preniknúť do ich manželskej spálne a spútať ich vo svojej moci? Rozsiahlosť týchto, a istotne i mnohých iných, otázok nám napovedá, že sa na túto problematiku treba pozrieť troška komplexnejšie.

Človek, ako telesno-duchovná bytosť, pre svoj plnohodnotný život potrebuje mať, v tej správnej miere, neraz pripadajúcej aj spoločenskej roli, naplnené svoje potreby telesné i duchovné. To možno povedať aj o manželstve - potrebuje mať svoje telesné i duchovné potreby v tej správnej miere a vyrovnanosti naplnené. Azda aj preto, by mohol byť ako prvý spomenutý materiálny faktor. Istota v základných materiálnych potrebách vytvára akýsi pevný bod, od ktorého je ľahšie sa odraziť a budovať manželský život. Samozrejme, aj toto platí iba v ideálnych podmienkach, ktoré však život nikdy neprináša... Nielen u mladých párov vstupujúcich do manželstva, či nachádzajúcich sa na začiatku svojej spoločnej cesty životom je otázka bývania, „strechy nad hlavou“, bazálna - a žiaľ v súčasnom slovenskom trende, nie je ľahko zodpovedateľná. Regionálne rozloženie pracovných ponúk a príležitosti nie je rovnomerné, v dôsledku čoho je prirodzeným javom vytváranie istých mikroregiónov s dobrou pracovnou dostupnosťou. To v trhovom mechanizme spôsobuje všeobecný nárast cien v týchto regiónoch, ktorý sa prejavuje najmä v cenách nehnuteľností.¹³ Rozhodnutie o kúpe bytu či stavbe domu je preto v mnohých prípadoch spojené s hypotekárnou pôžičkou, a teda zaviazaním sa jej splácaním na dlhé roky. U mladých rodín s perspektívou prijatia detí môže byť problematické už samotné získavanie tejto pôžičky, keďže by mali počítat' s jedným príjmom

---

¹³ Najviditeľnejším príkladom toho je Bratislava (a jej okolie), kam prichádzajú za prácou (i štúdiom) ľudia z celého Slovenska. Ceny nehnuteľnosti sa tu pohybujú v závratných, až premrštených, výškach.

do rodiny. Tieto kalkulácie a záväzky sú nezanedbateľné stresové faktory, ktoré vplývajú na manželské spolužitie a ovplyvňujú celkovú stabilitu manželstva.

Z vyššie spomínaných faktorov vyplývajú ďalšie faktory, ako napr. zamestnanie - práca či podpora manželstiev (rodín) zo strany štátnych inštitúcií. Načrtnutý problém nerovnomerného rozloženia či očividného nedostatku pracovných ponúk v slovenských regiónoch spôsobuje hľadanie práce v iných regiónoch či dokonca v zahraničí. Nie je celkom zriedkavý jav každodenného dochádzania za prácou vzdialenou od bydliska tak, že pracovný čas v spojení s cestovaním zaberie väčšinu času dňa. Čas na manželský, resp. rodinný život je preto redukovaný na minimum pracovného týždňa. Krátky víkend je neraz spojený s únavou z celého týždňa a čas na zregenerovanie síl (nijako nevynímajúc radosti manželského života) je krátky... veď azda každý pozná realitu slovenských pracovných víkendov... Ešte náročnejšie pre manželský (i rodinný) život sú prípady pracovných týždňoviek, kedy jeden z manželov, najčastejšie muž, ktorý prirodzene berie na svoje plecia hmotné zabezpečenie rodiny, je celý pracovný týždeň odcestovaný za prácou alebo je pracujúci v zahraničí a domov prichádza v ešte menších časových intervaloch ako sú víkendy. Tu sa už na prvý pohľad ukazujú problémy, alebo ďalšie čiastkové faktory vplývajúce na manželstvo. Nedostatok spoločného času - hoci moderná technológia je v tomto prípade výrazným prínosom, a prejavy ľudskej slabosti, ktorá je vystavená náročnejším skúškam, ako napr. žiarlivosť, nespokojnosť, nepochopenie, napätie či dokonca nevera. Samozrejme sú to všetko javy, ktoré môžu i nemusia nastať. V každom prípade je jasné, že pracovná dostupnosť, resp. komplexná otázka zamestnanosti je faktorom vplývajúcim na stabilitu manželstva. Na kvalitu, stabilitu, manželstva vplýva i výška príjmov - to je spoločný prienik faktorov práce a podpory štátnych inštitúcií. Dostatočný finančný príjem prináša dôstojnejšie podmienky na život rodiny, manželov. Prináša isté materiálne bezpečie, čo môže vytvoriť dobrý základ a podmienky pre plnohodnotné a radostné žitie manželského, rodinného, života. Eliminuje stres, nervozitu či neistotu z prepočítavania každého eura a vytvorí slobodnejšiu atmosféru žitia života.

Ani materiálne zabezpečenie však automaticky nezaručuje stabilitu manželstva. Neraz je to práve naopak - akoby istý nedostatok utužoval lásku a vzťah medzi manželmi. Tak ako o tom spieva Hana Zagorová vo svojej známej piesni *Maľuj zasa obrázky*, „...zamenili sme našu lásku za nový koberec, novú značku auta, exotickú dovolenku...“ V honbe, resp. úprimnej túžbe zabezpečiť svojej polovičke či rodine dôstojný život, sa neraz skrýva riziko zabudnutia na vzťahové, či duchovné, potreby toho druhého... a v čase ťažkostí zaznieva len tichá, či vypovedaná výčitka: „Veď máš všetko? Čo ti chýba...?“ Preto môže byť nápomocné naučiť sa

cnosti striedmosti - ak by to pre niekoho znelo príliš kresťansky, a tým vyvolávalo isté predsudky, nech vie, že cnosť striedmosti odporúčal i Aristoteles. Táto cnosť je len vyjadrením zachovania si určitého nadhľadu či slobody od i k materiálnu zabezpečeniu, teda ani ho nebagatelizovať ani mu neprikladať väčšiu váhu a pozornosť než je potrebné. Podobne sa vyjadruje i svätý Pavol v liste Filipanom: „Viem žiť skromne a viem aj oplývať. Všade a všetko som sa už naučil: byť sýty aj hladovať, mať hojnosť i núdzu trpieť.“(Flp 4,12)

Založenie si rodiny, prijatie nového života,¹⁴ je ďalším faktorom, ktorý v nemalej miere ovplyvňuje stabilitu manželstva. Odrazu sa všetko mení. Životný štýl, návyky, spôsob trávenie spoločného i individuálneho voľného času, ... nárast zodpovednosti. Vzájomná láska manželov akoby „vykvitla“ do nového života, čo je spojené s prežívaním nesmiernej radosti a šťastia. Na druhej strane sa ukazujú nové výzvy, a v niektorých prípadoch i vážne krízy, s ktorými sa manželia potrebujú vyrovnávať. Nastáva akýsi posun ich manželského života do novej dimenzie, doposiaľ nepoznanej, v ktorej spoznávajú nové rozmery radostí i starostí ich vzájomného sebadarovania a spoločného života. Ako prvé spomeňme praktické, materiálne záležitosti. Pre nadľahčenie a netradičnosť uvedme takéto príklady: Manželia motorkári sa na chvíľu musia zrieknuť „slobody v duši a vetra vo vlasoch“ pri jazde na ich obľúbenom dopravnom prostriedku a zadovážia si rodinné auto, v ktorom môžu ich milovanú „ratolesť“ bezpečnejšie prepravovať. Podobne i úspešní manželia jazdiaci v dvojmiestnom „športáku“ kabriolete presedlajú na, minimálne, rodinnejší typ športového auta. A to ani nie je potrebné rozoberať všetko materiálne, čo je nutné zabezpečiť pre príchod a život dieťaťa, predpokladajúc, že si to väčšina vie, viac či menej realistickejšie, predstaviť. Ďalším novým rozmerom je zmena identity manželov. Odrazu totiž je tu už otec a mama, čo prináša, do istej miery, i zmeny charakteru ich osobností. Veľmi výrazným faktorom môže byť negatívna zmena psychického stavu ženy po pôrode (popôrodné depresie a pod.). Vytvára sa tak priestor zdokonaľovania ľudskej zrelosti oboch manželov a prehlbovania ich vzájomnej lásky. Neraz sa stáva, že manželia svoj manželský život prijatí detí odsúvajú na druhú koľaj. V úprimnom zameraní sa na zabezpečenie a výchovu detí akoby pozabudli na svoje vzájomné potreby a rozvoj svojho vzťahu manželskej lásky. Rozšíreným príkladom je muž, ktorý sa cíti opustený, akosi zanedbávaný svojou manželkou, ktorá naplno žije pre deti a domácnosť až svojho manžela

---

¹⁴ Pri takejto formulácii je možné, najmä však moderné, vytknúť, že pôsobí príliš diskriminačne voči osobám homosexuálne citiacich a žijúcich spoločne. Nedávno sa mi totiž takéhto napomenutia dostalo, preto by som rád pripomenul, že pojem manželstvo v tomto článku je vnímaný ako spoločný vzťah jedného muža a jednej ženy cirkevne či úradne, občiansky, zosobášených. Snaha načrtnúť faktory vplyvu na rodinu v užšom zmysle - manželia a deti - bola v predchádzajúcom odstavci zameranom na prijatie nového života do rodiny.

vytlačila na okraj svojho života, samozrejme, že nie vedome. Alebo trochu iný príklad: ak nastáva manželská kríza po rokoch spoločného manželského a rodinného života, keď deti vyrastú a „vyletia z hniezda“. Môže sa stať, že manželia odrazu zistia, že si nemajú čo povedať, že sa vlastne už roky nerozprávali o sebe, netrúfali spolu čas ako muž a žena, ako manžel a manželka ale ako otec a matka. Celý svoj manželský život zamerali a pretavili na rodičovstvo. Čas na rozvíjanie ich vzťahu a budovanie vzájomnej lásky bol eliminovaný a všetka pozornosť a snaha darovať sa bola venovaná deťom. Ťažko si však predstaviť, žeby to manželia robili úmyselne. Práve naopak v celom ich zameraní sa na deti je skrytá a vyjadrená navonok ich najväčšia láska - obetovať vlastný život za svoje milované deti... Situácia odcudzenia sa manželov pre ich obetavú lásku deťom, samozrejme nemusí vplývať na ich manželstvo len negatívne. Prináša zo sebou aj čosi nové, lákavé a dobrodružné - budovanie svojho vzťahu nanovo, akoby znova objavovať a spoznávať seba navzájom. To môže byť výzvou, ktorá vzájomnú lásku manželov posilní a pretaví do rýdzejšej, krajšej a snád', svojim spôsobom, i vášnivejšej.

Veľmi rozšíreným faktorom vplývajúcim na manželstvo je rodina - príbuzní. Skôr si treba predstaviť tú širšiu rodinu z oboch manželských strán? Všeobecne známe a obľúbené vtipy o svokrách sú len nadľahčeným a humorným dôkazom pôsobenia tohto faktoru. Veď ako sa hovorí: „Bez vetra sa lístok nepohne“ a „V každej srande je kus pravdy“. Samozrejme, že tu nejde len o svokry. Manželstvo ovplyvňuje celé rodinné zázemie, veď rodina tvorí akýsi „background“. Vie pôsobiť povzbudzujúco i pomáhajúco pri riešení problémov, ktoré vie život priniesť. No na druhej strane, jej vplyv dokáže byť veľmi rušivý, ba až deštruktívny pre vzťah manželov. Zvláda obe úlohy, vplyvy, byť opornou konštrukcie stavby manželského života i demolačným buldozénom...

Vo vymenúvaní rozličných faktorov, ktoré viac či menej, pozitívne či negatívne ovplyvňujú stabilitu manželstva by sa dalo pokračovať ... a uviesť ich z najrôznejší pohľadov. Myslím, že ani po náročnejšej a dlhoročnej štúdií týchto vplyvov a rozsiahlym praktickým skúsenostiam, by sa celkom presne nepodarilo uspokojivo vystihnúť všetky faktory. Veď napokon ide o manželstvo - vzťah dvoch vždy absolútne jedinečných individualít so špecificky vlastným charakterom, ľudskou zrelosťou ... životom. Aj to je dôvod prečo je vhodné pristupovať ku každému manželstvu a zvlášť ku každému manželskému problému individuálne a v kontexte života.

Premostiac na začiatok tohto článku, by som rád ešte spomenul ľudsko-kresťanský či kresťansko-ľudský faktor ovplyvňujúci manželstvo. Totiž, ak si pripomenieme Ratzingera, ktorý hovorí, že kresťanstvo je vo svojej podstate hlboko ľudské, platí to aj opačne. Tým chcem len povedať, že Boh má svoje miesto v každom manželstve aj v tom uzavretom nie kresťanským spôsobom. Manželia úprimne budujúci svoj vzťah lásky napredujú v ľudskej zrelosti a konajú podľa svojho svedomia, hoc by sme ich zaradili do „kategórie neveriacich“ môžu byť plný Božej prítomnosti a požehnania v vzájomnom vzťahu. A toto je skutočne spoločný faktor vplyvu pre všetky manželstvá - tých, ktorí poznajú Boha budujú svoj vzťah medzi sebou spolu s Ním i tých ktorí žijú úprimne skutočne ľudsky pretavujú svoju ľudskú zrelosť do vzájomnej lásky. Rozdiel je len v tom, že v prvom prípade si uvedomujú manželia aktívnu prítomnosť Boha a v druhom možno nie...

Každý vplyv či faktor vplývajúci na stabilitu manželstva môže pôsobiť dvojitým spôsobom. Deformačné, ako spomínané demolačné buldozér, alebo posilňujúco, oporne - vždy to bude závisieť na individualite každého manželstva, v odhodlaní reflektovať a neustále budovať svoj manželský život pre každého z manželov...

Tomáš Vlček

Vzdialená príprava na manželstvo sa začína už v detstve. Preto budem vychádzať zo svojho detstva. Zaujíma ma, aké faktory ovplyvnili stabilitu vzťahu mojich rodičov a čo som sa od nich naučil ja.

Za prvý faktor ovplyvňujúci stabilitu manželstva považujem rebríček hodnôt. Moji rodičia pochádzajú z katolíckych rodín, ktoré dokázali svoju vieru žiť aj počas obdobia totality. Boli vedení k tomu, aby sa zúčastňovali na bohoslužbách, pomáhali kňazovi vo farnosti a tiež aby sa nebáli ukázať svoju vieru na verejnosti. Ak je v živote oboch partnerov Boh na prvom mieste, je veľká šanca, že aj ostatné hodnoty budú usporiadané viac menej rovnako. Počas kurzu rozšírenej prípravy na manželstvo¹⁵ som sa stretol s nasledovnou aktivitou: snúbenci dostali zoznam hodnôt a každý z nich si mal na základe tohto zoznamu vytvoriť vlastný rebríček. Potom si tieto rebríčky porovnali. Cieľom nebolo dosiahnuť stopercentnú zhodu, avšak pozícia konkrétnej hodnoty by sa v ich rebríčkoch mala líšiť najviac o dva stupne. Ak sa rovnaká hodnota nachádza na úplne opačných koncoch, predznamenáva to problém.

Predpokladom rovnako usporiadaných hodnôt je aj ľudská zrelosť. Hoci dnes po fyzickej stránke dospievame rýchlejšie, psychická dospelosť prichádza neskôr. Manželia si navzájom pomáhajú dozrievať, avšak niekedy je potrebná aj pomoc zvonku. Preto manželov treba viesť k tomu, aby sa nebáli žiadať o pomoc niekoho skúsenejšieho (kňaza, psychológa, vlastných rodičov...), ak si s niečím nevedia dať rady.

Jednou z najdôležitejších otázok, ktoré musia manželia riešiť, je otázka detí. Kedy, ako a koľko. Kresťania to majú jednoduchšie, pretože sa už od malička učia, že dieťa je Boží dar. Kto to takto nevníma a snaží sa oddeliť sexuálne potešenie a plodnosť, môže si spôsobiť mnohé problémy. Najväčšie riziko vytvára podľa môjho názoru umelé ukončenie tehotenstva, pretože zanecháva hlboké stopy v psychike muža aj ženy, ktoré ich môžu natoľko poznačiť, že už nebudú schopní ďalej spolu žiť. Ďalším problémom sú všetky druhy antikoncepcie, pretože vytvárajú riziko, že ten druhý bude vnímaný len ako nástroj pre moje uspokojenie. Ak sú však manželia psychicky zdraví a zrelí, každé dieťa, ktoré privedú na svet, upevňuje ich vzájomný vzťah.

---

¹⁵ Kurz pozostáva z deviatich stretnutí, ktoré sa uskutočňujú raz za týždeň a každé z nich trvá asi dve a pol hodiny. Skupinu maximálne deviatich snúbeneckých párov pripravujú tri skúsené manželské páry a kňaz.

Za druhý faktor považujem detstvo manželov. Rodičia mojich rodičov boli síce starostliví, ale svoje deti nerozoznávali. Primerane veku ich zapájali do práce. Otec pochádza z dediny, takže je zvyknutý pracovať manuálne. Na druhej strane si váži nadobudnuté vzdelanie, pretože v tomto prostredí to nebola samozrejmosť. Mama síce vyrastala v meste, ale veľa času trávila na dedine, takže bola „aj do koča, aj do voza.“ Obaja rodičia pochádzajú z viacdetných rodín, čiže nevyrastali sami. U každého z nich sa to prejavilo iným spôsobom: otec sa naučil vybojovať si svoje, mama sa naučila ustúpiť. Aj toto sa skúma v rozšírenom kurze prípravy na manželstvo: každý snúbenec má rozoznať, či je pribojný typ zameraný na „kariéru“ alebo typ, ktorý ustupuje, aby podporoval toho druhého. Najväčšie nebezpečenstvo pre stabilitu vzťahu vzniká vtedy, ak sa stretnú dva typy zamerané na kariéru. Pokiaľ si to včas neuvedomia a nedohodnú sa pravidlách fungovania, bude to viesť k častým hádkam a negatívne to ovplyvní stabilitu ich vzťahu.

Manželia si z detstva nesú aj rôzne zranenia, hlavne vo vzťahu k svojim rodičmi. Tieto zranenia negatívne vplývajú na stabilitu manželstva, pretože môžu spôsobovať rôzne skratové reakcie. V jednej knihe som sa dočítal, že dobrým prostriedkom na ich prekonanie je vytvoriť si a udržiavať dobrý vzťah s rodičmi.

Za tretí faktor považujem čas a spôsob spoločného chodenia, ktoré by pár malo priviesť k rozhodnutiu, že sa zosobášia. Moji rodičia sa zoznámili počas vysokoškolského štúdia v Bratislave. Chodili spolu dosť dlho – asi šesť rokov. Bolo to trochu nebezpečné, pretože spoločné chodenie sa po nejakom čase dostane do bodu, kedy sa už vzťah – ak sa nezmení na manželstvo – nemá ako rozvíjať. Ak by po dlhom období chodenia (ktoré nevedlo k manželstvu) vzťah stroskotal, bolo by pre nich ťažšie začať znova (či už z dôvodu vyššieho veku alebo emocionálnych zranení). V prípade mojich rodičov to našťastie skončilo dobre – manželstvom. Ich vzťah sa rozvíjal v jednom kresťanskom spoločenstve. Vďaka tomu sa mohli lepšie spoznať, pretože videli, ako sa „ten druhý“ správa v kolektíve ľudí. Vďaka tomuto spoločenstvu moji rodičia mali a majú mnohých spoločných priateľov, z ktorých viacerí sa stali ďalšími manželskými párami. Problémy, s ktorými sa stretávali v bežnom živote a manželstve, mohli teda riešiť so svojimi rovesníkmi, ktorí prežívali podobné situácie. Navyše, vo väčšom spoločenstve je oveľa ťažšie pretvarovať sa – na rozdiel od vzťahu, ktorý je založený iba na stretávaní sa vo dvojici. Je to výhodné aj pre samotných manželov – ak ich vzťah vyrástol zo vzájomného kamarátstva, v ktorom sa naučili povedať si otvorene svoj názor bez strachu, že sa rozídu, tak budú oveľa ľahšie zvládať výmeny názorov v manželstve.

Dnes je celkom bežné, že mladí nechcú vstupovať do manželstva. Boja sa urobiť rozhodnutie, ktoré má celoživotné následky. Meg Jay¹⁶ toto rozhodnutie opísala nasledovne: „Manželstvo je jedným z najurčujúcejších momentov, pretože sa spája s toľkými vecami. Ak budovanie kariéry prirovnáme k dvanástim hodinám pri kartárskom stolíku (pričom sa rozhodujete podľa toho, ako vám idú karty, zvažujete výhry, ktoré už máte vo vrecku a keď vám príde nová karta, môžete zariskovať, alebo hrať na istotu), potom je výber životného partnera či partnerky ako vstať od tohto stolíka, prejsť k rulete a stavať všetko na červenú tridsaťdvojku. Jediným rozhodnutím si vyberiete partnera pre všetky oblasti dospelého života. Financie, práca, životný štýl, rodina, zdravie, zábava, dôchodok a dokonca aj smrť sú od tohto bodu preteky s jednou nohou priviazanou k nohe vášho partnera. Dokonca aj keď sa rozvediete, môže sa stať, že ostanete nadosmrti finančne a logisticky prepojení, platíte spoločné školné a každý druhý víkend sa stretávate na príjazdovej ceste k domu, aby ste prevzali či odovzdali deti.“¹⁷

V knihe *Rozhodujúca dekáda* píše o tom, aké dôležité je obdobie medzi dvadsiatym a tridsiatym rokom života, pretože v ňom určujeme smer, ktorým sa bude uberať náš život. Práve v tomto období si ľudia prirodzene nájdu svojho životného partnera. Rozmáha sa však fenomén, že roky po dvadsiatke si treba užiť, veď život máme ešte len pred sebou. Ľudia okolo tridsiatky však s hrôzou zisťujú, že im ušiel vlak. Biologické hodiny tikajú čoraz hlasnejšie; hľadanie životného partnera sa stáva náročnejším, pretože mnohí rovesníci sú už zadaní; a pracovné úspechy sa nedostavujú, pretože títo ľudia striedali zamestnania, ktoré boli pod ich úroveň. S manželstvom to súvisí nasledovne: dvaja mladí ľudia sa do seba zamilujú a krátko nato začnú spolu bývať, pretože je to výhodnejšie. Samozrejme s tým, že ak mi to nebude klapať, tak sa rozídu – preto na svojho partnera nemajú veľké nároky. Postupne nadobúdajú „spoločný majetok“ a zostať spolu je pre nich stále výhodnejšie a prirodzenejšie. Čím dlhšie sú spolu, tým ťažšie je sa rozísť. Takéto spoločné bývanie často prirodzene vyústi do manželstva, avšak bez toho, aby sa pre to vedome rozhodli, aby zvážili, či so svojim partnerom naozaj dokážu prežiť celý život. Po svadbe sa môže ukázať, že sa k sebe vlastne vôbec nehodia, len si to doteraz akosi nevšimli...

---

¹⁶ Klinická psychologička, ktorá sa špecializuje na vývin dospelých – predovšetkým dvadsiatnikov. Problémy, ktoré títo ľudia riešia, opísala v knihe: JAYOVÁ, Meg: *Rozhodujúca dekáda : Prečo sú roky po dvadsiatke také dôležité a ako z nich vyťažiť čo najviac*. Bratislava : Premedia, 2017. 220 s. ISBN 978-80-8159-457-1

¹⁷ JAYOVÁ, M: *Rozhodujúca dekáda*. s. 87-88.

Za štvrtý faktor považujem zázemie, ktoré tvorí rodina a priatelia. Moji rodičia sa museli viackrát sťahovať. Hneď po svadbe odišli bývať do iného mesta, pretože tam dostali prácu. Prvé štyri roky manželstva bývali síce sami, ale keď som sa po dvoch rokoch narodil, prichádzala mama na pomoc jej mama, moja babka. Kým manželia nemajú deti, tak sú pre nich dôležití hlavne priatelia. Po narodení prvého dieťaťa začnú viac vnímať a doceňovať aj úlohu svojich rodičov, ktorí im môžu pomôcť svojimi radami, ale aj prítomnosťou. Poznám manželov, ktorí krátko po svadbe odcestovali za prácou do zahraničia, avšak po narodení prvého dieťaťa sa rozhodli vrátiť na Slovensko – práve kvôli tomu, aby mohli dieťa v prípade potreby zveriť rodičom a tak získať chvíľku pre seba.

Za piaty faktor považujem samostatnú domácnosť manželov. Ak novomanželka zostanú žiť u rodičov jedného z nich, spôsobuje to mnohé zbytočné problémy. Pre rodičov môže byť ťažké prijať fakt, že životný partner ich syna/dcéry je dôležitejší ako oni. Naopak, syn/dcéra neustále rieši dilemu, komu má vyhovieť: či svojmu partnerovi alebo svojim rodičom. Ak v takejto domácnosti býva ešte niekto ďalší, napríklad iní súrodenci, oheň na streche môže byť celkom často. Moji rodičia žili v takomto podnájme šesť rokov. Najprv to boli štyri roky na dedine u rodičov môjho otca. Počas tohto obdobia prišli na svet prví dvaja súrodenci – brat a sestra. Mama na toto obdobie spomína dosť ťažko, pretože okrem starostlivosti o tri deti musela pomáhať s domácimi prácami v dome a okolo domu. Väčšinou sa pritom musela podriaďovať domácej pani – mojej babke, takže robila síce veľa, ale nemala pocit, že buduje domov pre svoju rodinu. Otec sa k tomuto obdobiu veľmi nevyjadruje, ale v podstate žil ďalej životom, na aký bol zvyknutý s detstvom: okrem toho, že chodil do práce, pracoval so svojím otcom okolo domu. Po štyroch rokoch sme sa opäť presťahovali, tento krát k mame mojej mamy, ktorá bývala spolu so synom, čiže maminým bratom. Zo štvorizbového bytu sme im zabrali dve izby – v jednej bývali rodičia, v druhej deti. Babka s tým nemala problém, ale mamin brat dosť protestoval. Hoci to bolo prechodné riešenie, trvalo až dva roky, počas ktorých rodičia zažili od maminho brata rôzne nepríjemnosti. Najväčšiu nevôľu vyvolalo narodenie štvrtého súrodca. Po polroku si otec našiel prácu, mama bola doma s nami. V tomto období sa rodičia intenzívne snažili osamostatniť, avšak vedeli, že vlastnými silami to nedokážu. Preto neustále prosili o pomoc mestskú časť, čo napokon prinieslo svoje ovocie: naša rodina dostala od mestskej časti dvojizbový byt. Tento pomerne nevídaný jav nebol len výsledkom neodbytnosti rodičov, ale aj mnohých modlitieb na tento úmysel.

Mladá rodina sa potrebuje osamostatniť. Nielen emocionálne, ale aj fyzicky. Kvôli tomu je potrebné vlastné bývanie, čo je spojené s vysokými vstupnými nákladmi. Ak samostatné

bývanie pre mladé rodiny nebude podporované štátom, mladí manželia sa dostanú do zložitej situácie. Bud' budú tvrdo pracovať, šetriť peniaze a odkladať deti na čas, kedy budú dobre zabezpečené alebo si vezmú hypotéku, ktorú budú celý život splácať a tým si „uviažu na krk slučku“ alebo zostanú bývať v podnájme. Odkladanie dieťaťa na neskôr môže ohroziť stabilitu manželstva tým, že sa manželia zamerajú iba na hmotné veci. Tým viac, že neskôr môžu mať problém počať dieťa. Zlá finančná situácia manželov môže viesť k neprítomnosti otca a manžela, ktorý odíde zarábať ďaleko od rodiny – táto neprítomnosť môže viesť nevere a rozpadu vzťahu. Bývanie u niekoho iného môže viesť rôznych psychickým traumám, zvlášť v prípade, ak tento človek nemá pochopenie pre potreby mladej rodiny.

Za šiesty faktor považujem víziu do budúcnosti. Ak manželia vedia, čo chcú, často to môžu dosiahnuť vlastnými silami – ak na tom budú systematicky pracovať. Desať rokov po svadbe sa moji rodičia konečne usadili vo vlastnom byte – a to už so štyrmi deťmi. Po niekoľkých rokoch pribudla ešte sestra a počet členov našej rodiny sa zastavil na čísle sedem. Asi pätnásť rokov živil rodinu iba otec. Nikdy nám nič nechýbalo, ale tiež sme nežili v prepychu. Otec nielen zarábala peniaze, ale snažil sa ich aj čo najlepšie investovať. Vždy mal prehľad o zľavách v rôznych obchodoch a snažil sa z nich vyťažiť maximum. Okrem toho sa vždy snažil časť peňazí aj odložiť na horšie časy. Vďaka tomu si rodičia nikdy nemuseli zobrať úver alebo pôžičku. Z ušetrených peňazí postupne kúpil garáž pre auto a tiež sa im podarilo rozšíriť byt o jednu izbu, kúpenú od suseda, ktorý ju nepotreboval. Nie vždy som mal pre toto šetrenie peňazí pochopenie, pretože niekedy sa mi zdalo prehnané...

Vízia pomáha manželom pri každodenných drobných rozhodnutiach. Pomôže im znášať dočasný nedostatok, pretože vedia, že to v svojom čase prinesie ovocie. Dôležité však je, aby ju dokázali správne odkomunikovať aj svojim deťom...

Siedmym faktorom je vplyv kultúry, ktorá pôsobí hlavne cez médiá. Naša rodina bola dlho „pozadu“: nemali sme televízor, nemali sme počítač, nemali sme internet, nemali sme mobilné telefóny. Teraz vidím, že nás to chránilo v chúlостivom čase, keď sme si vytvárali vlastný názor na svet a formovali si hodnotový rebríček. Aj keď k nám s malým oneskorením všetky tieto výtobytky techniky dorazili, otec nás vždy napomínal, aby sme ich používali zodpovedne, aby sme ich vnímali kriticky. Televízia totiž vytvára dojem, že manželstvo je prekonané, rozvody sú normálne, deti majú právo robiť si čo chcú a podobne. Cieľom manželstva už nie je spoločné dobro manželov a odovzdávanie života, ale osobné uspokojenie. Svet počítačových hier ponúka možnosť úniku do virtuálneho sveta, kde človek nemá žiadnu

zodpovednosť. No a na internete možno ľahko nájsť sexuálne uspokojenie v podobe pornografie, ktorá ničí intímny vzťah manželov.

Vplyv kultúry narúša jasnú identitu muža ako otca a ženy ako matky. Dnešná spoločnosť má problém prijať fakt, že hoci sú muž a žena rozdielni (z čoho vyplývajú aj ich rôzne úlohy v rodine), majú rovnakú dôstojnosť. Systematicky sa pracuje na tom, že takáto schéma ubližuje ženám, pretože musia rodiť a vychovávať deti a nemôžu sa inak realizovať. V skutočnosti však spochybňovanie tejto pravdy ubližuje aj mužom, aj ženám. Ak žena všetko dokáže sama, muži strácajú svoju úlohu a identitu (pretože muž vo svojej lenivosti nebude robiť nejakú prácu, o ktorej vie, že ju dokáže urobiť aj žena). Ak žena všetko dokáže sama, stráca sa jej ženskosť a jej úloha matky. Vedie to k tomu, že žena, ktorá sa rozhodne ísť proti prúdu a zostať doma s deťmi, je spoločnosťou nedocenená – a to aj napriek tomu, že sa rozhodla dať spoločnosti to najlepšie, čo mohla. Najviac to pocíti vtedy, keď chce po dlhej rodičovskej dovolenke opäť nastúpiť do práce. Naopak žena, ktorá nemá deti alebo deti čím skôr odovzdá do jasieľ, je považovaná za vzor. A to napriek tomu, že sa stará skôr o svoj vlastný prospech, než o prospech celej spoločnosti.

Na základe pozorovania vzťahu mojich rodičov som dospel k záveru, že Boh, ako najvyššia hodnota, ktorá je maximálne stabilná, má najväčší vplyv na stabilitu všetkého ostatného: kultúry, manželstva, osobnosti. Je to základ, na ktorom sa dá stavať. Dnešná spoločnosť sa snaží tento základ spochybníť, preto sa všetko otriasa. Cirkev sa snaží zostať vernou Bohu, preto svoje učenie posilňuje práve odvolávaním sa na pôvodný Boží zámer. Preto ruka v ruke s tým, ako sa civilné manželstvo oslabuje kultúrou a zákonmi (už to nemusí byť na celý život, už to nemusí byť vzťah medzi jedným mužom a jednou ženou), katolícke manželstvo naberá na sile. Cirkev zmenila rétoriku: už nepoučuje manželov iba o ich povinnostiach a hriechoch proti manželskej láske, ale – aj vďaka Jánovi Pavlovi II. a jeho učeniu o teológii tela – ukazuje manželom pôvodný zámer, ktorý mal s nimi Boh na počiatku, ešte pred spáchaním hriechu. Manželstvo je obrazom Svätej Trojice a zjavuje svetu Božiu lásku. A Božia láska je neodvolateľná.

Rafal Wesolowski

Manželstvo sa dá chápať, ako špecifický vzťah dvoch ľudí spolupracujúcich medzi sebou navzájom a potom okrem vonkajších podmienok uľahčujúcich túto spoluprácu je dôležitá ich vnútorná schopnosť. Dôležitý je vek manželov, dĺžka trvania manželstva a to či majú schopnosti zmeniť svoje očakávania od manželstva. Motív uzatvorenia manželstva môže mať rozhodujúci význam. Najvýhodnejším motívom z hľadiska úspešného manželského je láska a túžba usporiadať si sexuálny život, menej výhodným je pohľad na partnera a správny vek, a najviac nevýhodným je iba túžba opustiť rodinu (odchod z domu). Jedným z očakávaní od stavu manželského je sexuálna spokojnosť. Faktorov, ktoré ovplyvňujú manželstvo je veľa, najprv tie pozitívne a potom tie negatívne.

1. Pozitívne faktory, ktoré ovplyvňujú manželstvo:

1.1 Duševná a emocionálna zrelosť, prinesená z rodiny

Okrem zjavnej potreby dosiahnuť fyzickú a právnu zrelosť, je rovnako dôležitá aj psychická (duševná) zrelosť. Pod sociálnou zrelosťou sa rozumie schopnosť nájsť si zamestnanie a samotné bývanie. V duševnej zrelosti ide o dosiahnutie takej úrovne duševného rozvoja, ktorá realisticky posudzuje situáciu, je schopná sebaohodnotenia prijatia dôsledkov svojich činov, ako aj emocionálna zrelosť. Jej istým elementom, dôležitým prvkom je akceptovanie (prijatie) svojho pohlavia, ktoré je v súčasnosti čoraz viac napádané, atakované, emocionálna rovnováha a schopnosť spoločných pocitov, empatie, láskavosti a nezištnosti. Obzvlášť dôležitým prvkom zrelosti k manželstvu je dosiahnutie správnej úrovne schopnosti milovať. V zrelom človeku sa potreby druhej osoby stávajú rovnako dôležité a ešte dôležitejšie, ako jeho vlastné. Dávanie prináša viacej radosti než branie.

„Milovať“ sa stáva čoraz dôležitejším než „byť milovaným“. Zrelosť osobnosti vo veľkej miere závisí od vplyvu rodinného prostredia. Vzory medziľudských vzťahov a základné rodinné úlohy prinášané z ranného detstva, sa stávajú referenčným bodom vlastného správania v rodinnom živote. Manželia majú často odlišné vzory, z ktorých potom môžu počas manželstva vytvoriť jeden spoločný vzor správania sa. Výchova budúcich manželov a ich správanie v budúcnosti začína sa už v rodine, v ktorej vyrastajú.

Charakter týchto skúseností má významný vplyv na neskorší stupeň spokojnosti s pohlavným stykom. Prvé skúsenosti sa stávajú referenčným bodom pre nasledujúce. Ak sme si vzali z domu model a výchovu mladého človeka, že prvý sexuálny vzťah má byť po uzatvorení manželstva (po manželskom sľube), tak toto tiež nepochybne vplýva na trvácnosť budúceho manželstva. To, čo si človek najviac cení, dáva tomu, ktorého najviac miluje.

1.2 Výber manželského partnera

Všeobecne sa uvádza, že výber manželského partnera určuje budúcnosť vzťahu. Výber manželského partnera je v súčasnosti osobnou záležitosťou a individuálnym rozhodnutím. Je dôležité vybrať si najvhodnejšieho partnera, pri ktorom sa cítime skutočne milovaní, šťastní a ktorý mi dáva pocit istoty a bezpečia.

1.3 Hospodárske a sociálne determinanty

Sociálna situácia, v ktorej žijú manželia, pomáha a prispieva k chápaniu hodnoty manželstva a šťastiu v ich vzťahu. Významný je vplyv rodinnej legislatívy, sociálnej situácie, národohospodárskej a ekonomickej situácie najmä v oblasti bývania, ako aj sociálne názory prezentované masmédiami, ktoré šíria nové modely rodinného života. Tieto faktory sú v podstate rovnaké pre celú spoločnosť a preto nie je možné hľadať hlavný dôvod rozdielu v stupni úspešnosti manželstiev. Medzi vonkajšie faktory vo vzťahu k manželstvu - za dosť dôležitý sa považuje dobrý ekonomický štart. V niektorých prípadoch nie je nedostatok vhodných materiálnych podmienok, ale pripútanie sa k nim a pripisovanie im nadmernej dôležitosti, čo môže byť príčinou zlyhania manželstva.

Určité minimum je však nevyhnutnou podmienkou, aj keď nie je dostatočná na plnohodnotné fungovanie rodiny. Ešte dôležitejšia je bytová situácia. Existuje jasná súvislosť medzi dobrými podmienkami bývania a spokojnosťou s intímny životom. Negatívne vplyvy majú aj nepriaznivé postoje svokier. Vzťah mama - babka. Bránenie si tejto nezávislosti mladých rodičov, manželov niekedy vedie až k rozpadu manželstva.

1.4 Mat' deti

Ku manželstvu patria deti. Bezdetnosť znižuje uspokojenie manželov, a mat' deti bez ohľadu na ich počet, je dôležitým faktorom manželského šťastia.

1.5 Vzájomná pomoc a zdieľanie sa so zodpovednosťou

Vnútorne faktory, ktoré pôsobia v prospech alebo neprospech manželskej spokojnosti, zahŕňajú rovnováhu moci medzi manželom a manželkou, čo sa týka výhod pri rozhodovaní a podelení domácich povinností. V súčasnosti je podporovaným modelom je partnerstvo. Ženy častejšie, ako kedykoľvek predtým začali pracovať mimo domu, a to často môže mať negatívny vplyv na rodinné šťastie: únava a ľahostajnosť žien v súvislosti so záležitosťami manžela, ťažkosti pri kombinovaní profesijných a domácich povinnostiach. Správny rodinný model je veľmi dôležitý pre šťastie manželstva. Rozvoj lásky, ktorý bol vhodný pre moment uzatvorenia manželstva, nepostačí na celý život. Láska si vyžaduje celé úsilie, nie je len chvíľková, ale je procesom.

Dobrá vôľa a trpezlivosť oboch strán zmierni aj vážne nedostatky vo výchove a charaktere. Vzájomné poznávanie sa v atmosfére láskavosti prehĺbuje vzťah. Vzájomná pomoc v bežných každodenných situáciách patrí k najviac trvalým komponentom manželského vzťahu, akou je priateľstvo a dáva novú dimenziu manželskej vernosti. Preto sú osobitne zvýrazňované vnútorné faktory šťastia manželov. Čím väčšie je ich vedomie úlohy manželstva a poznanie jeho cieľov, tým väčšie je úsilie a prácu pre blaho detí, tým väčšia je vzájomná snaha o zlepšenie (zdokonalenie) manželstva, tým má manželstvo väčšiu šancu trvácnosti a šťastia.

2. Negatívne faktory, ktoré vplývajú na rozpad manželstva

Zodpovednosť za dnes časté rozpadnutie rodín nemôže vyplývať aj z modernej sekulárnej legislatívy, ktorá umožňuje rozvod a legalizuje opakované uzatvorenie manželstva. Príčiny krízy trvanlivosti rodiny sú širšie: sociologickej, psychologickéj a nábožensko-morálnej povahy.

2.1 Sociologické príčiny

Jedným z faktorov vedúcich k rozpadu rodinných väzieb je dnešný systém práce, spôsobený technickou a priemyslovou revolúciou, čo vedie k oddeľovaniu miesta bydliska rodiny od miesta práce. Dnešné pracoviská berú mužov a väčšinou aj ženy na dlhšiu dobu z rodiny. Podobne to so školou ohľadom detí a mládeže.

Druhým faktorom prispievajúcim k rozpadu rodinných väzieb je čoraz častejšie prevzatie úloh štátom, ktoré predtým vykonávala rodina, ako sú: výchova, starostlivosť o

zdravie, o starých ľuďoch, o neschopných pracovať, o chorých. Mnohé z týchto záležitostí boli v rukách rodiny, čo prispelo k posilneniu jej vnútorných väzieb.

V minulosti rodina bola takzvaná veľká rodina, pozostávajúca z troch alebo dokonca štyroch generácií - v úzkom vzťahu s príbuznými a zamestnancami, ktorí bývali v tom istom dome, ktorý bol aj pracoviskom a miestom práce. Dnes máme dočinenia s „malou rodinou“ zloženou z rodičov, detí a psa.

2.2 Psychologické príčiny

Zmeny v dnešnej sociálnej oblasti ovplyvňujúce manželstvo a život rodiny, ba neboli tak nebezpečné pre stabilitu rodiny, ak by psychologické a morálne postoje manželov boli dostatočne silné a odolné. Stabilita a šťastie manželstva závisí dnes viac, ako kedykoľvek predtým, od vzájomnej lásky, pocitu zodpovednosti, stretnúť svojho manželského partnera a schopnosť plniť jeho očakávania, teda od zdravej, zrelej osobnosti oboch manželov.

Okrem toho súčasná technická civilizácia neprispieva k rozvoju osobnosti. Kladie dôraz na ekonomické hodnoty a na spotrebu, na formovanie ľudskej osobnosti po stránke intelektuálnej a poznatkov. Na druhej strane chýba zvýraznenie pre rodinný život takých základných hodnôt ako je láska k inej osobe, schopnosť vzdať sa, zmysel pre povinnosť a zodpovednosť. Nedostatok týchto hodnôt v manželskom živote spôsobuje nedorozumenia, konflikty a rozchody.

2.3 Konflikty v manželstve

V každom manželstve sú takzvané manželské konflikty. V rámci tejto oblasti môžeme špecifikovať konflikty vyplývajúce z:

- Rozdielov v intelektuálnej úrovni manželov. Na tomto pozadí sa môžu vyskytnúť nedorozumenia.
- Rozdielov vo vzdelaní a tým rozdiel v profesionálnej pozícii manželov môže viesť komplexu menejcennosti jedného z nich alebo k rivalite medzi nimi.
- Rozdielov v záujmoch manželov. Neexistuje väčší nepriateľ manželstva než trávenie voľného času - každý sám.

- Rozdielov v názoroch na výchovu detí. Veľmi často vyrastajú modely výchovy detí zo skúsenosti z rodného domu, nesúhlasiac so svojím partnerom. A tak každý rozdiel v názoroch môže viesť k hádkam a manželským krízam .
- Rozdielov v názoroch na to, ako zarábať peniaze a o životnom štýle. Peniaze boli vždy témou konfliktov, a to nielen v manželstve, tak ich nedostatok a aj prebytok môžu ohroziť správne fungovanie manželstva.
- Sporov v sexuálnej oblasti. Problém potrieb a ich uspokojovania. Rôzne temperamenty a potreby môžu viesť k neporozumeniam a k situácii, ktorá vedie k rozvodu.
- Problémov súvisiacich s priateľmi. Nedostatok spoločných priateľov, samostatné trávenie voľného času, môže tu byť fenomén žiarlivosti.
- Sporov a problémov týkajúcich sa plnenia niektorých domácich úloh tradične priradených k pohlaviu.

2.4 Krízové situácie vo vzťahu

Okrem konfliktných oblastí existujú situácie, ktoré vedú k rozpadu vzťahu. Patria sem napríklad fyzická alebo psychická neprítomnosť jedného z manželov.

Ďalším faktorom ovplyvňujúcim nestálosť manželstva je vzájomná rutina a nuda. Pre niektorých manželov deň svadby a prísaha nehynúcej lásky znamenajú koniec povinnosti navzájom spolupracovať. A toto úsilie by malo byť viditeľné v každom nasledujúcom dni. Jeho prejavom je okrem iného starať sa o svoju prítťaživosť - fyzickú, intelektuálnu, spoločenskú milými slovami a gestami.

Veľmi nebezpečná pre manželstvo je zrada. Je to dôsledok toho, čo sa deje vo vnútri každého z partnerov, v jeho systéme a hierarchii hodnôt, postoja a zodpovednosti za vzťah. Pokušenie je nevyhnutné a je testom zodpovednosti, lojality a vernosti.

Tiež nebezpečné je zasahovanie tretích osôb. Najdôležitejšie v manželstve je pestovanie a rozvoj vzťahu muž -žena. Zdá sa to byť zřejmé, ale často sa ukazuje, že v rodinách sú nepravidelné aliancie a koalície dôležitejšie. Napríklad žena alebo muž vytvorí dohodu so svojou matkou alebo otcom.

Veľký problém pre dobre fungujúci vzťah znamenajú škodu závislosti. Narušujú to, čo je veľmi dôležité v manželstve a to blízkosť, dôvera, pocit bezpečia. Osoba, ktorá je závislá má poruchu osobnosti, a teda nie je plne zodpovedná za to, čo robí.

3. Súhrn

Po prezentácii pozitívnych a negatívnych „faktorov“, ako aj z pozorovania dnešnej spoločnosti a doby, v ktorej žijeme, možno skonštatovať a vyvodit' závery, že v spoločnosti dominuje akceptácia fenoménu rozvodu. Manželstvo je vnímané inak než bolo v minulosti, systém hodnôt vo vzťahu sa zmenil. Sexuálna sloboda vedie k predmanželským tehotenstvám a následne aj k rýchlemu manželstvu. Uprostred staršej generácii dominuje presvedčenie, že každé tehotenstvo sa musí ukončiť svadbou v kostole a vyvíja sa nátlak na mladú generáciu. Manželstvo sa uzatvára pod tlakom je zvyčajne nestále a končí rozvodom. Mladí ľudia si myslia, že rozvod je prirodzenou záležitosťou a považujú ho za priaznivý civilizačný výdobytok. Je im ľahko sa sťahovať, a ešte ľahšie sa rozvieť. V čase vstupu do manželstva sú nezrelí plniť svoje tradičné úlohy, prijímajú náročnú rolu, veľmi často tiež nedokážu odstrihnúť pupočnú šnúru, ktorou sú zviazaní so svojimi rodičmi. Pre väčšinu svadba v kostole má hodnotu bielych šiat, darov a počtu hostí na svadobnej hostine. Málokto trpí negatívnymi skúsenosťami v súvislosti s rozvodom. Oveľa viac emócií spôsobuje rozdelenie majetku.

Napriek všetkým týmto negatívnym faktorom existujú ešte manželstvá, pre ktoré sú láska, dobro detí a rodina sú najvyššími hodnotami.

Zdroje:

1. Krystyna Kucero: *MALŻEŃSTWO - WSPÓLNOTĄ ŻYCIA I MIŁOŚCI CZ. I*

In. https://opoka.org.pl/biblioteka/T/TS/mal_wsp.html

2. Placyd Koń: *Jak zwiększyć szansę na trwałość małżeństw?*

In. <http://www.fronda.pl/blogi/okruchy-przede-wszy-stkim-z-bochenka-slowa-bozego/jak-zwiekszy-c-szansę-na-trwalosc-malzenstw,34992.html>

3. Ks. Robert Nęcek: *Zagrożenia trwałości małżeństwa...*

In. [http://www.robertnecek.pl/naukowe/76-zagrozenia-trwalosci-malzenstwa?showall= 1](http://www.robertnecek.pl/naukowe/76-zagrozenia-trwalosci-malzenstwa?showall=1)

4. Krzysztof Broszkowski OP: *O trwałości małżeństwa*

In. <http://www.kbroszko.dominikanie.pl/trwalosc.htm>